

ב"ה

כתבי יד קודש בפרסום ראשון

אגרות, מענות, הגהות, ועוד

•

שיצאו לאור בהוספות לקובצי ההערות ופולפולים
ע"י ישיבות ומוסדות חב"ד ברחבי תבל

לרגל יום הבהיר י"א ניסן תשפ"ב
מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן ומפתח

(הערה: סדר הקובצים אינו בכוונה באופן מסויים).

ע' 5 – לקט תמונות נדירות

(קובץ "הערות וביאורים" – ישיבה שע"י האהל הק')

ע' 8 – ב' מענות בכת"ק

(ספר פלפולים "שיר למעלות" – ישיבת תות"ל צרפת)

ע' 13 – א) הגהות על שיחת ח"י אלול תשי"ב (בטאון חב"ד); ב) יומן ניסן-אייר תש"נ

(קובץ "לאפשא לה" – ישיבת תות"ל קווינס)

ע' 26 – ה' אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א

(קובץ "כמים לים מכסים" – ישיבת תות"ל פאקאנאס)

ע' 35 – ג' כתבי יד קודש (מענה, וב' קטעי הגהות)

(ספר "פלפול התלמידים" – ישיבת מתיבתא מנחם וועסטשעסטער)

ע' 37 – א) אג"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לתלמידי ישיבת תו"א; ב) סקירה ע"ד תולדות

הישיבה

("קובץ המאה ועשרים" – ישיבת תורת אמת)

ע' 53 – אגרת-קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א

(קובץ "השמים החדשים" – ישיבת תות"ל ניו הייווען)

ע' 56 – א) מענה בכתי"ק להמזכיר ריל"ג; ב) הגהות על שיחת ש"פ וארא תשכ"ה; ג) הגהות על לוח סימנים לשו"ע הל' שבת; ד) הגהות על הדרך למס' קידושין; ה) הגהות על ברכת ערב יוהכ"פ תשכ"ז
(ספר פלפולים "שערי ישיבה גדולה" – ישיבה גדולה מיאמי)

ע' 69 – הגהות על מכתב כללי י"א ניסן תשמ"ח באנגלית
(קובץ "מבית חיינו" – ישיבת תות"ל המרכזית 770)

ע' 84 – הגהות על מכתב כללי ר"ח ניסן תשמ"ט באנגלית
(ספר המאה ועשרים" – הערות בתורת רבינו מתלמידי ישיבות גדולות חב"ד בכל רחבי תבל)

ע' 91 – מענה בכתי"ק למניחים על שיחת ש"פ פקודי תשמ"א
(קובץ "תזרח השמש" – מתיבתא ליובאוויטש מיאמי)

ע' 101 – הגהות על פתח דבר לקובץ "פלפול התלמידים" חוברת ג'
(ספר פלפולים "שערי ישיבה" – ישיבת חח"ל צפת)

ע' 108 – ב' מענות בכתי"ק למניחים על שיחת אחש"פ תשמ"ה
(קובץ "הערות וביאורים" – ישיבת תות"ל מאנטרעאל)

ע' 115 – א) מענה בכתי"ק להשליח ר' משה הערסאן; ב) צילומי קובצי הערות עם סימן אישור בכתי"ק
(קובץ "הערות התמימים ואנ"ש" – ישיבת תות"ל מאריסטאון)

ע' 122 – א) ג' אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א לרא"ח גליצנשטיין; ב) הגהות על פתח דבר לסה"מ אעת"ר
(ספר "פלפול התלמידים" – ישיבת תות"ל המרכזית כפר־חב"ד)

ע' 133 – ב' אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א באנגלית
(קובץ "הערות וביאורים" – מתיבתא ליובאוויטש אריזאנא)

ע' 136 – הגהות על מכתב כללי י"א ניסן תשמ"ז באנגלית
(ספר פלפולים "שי למלך" – ישיבת ליובאוויטש טאראנטא)

ע' 142 – א) מענה בכת"ק להמזכיר ריל"ג על שעהיוה"א פ"א; ב) הוספה בכת"ק למכתב ועש"ק ואתחנן תשכ"ט ע"ד מבצע תפילין
(ספר פלפולים "עיוני תורה" – ישיבת חב"ד ארגנטינה)

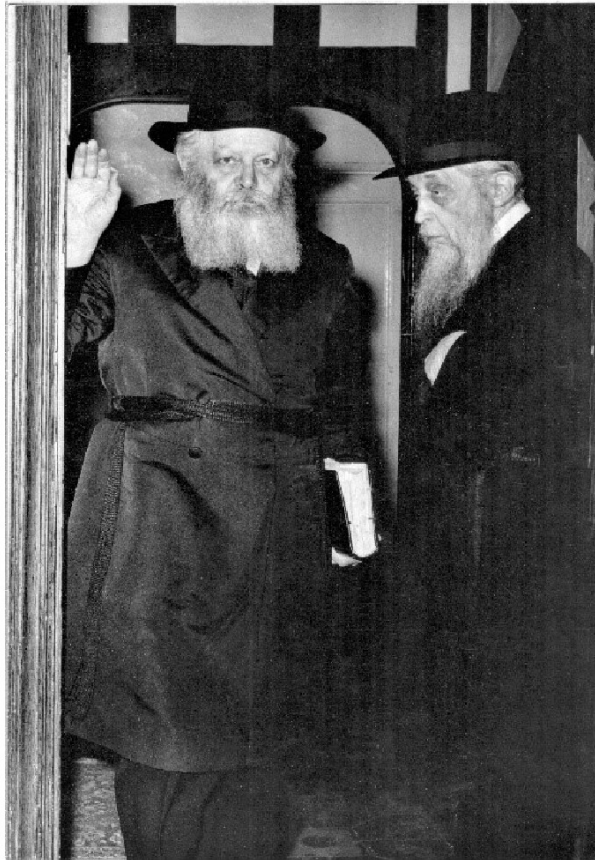
ע' 148 – ב' מענות בכת"ק להמזכיר ריל"ג
(קובץ מאה ועשרים" – ישיבת תות"ל קרית גת)

ע' 154 – אגרת־קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א למר דרור פוגל
(קובץ "הערות התמימים ואנ"ש" – ישיבת חח"ל צפת)

הוספה

שמחים אנו לפרסם כאן בפרסום ראשון כמה תמונות נדירות של כ"ק אדמו"ר, ויה"ר שבקרוב ממש נזכה לראות הוד פני כ"ק אדמו"ר, ובאופן דמלך ביפיו תחזינה עינינו.

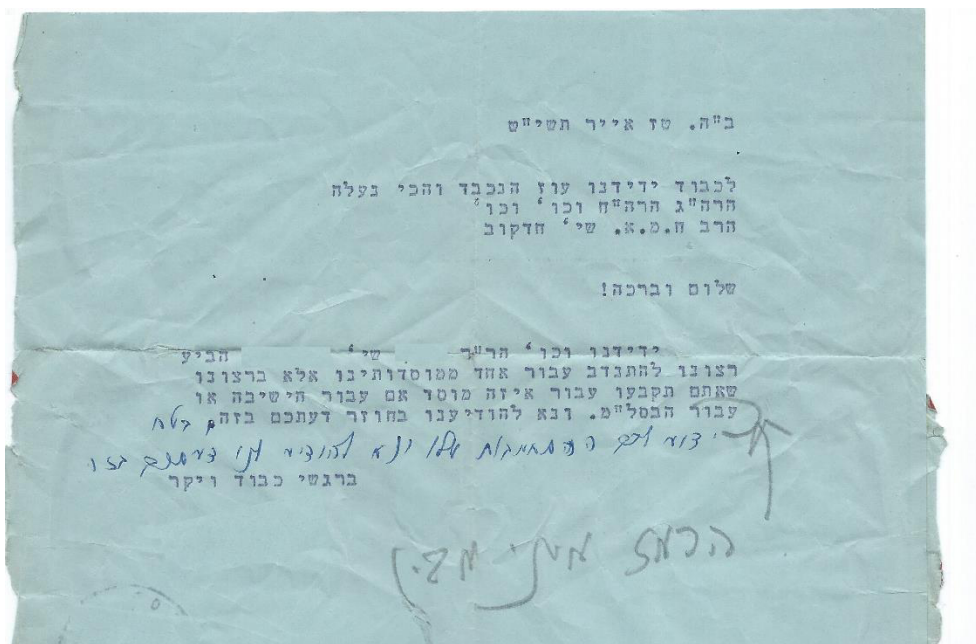

הוספה א'

פרסום ראשון

הננו מתכבדים בזאת להגיש בפני הקוראים שי' מענה כ"ק אדמו"ר על מכתב ששלח א' העסקנים באה"ק, בקשר עם א' שביקש לתרום לאחד מהמוסדות אך רצה שהרב חדקוב יקבע עבור איזה מוסד יתרום. המכתב נכתב לרב חדקוב והוא (ככל הנראה) הכניסו לכ"ק אדמו"ר כדי לברר דעתו הק'. המענה מתפרסם כאן לראשונה, באדיבות א' התמימים דישיבתנו החפץ בעילום שמו.

* * *

המכתב

ב"ה. ט"ז אייר ה'תשי"ט
 לכבוד ידידנו עוז הנכבד והכי נעלה
 הרה"ג הרה"ח וכו' וכו'
 הרב ח.מ.א. שי' חדקוב
 שלום וברכה!

ידידנו וכו' הר"ר . . הביע רצונו להתנדב עבור א' ממוסדותינו אלא ברצונו שאתם תקבעו
 עבור איזה מוסד אם עבור הישיבה או עבור הבסל"מ. ונא להודיענו בחוזר דעתכם בזה.
 בחוזר דעתכם בזה.

ברגשי כבוד ויקר

על המכתב הוסיף העסקן בכתב ידו: בטח ידוע לכם ההתחייבות שלו ונא להודיע לנו דעתכם
 בזה. וחתם שמו.

המענה

כ"ק אדמו"ר סימן 'חץ' והקיף את המילה "עבור" [הבסל"מ] וכתב: הרמז איני מבין [...]

הוספה ב'

פרסום ראשון

הננו מתכבדים בזאת להגיש בפני הקוראים שי' צילומים מכתב יד קודש דכ"ק אדמו"ר, והיא תשובה על שאלת המניחים על שיחת ל"ג בעומר תשמ"ה.

תוכן המענה נדפס בהנחה של השיחה בלה"ק, וב"יין מלכות", וכאן מתפרסם התצלום לראשונה.

תודתנו נתונה למערכת 'קובצים דרייב' על מסירת הדברים לדפוס.

* * *

בס"ד. מצו"ב תוכן הביאור הרמב"ם הל' שבת ספ"ב. — האם נרשם נכון?
בספ"ב דהל' שבת כתב הרמב"ם: "צרין על עיירות עכו"ם שלשה ימים
קודם לשבת ועושין עמהם מלחמה בכל יום ויום ואפילו בשבת כו' ואע"פ
שהיא מלחמת הרשות כו' עד דדחה ואפילו בשבת כו'. ואצ"ל במלחמת מצוה,
ולא כבש יהושע את יריחו אלא בשבת".

ובתבו המפרשים (לח"מ) שכונת הרמב"ם במ"ש "ואצ"ל במלחמת
מצוה" — "דשם אפילו בשבת מתחילין" במצור, כדברי הירושלמי (שבת פ"א
ה"ח) "אין מקיפין על עיר של עכו"ם פחות מג' ימים קודם לשבת, הדא דתימר
במלחמת הרשות, אבל במלחמת חובה אפילו בשבת, שכן מציינו שלא נכבשה
יריחו אלא בשבת".

ואינו מובן:

(א) מדוע לא כתב בפירוש "אבל במלחמת מצוה מתחילין אפילו בשבת"
(כלשון הטור "או"ח סרמ"ט)?

(ב) מהי הראי' מכיבוש יריחו שמלחמת מצוה מתחילין לצור אפילו בשבת
— הרי התחלת המצור דיריחו הי' ששה ימים לפני שבת?!

ונקודת הביאור:

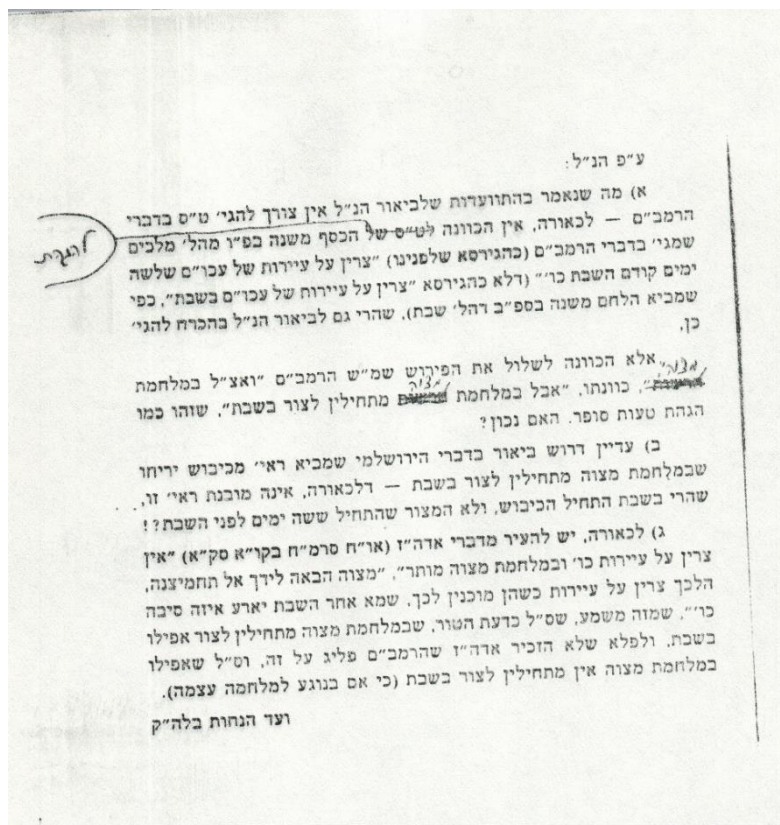
כדברי הרמב"ם — ב' דינים: (א) "צרין כו' שלשה ימים קודם השבת".
(ב) "ועושין עמהם מלחמה בכל יום ויום ואפילו בשבת". כלומר: מצור —
התחלתו ג' ימים לפני השבת, אבל מלחמה — התחלתה גם בשבת (אם התחילו
לצור ג' ימים לפני השבת). ואין כל חילוק בין מלחמת מצוה למלחמת הרשות:
בנוגע למלחמה — מתחילים בשבת (לאחרי שהתחילו לצור ג' ימים לפני) גם
במלחמת הרשות, ובנוגע למצור — גם במלחמת מצוה מתחילים ג' ימים לפני
השבת.

ורין זה, שגם התחלת המלחמה (לא רק המשכה) היא בשבת — למדים
ממ"ש "עד דדחה ואפילו בשבת", דקאי גם במלחמת הרשות, ואצ"ל במלחמת
מצוה, ש"לא כבש יהושע את יריחו אלא בשבת", היינו, שלפני שבת לא הי'
מלחמה כלל, כי אם מצור, והתחלת המלחמה היתה בשבת (וזהו דיוק הלשון
"לא נכבשה יריחו אלא בשבת" — שלפני שבת לא היתה מלחמה כלל, ואע"פ כ,
היתה התחלת המלחמה בשבת).

האם נרשם נכון — כלומר, שבענין זה יש פלוגתא בין הכבלי לירושלמי:
לדעת הכבלי (שבת יט, א) — "אין צרין כו' פחות מג' ימים קודם השבת", ואינו
מחלק בין רשות למצוה, ולדעת הירושלמי — "הדא דתימר במלחמת הרשות,
אבל במלחמת חובה אפילו בשבת" (פסק הרמב"ם כהבבלי שאין חילוק בין
מלחמת מצוה למלחמת הרשות, ואולי יש להוסיף, שבכתבו "לא כבש יהושע
את יריחו אלא בשבת", כונת הרמב"ם לשלול את דברי הירושלמי שבמלחמת
מצוה מתחילים לצור בשבת, כפי שמצינו בכיבוש יריחו — שהרי "לא כבש
יהושע את יריחו אלא בשבת", התחלת הכיבוש, ולא התחלת המצור, שהי'
ששה ימים לפני השבת).

בס"ד
מצו"ב
הרמב"ם
הירושלמי
ואצ"ל
במלחמת
מצוה
מתחילים
לצור
ג' ימים
לפני
השבת

17
הרמב"ם
ואינו
מחלק
בין
רשות
למצוה
ולדעת
הירושלמי
— "הדא
דתימר
במלחמת
הרשות,
אבל
במלחמת
חובה
אפילו
בשבת"

מענוח הכת"י:

[1] כ"ק אדמו"ר הקיף את המילים "דפסק הרמב"ם כהבבלי שאין חילוק", וכתב:

!?

ראה ה' מלכים

נזכר בהתועדות

[2] פשיטא שנית[וסף] פחד ממלחמה [על] הפחד דמצור [[שאינ] חרב ולא סכנה [כלל]], ועד ג' ימים [אין] דעתם מתיישב[ת] ואסרו הרמב"ם [[בסוף] ה' שבת]

תוכן המענה שולב בהנחה - התועדות תשמ"ה ח"ג ס"ע 2002 ואילך. יין מלכות ח"א עמ' רנב.

הוספות

פרסום ראשון

א) הגהות כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
על שיחת ח"י אלול ה'תשי"ב עבור בטאון חב"ד

ב) יומן חדשים ניסן - אייר ה'תש"נ

שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א מיום ח"י אלול תשי"ב
תורגם ונערך לדפוס בידי הנוצ' גליצנשטיין

(הנחה, בלתי מוגה)

א. כ"ק מו"ה אדמו"ר מטר בשם זקני החסידים שה"י אלול מכנים היות בענינים ובעבודות של חדש אלול.
לכאורה לא מובן:
בהחדש אלול ישנם ענינים שונים ועבודות שונות ענינים של שמחה וענינים של חיי"ק השמחה כגון ענין של חשבון הנפש שבהחדש אלול כפי שכ"ק מו"ה אדמו"ר אמר שחדש אלול הוא חדש של חשבון הנפש והחשבון במרסות הוא בשתי עשרה הימים שבין ח"י אלול לבין ר"ה יום החדש יום החדש. וענין זה של חשבון הנפש הוא היפך ענין השמחה. משום: א) מצד כללות ענין החשבון. כי חשבון צריך להיות חוד שיסתיים לב ובלי התפעלות. ב) כשאדם עושה חשבון נפשו על כל עניניו כפי שהנצטא אומרת רובם באבק לשון הרע נעשה אצלו תנועה של היפך השמחה.
ואעפ"כ אומר הרבי שה"י אלול מכנים היות בבבב הענינים שבהחדש אלול ז.א.

לא זו בלבד שמכנים היות בעניני השמחה שאצל כל יהודי.
כל יהודי אומר אשרנו מה טוב חלקנו כי, ומה יפה ירושתנו והוא שמח, מזה ככתוב בתנ"י משל לאדם שמח מירושה שלא עמל בה, אין זה תלוי בגיעתו ואין זה תלוי בתקנו ודעת שלו, אינו משנה אם הוא חכם או חתיף, מחכם כי בעל אופן חרי הוא יורש וכך הוא גם בענין של מה יפה ירושתנו אין שום נפקא מינה בין גדול שבגדולים עד הפחות שבפחותים, וגם קל שבקלים ופחות שבפחותים שמח מהירושה של ומה יפה ירושתנו. ככתוב אתם נצבים היום כולכם גו' ראשיכם שבטיכם גו' מהחשב עציך עד שואב מימך שהם אנשים שאעפ"כ ראויים לבוא בקהל ולמרות זאת הנה גם הם נצבים לפני הוי' אליקים.

הנה הוא מכנים היות גם בענינים של מרידות שבהחדש אלול. בשעה שיהודי עושה חשבון מהמחשבות; הדבריים והמעשים שהיו שלא כדבעי, שמשום כך מרוחק הוא מהקב"ה כי הקב"ה מודקק אפילו עם צדיקים כחום השערה וגם במלאכיו ישם תהלה וגם שמים שזה כללות סדר ההשתלשלות לא זכו בעיניו, ומשכ"כ שהוא מאת"ל מחשבותיו; דבוריו ומעשיו שהיו שלא כדבעי הרי הקב"ה יודע מהו, ומשום כך הוא במרידות עצומה. וה"י באלול מכנים היות גם בענינים אלו של מרידות שבהחדש אלול.

לכאורה לא מובן מה פירוש של היות במרידות?
עוד יותר אומר הרבי שה"י אלול הוא יום מסוגל לשמחה ולברכה והוא מקדים שמחה לברכה ז.א. שהחקדמה לברכה זו היא שמחה דוקא. לא רק שבכל הענינים צריכה להיות שמחה שזהו הפירוש של היות בכל הענינים שאלול כי אם שמחה היא חקדמה לכל הענינים ובלי שמחה לא יכול להיות שום ענין. שמשום כך הוא מקדים שמחה לפני ברכה "ברכה" מלשון המשכה ז.א. ההמשכה של כל הענינים שום שכל הענינים מתחילים משמחה. ולכאורה לא מובן מהו ההכרח שבשמחה לכל הענינים ובפרט לענינים של מרידות?

ב. מרידות צריכה להיות מצד החשבון שמחשבותיו; דבוריו ומעשיו "בין לסוב ובין כן" נוגעים הם בעצמותו ומחלתו יתברך, שדוקא אז המרידות היא בתוקף והיא מרידות אמיתית.

באם סיבת מרידות היא משום שמפאת מחשבותיו; דבוריו ומעשיו הלא טובים אין לו בני חיי ומזוני - תופסת המרידות מקום באותה מדה שמציאותו תופסת מקום, ואם אפילו מרידותו היא משום שמפאת מחשבותיו; דבוריו ומעשיו הלא טובים לא בירר חלקו בעולם - הרי מרידות זו תופסת מקום באותה מדה שכללות הענין של עולם הזה תופסת מקום.

המרידות היא בתוקף גדול.
זאת אומרת, בכדי שהמרידות חיי' בתוקף חיי' צריך הוא בתחלה להתבונן בעבודתו נוגעת למעלה, נבחרת עבודתו ועוד יותר נבחרת, עבודתו נוגעת כביכול בעצמותו ומחלתו יתברך ככתוב עבודה צורך נבחרת ששם לא זכו בעיניו כללות ההשתלשלות רחוקה מהעצמות ומכל שכן הוא אעפ"כ היות שנשמות הן בנים אתם לאוי' אליקים ועבודתם

על פסקא ד"ה "כל יהודי" כתב: מקומו בע' ב - כמסומן

עבודת הבן, נזנעת בעצמותו ומחלתו וכשרגיש האדם עד כמה נזנעת עבודתו, תח"א
המרידות, מעדר העבודה, מרידות אמתיות.

ג. ובוה נבין את החכמה שבשמה דוקא, כי אין יכולים להגיע לירי הרגש זה
שעבודתו נזנעת למעלה בכלל, ובפרט כשהוא רוצה להגיע לירי מרידות שהוא ע"י חשבון
הנפש שדוקא ע"י הרגש זה יכולה להיות מרידות אמתיות - ע"י שמה דוקא,
בלי שמה, הרי בידעו מעמדו ומצבו אין הוא יכול לפעול בשום אופן בעצמו
שעבודתו נזנעת בעצמותו ומחלתו יתברך. ורק ע"י שמה דוקא, שמה פורשת גדר וע"י
שמה הנה מבלי הבט שיודע הוא שפלותו בכלל ובפרט מצד מחשבותיו; דבוריו ומעשיו
הלא טובים, שמשום כך הוא בריחוק מן העצמות לגמרי, מכלשכון וק"ו מזה ששמים לא
זכו בענין. ומצד הרגש זה הוא במרידות אעפ"כ שמה פורשת גדר ומצביה אותו
למעמדו ומצבו האמיתי שכל ישראל הם בנימין למקום. שמה מצביה אותו ומעמידה
בשרשו שמושרש בעצמותו יתברך ובמילא מרגיש הוא איך שעבודתו נזנעת, ובהרגישו זאת
נעשה תוקף במרידותו.

וזוהו מה שהרגיב אומר שה"י אלול מכניס חיות בכל העבודות של אלול גם בעבודה
של מרידות, ועוד יותר, שהתחלת כל הענינים, גם של מרידות, זהו שמה דוקא - משום
שהרגש זה - עד כמה עבודתו נזנעת - בא ע"י שמה דוקא ומצד הרגש זה הרי המרידות
מפאת העדר העבודה היא מרידות אמיתית.

...

ד. מה שדובר מקודם שבם מרידות צריכה להיות בשמה וזהו ענינו של ח"י אלול
המכניס חיות בכל הענינים של אלול, גם בעניני מרידות. א. שחזרת החסידות שנתגלתה
בה"י בלול אומרת שבם מרידות צריכה להיות בשמה, באמת טובה ענין זה גם בנגלה
דתורה (כדלהלן) רק תורם חסידות גילתה זאת.
ע"ד מה שב"ק מו"ח אדמו"ר אמר בקשר למה שרבינו זקן כותב בחניא (ח"ב פ"א):
הנה כתיב לעולם הוי' דברך נצב בשמים ופ"י הבעש"ט כי דברך שאמרה ה' ריקע בתוך
המים חיות ואותו אלול נצבות ועומדות לעולם בתוך קקיע השמים להוותם ולתת להם
בעצם טובה ענין זה במדרש רק שהבעש"ט גילה זאת. וזוה"א הכונה מה שאומר פ"ר ש
הבעש"ט, שהבעש"ט גילה זאת והפ"ן בכל העולם.

ה. הרמב"ם כותב שפירוש הכתוב תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמה ובסוב לבב
שעבודת הוי' צריכה להיות בשמה. ומה שהוא אומר עבודת הוי' פתח משמע שכל העבודות
בלי הבדל צריכות להיות בשמה - אם זה רק עבודת הוי' הרי זה צריך להיות בשמה.
משום שענינה של מצוה הוא לא הכונה והסגולה הפרטית שבמצוה זו, העיקר הוא מה
שהוא ממלא ומקיים רצונו של הקב"ה ובוה כל המצוות שוות, אין שום הבדל איזו מצוה
היא אם מקו החדש או מקו הגבורה כמו מרידות, העיקר הוא לא הכונה הפרטית של המצוה
כי אם אם מה שהוא ציוויו של הקב"ה.
ובמילא כמו שקיום כל המצוות צריכים להיות בשמה ובאם חסרה השמה הרי זה
כעין מרידה בהקב"ה שמראה בעצמו שאין הוא שש ושמה מזה שמקיים הוא רצונו יתברך -
כך הוא גם בענין של מרידות קיומה של מצוה התשובה שבאם הוא אינו שמה בקיום
המצוה הרי מראה הוא בעצמו שאין הוא שמה בקיום רצונו יתברך, וזוה"א מרידה, אך
צריך הוא להיות בשמה מזה שמקיים מה שהקב"ה צוה.

ו. כל זה הוא בענין החכמה של שמה ופעם ופיבת השמה. אולם איך באמת יכולה
לחיות שמה ז"א, איך יכולות להיות שהי' התנועות של מרידות ושל שמה, שהן תנועות
הפכיות בבית אחת?
על זה כתוב בכ"י תקיעא בליבא מטטרא דא וזהוהו תקיעא בליבא מטטרא דא. מפאת
הרגשתו איך שמרוק הוא מאלקות הרי הוא במרידות שהוא מצד הנפש הבהמית. ומצד זה
שמקיים הוא מצוה - הוא בשמה שהוא מצד הנפש האלקית. והנה שמרוק הוא בממד
מאלקות (מצד הנפש הבהמית) אין זה צריך לבלבל שמהתו. משום שאין הנפש הבהמית
שוה לבלבל שמה הנפש האלקית כפי המובא בחניא.

112

בעמוד 2 ציין בכי"ק "כאן" בהמקום שיש לשים הפיסקא
שבעמוד א

בפיסקא ד"ה ובמילא בו מבואר אודות שמה כתב בכי"ק
"וכמוהו ברמב"ם שם"

ז. יכולים אבל, לשאול: הן אמת הדבר שהשמה והמרידות באות משתי סיבות שונות המרידות מצד הנפש הבחמית והשמה מצד הנפש האלקית אך אעפ"כ שתי התנועות הן בענין אחד, שתי התנועות הן בלב הגשמי וא"ך זה יתכן שתי התנועות המכירות במקום אחד.

ה. שייכות ענין זה שמרידות צריכה להיות בשמה, לתורת החסידות דוקא שזה מה שהרבי אמר שתי אלול יום הולדת הבעש"ט; ויום התגלות מורו אחי' חסידיו אל הבעש"ט; ויום התגלות הבעש"ט; ויום הולדת רבנו חזקן ז"ל. התגלות תורת החסידות הכללית ותורת החסידות הפרטית מבינים היות בכל הענינים שבהם אלול גם בענין המרידות היא;

פ. כי הן השמה היא כאמור לעיל מה שהיא מקיים רצונו יתברך, וזהו הסיבה הכללית, בפרטיות הרי זה מצד זה גופא שהוא במרידות ויצא הוא מהסתר זה ולכן הוא בשמה.

כתוב ואנכי הסתר אסתיר פני ב' שם הווא, דיוק הלשון מה שאמר פעמיים הסתר הוא שהסתיר גופא הוא בהסתיר ז"ל. שאין זה נרגש שזהו הסתר, כשיודעים שזהו הסתר הרי אז אין תיאבון לא יכולים לישון בשקט, ושם דבר לא נוגע ובמלא סוף סוף יוצאים מהסתר זה אבל כשהוא הסתר אסתיר, שהסתיר בעצמו מוחבא שלא מרגישם אותו והושבים שכך צריך להיות ולא מנסים אמילוי להפטר מהסתיר זה, וזהו הסיבה שבה השמה שמצד המרידות, משום שמה גופא שהוא מהסתיר בנפשו ומרגיש שנמצא הוא בהסתיר, מזה גופא הוא בשמה מה ש'וצא הוא מהסתיר כפול זה ובמלא הרי סוף סוף יצא למרי', גם מהסתיר האחד.

פ. וזהו שייכותה של תורת החסידות לענין השמה גם של מרידות: שתי הסיבות לשמה, הן מה שהוא שמה מקיים רצונו יתברך והן ממש שמרגיש שנמצא הוא בהסתיר, באות הן מהתגלות תורת החסידות, חסידות מגלה את היותה בכל דבר, גם בהסתיר, כמאמר הבעש"ט ע"פ ואנכי הסתר אסתיר, שגם בהסתיר הכפול נמצא "אנכי", ומשום כך לא צריכים אף פעם ליפול ביות וכשמרגישם שבכל דבר גם בהסתיר אסתיר ישנו האנכי ע"י מבינים היות גם במרידות, כי שוית הוי' (וזהו רצונו יתברך) (וזהו רצונו יתברך)

(וזהו רצונו יתברך) (וזהו רצונו יתברך) (וזהו רצונו יתברך)

... אך הענין בזה מה שמובא ויסודו בספרי אודות אהבה ויראה...

... עיי' מכתבים חיות גם במרידות, כי שויתי הוי' (אפילו מוצא ומגלה אני אותו אפילו בענין של) לנגדי (ובמלא שויתי) תמיד.

יומן חדשים ניסן - אייר ה'תש"נ נכתב ע"י אחד התמימים

אור ליום חמישי י' ניסן תש"נ:

אחר תפילת מעריב בבית הרבי, הרבי חילק דולרים, ועבר שמה הספר (דער שערער) בורגמאן ממאנגטמרי סטריט, והרבי נתן לו דולר וחייך לו. אחר חלוקת הדולרים הרבי הלך למעלה לחדרו [..].

שבת הגדול תש"נ:

אחר מנחה הרבי ישב במקומו [איפוא] שהוא יושב בהתוועדות, ולייבל גראנער נתן לרבי הגדה בכריכה של כחול שהוציאו לאור מחדש, (מסתפק אני אם זה כל הגדה או רק עד וכפר על כל עונותינו) – אח"כ הרבי התחיל לומר זה

במתינות וכשהתחיל לקחת הסידור מעל השטענדער בשעה שהוא אומר הגדה אחר שהרבי גמר ההגדה כמדומה לי לא שלקח הגדה.

יום ראשון י"ג ניסן תש"נ:

הרבי לא אמר מאמר.

יום שני י"ד ניסן ערב פסח תש"נ:

הרבי התפלל שחרית לערך 9:15, אחר שחרית נכנס לחדרו. (לוי ליבראב נתן להבחור גרליק מעיר מילאנא איטליע חתיכות מזונות עם שאקלאד רובה של המזונות היתה שאקאלאד ונתן לו ואמר לו שהם של הרבי ואמר לו לאכל זה, כל זה היתה לערך 10:35 כמה דקות לפני סוף זמן אכילת חמץ) אחר שחרית עשו סיומים, והרבי נתן ליהודה מיכאל זורקינד בקבוק יין, והיין היתה כשר לפסח, והיתה כמדומה לי של – קלמונסון. לערך 11:40 – היינו סוף זמן ביעור חמץ, הרבי יצא מחדרו ואחז שתי שקיות אחד של חום ואחד לבן בינונים בשתיים היתה כף של עץ, והחתיכות של עץ היו בולטים בחוץ משני [השקיות], וכל השקיות היו סגורים היינו כמדומה לי בחתיכת חבל סמוך לראשם של השקיות, הרבי הלך עם העלעווייטאר למטה

והלך למקום של boiler. ונתן זה לתוך insinerater – וגם הרבי אחז דף גדול היינו facsimile של הברכות וביאור חמץ ויהי רצון של הסידור, אחר כמה דקות הלך למעלה על ידי העלווייטער. לערך 3:15 הי' מנחה, והרבי לא אמר שיחה, וחזר לחדרו לערך, בשעה חמש הגיע המצות, והרבי חילק אותם (והרבי לא הי' לבוש עם חגורה הרבי הי' לבוש עם משי) לאברכי כולל, וגם לאנשים שעורכים סדרים בכמה מקומות. לערך 8:15 הי' מעריב הרבי נכנס למטה כשלבוש בכובע חדשה וזיידענע זופיצע חדשה, אחר מעריב הרבי חילק מצות בחדרו לבית הרב ועוד כמה אנשים, אח"כ הרבי עשה הסדר בחדרו לבדו ב12:05 הרבי יצא בלא נר לפתוח הדלת של 770 היינו במקום שעורכים החופות (ובחורים ראו שהרבי הי' לבוש בנעלי בית שחורות בלי אנפלויות).

יום שלישי ט"ו ניסן תש"נ:

הרבי נכנס לתפילה לערך 10:00 (הרבי לא קיבל טלית חדשה ולבש כל ימי פסח הטלית של מונטקאש), בקריאת התורה הרבי ישב, במוסף של חזרת הש"ץ הוא אמר הפיוטים, לאחר שהרבי גמר שמונה עשרה לא חזר תיכף למקומו, אלא עמד במקום (שכלו פסיעותיו) עד שגמר החזן מלך עוזר ומשיע ומגן, לפני "בדעתו אביעה חידות" וכו', וכשהחזן אמר [המילים] שלפני זה . . הרבי הסתכל על הקהל שמשמאלו – כשהחזן אחז בוהקרתם עולות וגו' לערך הרבי ירד ממקומו והלך למקום שהכינו לו שטענדער (היינו מקום סמוך להבימה שהרבי מתפלל), ולפני עלינו הרבי חזר למקומו. מנחה היתה לערך 7:00 למטה, מעריב היתה לערך 8:15 למטה, אחרי מעריב הרבי הלך לחדרו, וחילק מצות לכמה אנשים, אח"כ הרבי התחיל הסדר לבדו בחדרו, ובשעה 12:15 יצא לפתוח הדלת בשביל שפוך חמתך והלך עם הנירות

הגדולים (היינו הדבר שאחז עם הנירות היתה גדולה) והרבי הלך עם הדף של שפוך חמתך, (ולא עם סידור) והלך לפתוח

הדלת הגדול של 770, (והרבי הלך עם נעלי בית בלי אנפלויות והי' לבוש בחגורו של משי הישן – לא של המכונה), ולפני שהתחיל הביט על הקהל שעמדו שם, ולאחר שגמר הביט על הקהל, אח"כ נכנס [לחדרו], (כל זה הגיד לי עד ראייה שראה זה בעצמו ועמד קרוב לרבי).

יום חמישי י"ז ניסן תש"נ - יום הראשון של חול המועד:

נכנסו לחדר סמוך לחדרו של הרבי העסקן הציבורי ניימאן וגם עוד חסיד של גור, נכנסו לשמה היינו חדר שלפני חדר הרבי, אחר התפילה, והרבי דיבר איתם לערך 20 דקות ושמעתי שהרבי - כשדיבר איתם - האט געקלאפט אויפן טיש, וכשיצאו לא רצו להגיד שום דבר מה שהרבי אמר להם, אחר כמה זמן, שמעתי שהם דיברו בנוגע להמצב של ארץ ישראל, ושמעתי מבחור ששמע בשם יהודא מיכאל צירקינד, ששמע שהרבי דפק ידו על השולחן בשעה שדיבר איתם, אחר זמן שמעתי מה שדיברו, הרבי אמר להם: שאגודת ישראל ילכו על צד ימין - עם אריק שרון שהוא אוחו נגד החזרת השטחים מארץ הקודש, ואגודה בעצמה אחז לפני כן שיש לילך עם הצד השמאלי, שרוצים רח"ל בהחזרת השטחים, וכשבאו רצו לשמוע חו"ד של הרבי הם אמרו לכתחילה שהם באים בשליחות של ר' יעקב אלטר (בן של אדמו"ר מגור היום היינו שמחה בונים), ואמרו להרבי שאם ילכו בצד ימין, אז יהי' פירוד בין החסידים, ענה להם הרבי אחדות החסידים איז נישט אן הלכה אבער בנוגע החזרת השטחים איז אין עם הלכה.

יום ראשון כ"ז ניסן תש"נ:

הרבי התפלל שחרית ב770 למטה בהזאל, אח"כ הייתה חלוקת דולרים למעלה, אחר צהריים הרבי הלך להציון הק' הרבי חזר מהציון הק' לערך 9:35, אחר לערך 10 דקות הרבי יצא מחדרו והלך עם המעלית למטה, וכשהלך ל? למטה לא ראיתי ששפתיו מזוים אלא מן הסתם אמר זה לפני שיצא מחדרו אחר מעריב לא היתה דולרים והרבי יצא לחדרו.

יום שני כ"ח ניסן תש"נ:

הרבי התפלל שחרית ב770 למטה

בזאל, בחזרת הש"ץ הרבי ישב. הרבי לא הלך לציון הק'. מנחה היתה לערך 3:20, הרבי נכנס ובשעה שהוא נכנס ראו שאומר איזה דבר, וכשהרבי עבר סמוך לי, שמעתי אומר איזה דבר בקול, וכמדומה לי זה הי' קרבנות. אחר מנחה הרבי אמר שיחה. אחר השיחה היתה יחידות מ8:00 עד לערך 9:30. לערך שלושה דק' אח"כ הי' מעריב למעלה. בשיחה שאחרי מנחה הרבי דיבר בנוגע לניסן שיש שתי נונים בניסן, ואח"כ הרבי אמר: אז פאר א שעה האט מען מודיע געווען אז אש"ף האט איבערגעגעבען צו אלע איהרע מחלקות, אז הי' לא תהי' זאל מען זיך טשעפען מיט שונא ישראל (הערת – כשהרבי אמר שונא ישראל הוא מתכוון לישראל אלא לא רוצה לומר זה אולי מצד אל תפתח פה וכו' . . .), און מען זאל מאכן א הוספה בלימוד התורה בשקידה ובהתמדה, און אויכעט צו געבן געלט אויף מזון שלוש סעודות, און זאגן דריי קאפיטלאך תהילים, און עס זאל זיך ענדיקן "כל הנשמה תהלל י' הללוי", ובנוגע צו די סעודות זאל מען געבן פאר צוויי סעודות, און מען זאל מהדר זיין אויף דריי סעודות, ווייל מען פירט זאך צו עסן דא דריי סעודות, און כל חלב להוי'. און מען וועט מאכן כל הנוכחים כאן, א שליח צו געבן צדקה ויוסיף מדלי'. בשעת השיחה לא היתה עיניו סגורות והסתכל על הקהל. מלפני מנחה הרבי אמר שיהי' שיחה. בלילה בהיחודות שהרבי לקח הפ"ני' מהאנשים, וכן לכל היחידות לקח הפ"נ ולא נתן על זה "ראבער באנד" לכל 20 לערך כנהוג לפני כן אלא לקח מכל אנשים ואחזם עד שגמר. ואז אח"כ נתן בתוך "ראבער באנד" וכן לנשים עשה כולם ביחד, בכדי לעשות זה ישר הי' מניח זה כנגד לבו על ה"זופיצע" שלו. אחר היחידות לפני שקם הסתכל בצד ימין היינו צד של ארון קודש, אח"כ עמד ולא הסתכל כנהוג, והלך ואחז השקית הגדול בידו השמאל והלך במתינות כשאוחז החוטים.

יום שלישי כ"ט ניסן תש"נ:

הרבי התפלל שחרית ב770 למטה, והרבי הלך להציון הק', וחזר לערך 8:45. אחר מנחה ומעריב למטה ב770 הרבי חילק דולרים לאנשים נשים וטף, החלוקה נמשכה לערך עשרה רגעים.

יום רביעי ל' ניסן ראש חודש תש"נ:

הרבי התפלל שחרית ומנחה ב770 למטה. לפני שהרבי יצא מן הביהמ"ד אמר לאנשים הנוסעים: פארט געזונטערהייט און מען זאל הערן בשורות טובות (וכמדומה לי גם כן הצלחה רבה). לפני שנכנס להמעלית עמד שמה בחור מחסידות ספינקא, ואמר להרבי א גוטן ראש חודש, וענה לו הרבי יא. ולפני שנכנס לחדרו סמוך מאוד להמעלית עמד שם חסיד, והרבי אמר לו

פארט געזונטערהייט מען זאל הערן בשורות טובות, הצלחה רבה. ולפני שנכנס לחדר שסמוך לחדר של הרבי עמדו שמה נשים, והרבי אמר להם פארט געזונטערהייט און מען זאל הערן בשורות טובות הצלחה רבה. הרבי נכנס לתפילת מעריב למטה ב770, אחר התפילה הרבי חילק דולרים לאנשים ונשים וטף, ועבר סופר אחד מרוסיה שעבר עם ילד שלו ואמר לו הרבי כמה מילים, החלוקה היתה לערך 10 רגעים. אח"כ לפני שהרבי יצא מביהמ"ד למטה, אמר להאנשים שנוסעים פארט געזונטערהייט וכו'. לפני שנכנס לה"עלעווייטער" עמד החסיד

מספינקא – שם שלו הוא סעמיולז ואמר להרבי בקול רם: א גוטן חודש, והרבי ענה לו: אמן. אחר שיצא מה"עלעווייטער" עמדו שם נשים, והרבי אמר להם: פארט געזונטערהייט און מען זאל הערן בשורות טובות. מתתיהו בראנדווין קיבל תשובה על השידוך שלו, וכשעבר לקבל דולרים אמר להרבי: אדאנק, והרבי התחיל לומר כמה דברים אבל דחפהו ללכת.

יום חמישי א' אייר בדור"ח תש"נ:

הרבי התפלל שחרית לערך, 10:00 והתפלל מוסף בציבור. מנחה היתה בביהמ"ד 770 למטה לערך 3:15, מעריב היתה לערך 8:30. כשנכנס הרבי למעריב עידד את השירה עם ידו הימין, וכשהגיע למעלה מהמדריגות הניף בידו הרבה פעמים. לערך 7 שניות (סעקונדעס) אחר מעריב היתה חלוקת דולרים לערך 15 דק', והרבי חילק דולר אחד, אח"כ הלך לחדרו.

יום שישי ב' אייר תש"נ:

הרבי התפלל שחרית ב770 למטה לערך 10:00, הרבי הלך להציון הקדוש, מנחה הי' בזמן של הדלקת נרות. לערך 8:20 הרבי ירד מחדרו ונכנס לביהמ"ד למטה לקבלת שבת, אחר התפילה כשהלך בביהמ"ד ע"מ לצאת

אמר: גוט שבת לכל אחד ואחד.

יום שבת קודש ג' אייר תש"נ:

הרבי נכנס לתפילת שחרית לערך 10:00 למטה בבית המדרש, (מהודו וכו') עד לאחר ברוך שאמר הרבי עומד, לאחר ברוך שאמר הרבי יושב, ולפני ויברך דוד הרבי עומד, ועומד עד לאחר ישתבח וברכו, ואח"כ יושב.) עד קריאת התורה הרבי ישב, ואח"כ לקח את החומש מהשטענדער ופתחו, ובין גברא לגברא הרבי הסתכל בחומש ולא הסתכל בחוץ. כשהגיעו בקדיש לאמן יהא שמה רבא וכו' הרבי עמד במקומו, ואח"כ הסתכל העברה בעלמא להקהל על צידו השמאל, ואח"כ הרבי הניח החלקים של הטלית שהם על כתיפו (טוב) שלא יפול, ואח"כ קראו להרבי והרבי הגיע עם סידורו, הרבי לא הביא עמו החומש למפטיר (אלא מתוך הפאקסמאיל) ואמר הברכות של הפטורה מתוך סידורו. התפילה נגמרה לערך 12:00, הרבי נכנס להתוועדות לערך 1:40, הרבי עשה קידוש ואכל מזונות, אח"כ הרבי אמר שיחה, וכשניגנו, הרבי עידד את השירה, ואחד הניגונים הי' "נודע ביהודה" וגו', הרבי עידד את השירה הרבה פעמים בחזקה, ועידד לצד ימין, ולצד שמאל, ולהאמצע. באחד השיחות לקח הרבי מכיסו השמאל מטפחת אף לבן והשתמש בזה לקנח סמוך לעיניו, המטפחת אף לא היתה מקופל מסודר, אלא הרבי לקחו מכיסו כמו שהוא והי' הרבה (רינקולז) "wrinkles" אח"כ בהתוועדות הרבי לקח גם כן מטפח אף מכיסו הימין ושפשף סמוך לעינו הימין, ואח"כ החזיר את זה, וגם הרבי נוהג אחר כל שיחה לשתות קצת מהיין, ובין שיחה לשיחה הרבי לא אוכל שום מזונות [.]. לפני השיחה האחרונה כשהיו עוד שרים הניגון, הרבי לקח מתוך סידורו פאקסמאיל של פרק שני מוגדל, וכשגמר השיחה הרבי התעניין בזה ודיבר בנוגע לפרק שני. אחר השיחה הרבי שתה מסתמא רוב מכוסו שנשאר, אח"כ היתה חלוקת המשקה, הרבי נוהג שהוא לוקח מכל בקבוק של משקה ומניח קצת לתוך כוסו של קידוש, ואחר שהוא גומר לוקח כל בקבוק וחוזר אליו קצת מהיין והמשקה שהיו מעורב, והרבי חוזר לכל בקבוק קצת. אח"כ הרבי לוקח הבקבוק ומוזג לכל אחד מהאנשים שמקבלים הבקבוק, היינו לפני שכל אחד מדבר הרבי נותן לו משקה מהבקבוק, והאיש מדבר וכל מי שעולה עושה כנ"ל. אח"כ מנגנים שיבנה בית המקדש ועוד כמה ניגונים, בשעת הניגונים

הרבי אוכל מזונות, וראיתי שהרבי מכניס לתוך פיו תשעה פעמים מזונות, אך החתיכות היו קטנות אבל לא גדולות. זקן אחד מאנ"ש הלך להרבי ודיבר עם הרבי כמה מילים, וענה לו הרבי. אח"כ הרבי הכריז: די אלע וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה וועלן זיכער מאכן א ברכה אחרונה, והרבי אמר על המח' מתוך סידורו, ההתוועדות גמר לערך 3:40. הרבי התפלל מנחה סמוך למקומו של ההתוועדות. הרבי אמר פרקי אבות מיושב, ולקח הסידור עמו וישב והתחיל לאמרו כשהוא יושב וקראו במתינות, ולקח לערך חמשה דקות להרבי לאמר פרק זה.

Photo by M.D. Yarmish

אח"כ הרבי הלך ועידד בידו את השירה, ולא אמר לכל אחד גוט שבת. מעריב היתה לערך 8:35 למעלה בהזאל הגדול.

יום ראשון ד' אייר תש"נ:

הרבי התפלל שחרית ב770 למטה. הרבי חילק דולרים אחר התפלה, והי' הרבה אנשים ונשים וטף שבאו. הרבי הלך להציון הק' לערך 5:00, וחזר לערך 9:50. אח"כ נכנס לתפלת מנחה למטה, וכשהלך לא אמר קטורת. אחר מנחה ומעריב הרבי חילק דולרים לאנשים ונשים, החלוקה נמשך לערך עשרה רגעים, אח"כ הרבי יצא לחדרו.

יום שני ה' אייר (בה"ב) תש"נ:

הרבי התפלל שחרית ב770 למטה, הרבי לא אמר תחנון, כשהרבי הלך לתורה (בשביל שקראו אותו) היינו בשלישי, הרבי הניח את הסידור פתוח, ולא במקום הקריאה אלא במקום אחר (דהיינו המקום שהרבי עומד בשעת קריאת התורה), ובין גברא לגברא הסתכל בתוך הסידור במקום של קריאת התורה, אבל אחר שקראו דפדף עם יד שמאל למקום אחר, לפני הגבהת הספר תורה הרבי הלך קצת לאחוריו, מפני שהוא עמד ממש סמוך להספר תורה, קרוב לסופו של מי שברך, הרבי לקח צד ימין של טלית ונגע בצד ימין

של ספר תורה (היינו הפרשיות מה שהם על העץ חיים מה שהפרשיות כבר מסובב והרבי נגע זה בשעה שהיתה מכוסה בכיסו של הספר תורה), ולפני שהתחיל לאמר ברכת התורה, לקח צד ימין של הטלית ונגע במקום שקוראים, ובשעה שאמרו מי שברך הרבי הניח ידו הימין על השולחן הקריאה, ובידו השמאל אחז בצד הימין של הטלית, אחר שהרבי אמר וזאת התורה התחיל לאמר אשרי וגו', אחר שעשה הגלילה הרבי הלך ונגע בצד ימין של טליתו בספר תורה, ונשקו, והלך חזרה למקומו, ועבר דרך הארון, ולא נגע בו. אחר ובא לציון כשהלכו להחזיר את הספר תורה, הרבי הסתכל על הס"ת, (ובשעת מעשה) הרבי הי' אומר בית יעקב וכו'. (לפני קריאת התורה כשאומרים ויהי בנסוע וגו' הסדר הוא, שהרבי דרייט זיך אויס אביסל צום זייט פון ארון קודש באלכסון קצת, ואומר ויהי בנסוע וגו' בריך שמי' וכו').

יום שני כ"ו אייר תש"נ:

הרבי התפלל שחרית ב770 למטה בציבור לערך 10:00 הרבי התפלל מנחה לערך 3:15 למטה בציבור מעריב הרבי התפלל למטה ב770 בציבור לערך 10:50

יום שלישי כ"ז אייר תש"נ:

הרבי התפלל שחרית בציבור ב770 למטה מנחה הרבי התפלל למטה בציבור לערך 3:15 מעריב היתה לערך 8:50 והיתה למטה בציבור ב770 יום רביעי כ"ח אייר תש"נ הרבי התפלל שחרית ב770 בציבור למטה לערך 10:00 הרבי התפלל מנחה לערך 3:20 למטה ב770 בציבור מעריב היתה לערך 8:50 בציבור למטה ב770

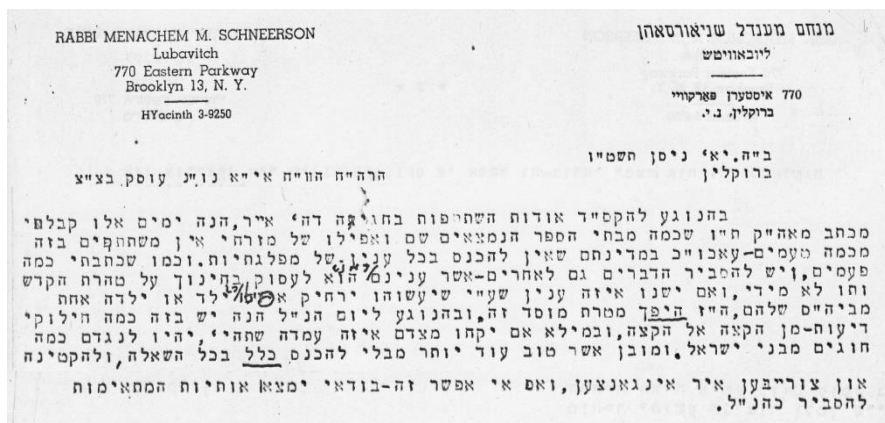
יום חמישי כ"ט אייר תש"נ ער"ח הרבי התפלל ב770 למטה בציבור לערך 10:00 הרבי הלך להציון הק' וחזר לערך 10:00 נכנס אחר כמה דקות לה"ע לעווייטער" והתפלל מנחה ומעריב זה אחר זה למטה בציבור ב770 לאחר מעריב אחר מעריב היתה חלוקת דולרים לאנשים נשים וטף החלוקה לא ארכה הרבה זמן אח"כ הרבי חזר לחדרו.

הוספות

אגרות קודש

חלק ממכתב מיום י"א ניסן בנוגע לה' אייר

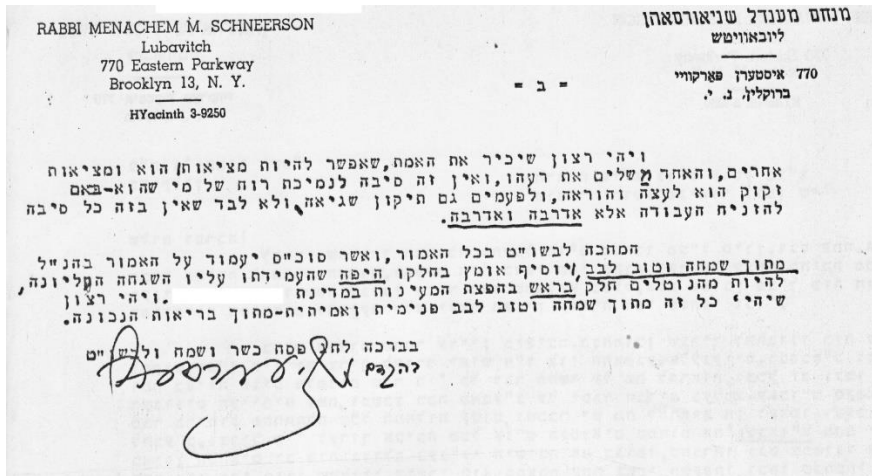
ב"ה. יא' ניסן תשט"ו

ברוקלין

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

. . בהנוגע להקס"ד אודות השתתפות בחגיגה דה' אייר, הנה ימים אלו קבלתי מכתב מאה"ק ת"ו שכמה מבתי הספר הנמצאים שם ואפילו של מזרחי אין משתתפים בזה מכמה טעמים – עאכ"כ במדינתם שאין להכנס בכל ענין של מפלגותיות. וכמו שכתבתי כמה פעמים, ויש להסביר הדברים גם לאחרים – אשר ענינם דאנ"ש הוא לעסוק בחינוך על טהרת הקודש ותו לא מיד, ואם ישנו איזה ענין שע"י שיעשוהו ירחיק אצל ילד או ילדה אחת מביה"ס שלהם, ה"ז היפך מטרת מוסד זה. ובהנוגע ליום הנ"ל הנה יש בזה כמה חילוקי דעות – מן הקצה אל הקצה, ובמילא אם יקחו מצדם איזה עמדה שתהיי, יהיו לנגדם כמה חוגים מבני ישראל. ומובן אשר עוד יותר מבלי להכנס כלל בכל השאלה, ולהקטינה און צורייבען איר אינגאנצען, ואם אי אפשר זה – בודאי ימצאו אותיות המתאימות להסביר כהנ"ל.

חלק ממכתב ע"ד עבודה בשמחה דוקא

.. ויהי רצון שיכיר את האמת, שאפשר להיות מציאותו הוא ומציאות אחרים,
והאחד משלים את רעהו, ואין זה סיבה לנמיכת רוח של מי שהוא-באם זקוק הוא
לעצה והוראה, ולפעמים גם תיקון שגיאה, ולא לבד שאין בזה כל סיבה להזניח עבודה
אלא אדרבה ואדרבה.

המחכה לבשו"ט בכל האמור, ואשר סוכ"ס יעמוד על האמור בהנ"ל מתוך שמחה
וטוב לבב, ויוסיף אומץ בחלקו היפה שהעמידתו עליו השגחה העליונה, להיות
מהנוטלים חלק בראש בהפצת המעינות במדינת ויהי רצון שיהי' כל זה מתוך
שמחה וטוב לבב פנימית ואמיתית-מתוך בריאות הנכונה.

בברכה לחג פסח כשר ושמח ולבשו"ט

בהקדם /חתי"ק/

חשיבות הגדלת ישיבת תו"ת

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה יו"ד סיון תשי"ד
ברוקלין

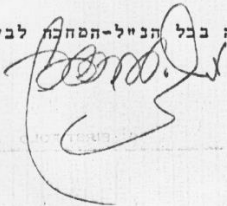
שלום וברכה!

הרה"ח הו"ח אי"א נח"י עוסק בצ"צ
סוה"ר

מסרתי ע"י הנ"ל מלים אחדים אודות הביקור של מר
מביקורו אצלי, ובדאי יתבוננו בהם, ועוד הפעם אכפול ואשלש מה שכתבתי
כ"פ, שמוכרח הדבר שיגדילו את הישיבה ככל האפשרי, הן בכסות והן באיכות.
ואין תפקיד, בא בטרונאי עם בריותיו, ובדאי שהנ"ל כיכולתם הוא, אלא שלא
יגעתו המצאת אל תאמין, ופס"ק צענין העלמות והסתרים על כל עבודה איזה
שתהי', ובפרט בעבודה בשדה החינוך הכשר ובסדינה שזהו בגדר התחלה, ופס"ק
ופצטער הנ"ל במאד מאד - שזה כמה חוששים שהם היחידים הפועלים בזה, כי
הרי הרב נסע מסדינתם זה כמה חדשים, וראו הצלחה מופלגה במוחש-בענין
הכבין ובהיחס הטוב מצד כמה אנשים שמתחלה לא קור על זה-ובכ"ז עדיין
חושבים חשבונות כו' וכו'. וכלהסברים שכותבים שאין אצלם לסמן גדול
במאד, יודע שפת הסדינה כו' - הנה המציאות בעבודת חב"ד בסדינות שונות
מכחשת את כל תירוצים אלו, ובכלל מה התועלת מהתירוצים-שברור הדבר
שצריכה להיות ישיבת תו"ת בפועל ממש גם ב, וההוכחה היותר
גדולה על זה, הוא-כי לולא ענין זה אינו מובן כלל וכלל למה הביאם
השי"ת לשם, אף גין נראה לא ריוח גשמי ולא ריוח רוחני, וכמדומה שכבר
כתבתי להם פעם פתגם הרז"א נ"ע שאמר: א"ז א ליטוואק גלויבט ניש ביז
ער ציילט ניש איבער, אבל לא להאמין גם לאחר שטופר ...

מ"ש שבהישיבה יהי' אוצה ספרים של חסידות, נכון הדבר,
וכמדומה שכבר נמצאו אצלם ספרי' מספרי הוצאת קה"ת (אף שלא שמעתי דבר
מפעולות הספרי' ומהשפעתה) ויבררן הדבר עוד הפעם, וכשישלח רשימת הספרים
הנמצאים כבר, הנה ישלמו להם את החסר.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל-המחכה לבשו"ש

ב"ה. יו"ד סיון תשי"ד

ברוקלין

שלום וברכה!

. . מסרתי ע"י הנ"ל מלים אחדים אודות הביקור של מר ... שי', מביקורו אצלי. ובודאי יתבוננו בהם. ועוד הפעם אכפול ואשלש מה שכתבתי כ"פ, שמוכרח הדבר שיגדילו את הישיבה ככל האפשרי, הן בכמות והן באיכות. **ולפום גמלא** – אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ובודאי שהנ"ל ביכולתם הוא, אלא שלא יגעת ומצאת אל תאמין. **להסיר** ענין ההעלמות והסתרים על כל עבודה איזה שתהי', ובפרט בעבודה בשדה החינוך הכשר ובמדינה שזהו בגדר התחלה. **ובכ"ז** ומצטער הנני במאד מאד – שזה כמה חדשים שהם היחידים הפועלים בזה, כי הרי הרב נסע ממדינתם זה כמה חדשים, וראו הצלחה מופלגה במוחש – בענין הבנין ובהיחס הטוב מצד כמה אנשים שמתחלה לא קוו על זה – ובכ"ז עדיין חושבים חשבונות כו' וכו'. וכל ההסברים שכותבים שאין אצלם למדן גדול במאד, יודע שפת המדינה כו' – הנה המציאות בעבודת חב"ד במדינות שונות מכחשת את כל תירוצים אלו. ובכלל מהו התועלת מהתירוצים – שברור הדבר שצריכה להיות ישיבת תו"ת בפועל ממש גם ב....., וההוכחה היותר גדולה על זה הוא – כי לולא ענין זה אינו מובן כלל וכלל למה הביאם הקב"ה לשם, **לא** **היו** נראה לא ריוח גשמי ולא ריוח רוחני, וכמדומה שכבר כתבתי להם פעם פתגם הרז"א נ"ע שאמר: **אָז אַ ליטוואַק גלויבט ניט ביז ער ציילט ניט איבער, אבל לא** להאמין גם לאחר שסופר...

. . מ"ש שבהישיבה יהיו אוצר ספרים של **נגלה** וחסידות, נכון הדבר. וכמדומה שכבר נמצאו אצלם ספרי מספרי הוצאת קה"ת (אף שלא שמעתי דבר מפעולות הספרי ומהשפעתה) ויבררו הדבר עוד הפעם, וכשישלחו רשימת הספרים הנמצאים כבר, הנה ישלימו להם את החסר.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל – המחכה לבשו"ט

/חתי"ק/

מכתב ברכה לחג הפסח

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליוזאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
כו' מו"ה
שי'

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמה ולהירות אמתיה, הירות
מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובכרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בחזרתנו
חזרת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעתו.

בברכת החג יצחק יצחק
דעצק' יצחק יצחק
י"א ניסן ה'תשכ"ד, י"ח שבט. מוצש"ק תש"א - פ' תש"ב
מכתביו מ"ז, י"ח שבט. מוצש"ק תש"א - פ' תש"ב
- נהגבלו בעתה.

ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ד

ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה שי

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג ולהצלחה רבה בעבוה"ק /חתי"ק/

מכתביו מיום ההילולא, י"ז, י"ח שבט. מוצש"ק תשא – עם המצו"ב – נתקבלו בעתם.

עבדו את ה' בשמחה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין נ. י.

ב"ה, כח' סנחס אב ה'תשי"ד
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח ור"ח אי"א כו"ג
עוסק בצרכי צבור וכו'
מוהר"ר
י"י

שלום וברכה:

בצערתי להודיע אשר מצב בריאותי אינו
כדבעי וכוונתי חלק גדול מזה הוא נעדרון וסחטנות,
והעדר עבודת ה' בשמחה, ועל פי פסק הרמב"ם
ומובא בסור ושו"ע או"ח סי' רל"א ובכ"ס אשר
עבודת הש"ת הוא בכל דרכיו אכילה ושתיה
הליכה וכו'. ונשלאתי עליו, כי הלא עקר הדבר
בא מאמונה בכח' קטנות, או בלשון רז"ל קטני
אמנה. כי אמונה כדבעי מברחת לומר אשר לפנים
גמלא שיחנא, היינו שאין הקב"ה נותן לאדם
עבודה שאינה לפי כוחו, וכיון שהיה הגוף -
בריא ושלם מורכב השם הוא, כודאי שאין העבודה
מפצט מצד עצמה בכריאות הגוף. ומה י"ש העלכות
וחסדירם ולפעמים נוסח ואולי גם האמת כן הוא
שהם יחד מהמדה, הרי כבר ידוע הטכנאר התניא
שמטעמים הוא לשון רבים, כי שני סוגים כזה
ושני סיני נחת רוח, אם בעבודה שאין עמה מלחמה
או דוקא במלחמה. והרי גם במלחמה צריך ללכת
פיט א פריילעכן טארש, כידוע משיחת כ"ק כו"ח
אדמו"ר. ומלחמה רוחנית היא כנ"ל, אז ואם דארף
ביט אנרירן די בריאות בפועל. כאטש די זאך
דארף ארן,

והשי"ת יחזקתו ויא מצהו א"ר בתוך בריאות
הנכונה יוכל למלאות חליחותו ב... להפיץ
שם תורת החסידות ולעשות לו ית' זירה בתחתונים
גם במדינה הנ"ל על ידי הפצת המפיצים חוצה.
בברכה

Handwritten signature

ב"ה, כח' מנחם אב ה'תשי"ד

ברוקלין, נ.י.

הרה"ח וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי ציבור וכו' מוהר"ר שי

שלום וברכה :

נצטערתי להודיע אשר מצב בריאותו אינו כדבעי ובודאי חלק גדול מזה הוא נערוון ומחשבות, והעדר עבודת ה' **דוקא** בשמחה. ועל פי פסק הרמב"ם ומובא בטור ושו"ע או"ח סי' רל"א ובכ"מ אשר עבודת השי"ת הוא בכל דרכיך אכילה שתי' הליכה וכו'. ונפלאתי עליו, כי הלא עקר הדבר בא מאמונה בבחי' קטנות, או כלשון רז"ל קטני אמנה. כי אמונה כדבעי **מכרחת** לומר אשר לפום גמלא שיחנא, היינו שאין הקב"ה נותן לאדם עבודה שאינה לפי כוחו, וכיון שהיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, בודאי שאין העבודה ממעטת **מצד עצמה** בבריאות הגוף. ומה שיש העלמות והסתירים ולפעמים נדמה ואולי גם האמת כן הוא שהם ירד מהמדה, הרי כבר ידוע המבואר בתניא שמטעמים הוא לשון רבים, כי שני סוגים בזה ושני מיני נחת רוח, אם בעבודה שאין עמה מלחמה או דוקא במלחמה. והרי גם במלחמה צריך ללכת מיט א פריילעכן מארש, כידוע משיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר. ומלחמה רוחנית היא כנ"ל, אז דאס דארף ניט אנרירן די בריאות בפועל, כאטש די זאך דארף ארן,

והשי"ת יחזקוהו ויאמצוהו אכ"ר מתוך בריאות הנכונה יוכל למלאות שליחותו ב[. .] להפיץ שם תורת החסידות ולעשות לו ית' דירה בתחתונים גם במדינה הנ"ל ע"י הפצת המעינות חוצה.

בברכה /חתי"ק/

הוספה: פרסום ראשון

ג' בתי"ק מוכ"ק אדמו"ר נשי"ד

לפניכם מוגשים שלשה כתי"ק מאת כ"ק אדמו"ר נשי"ד, המודפסים בזאת **בפעם הראשונה** – באדיבות ר' דוד העניך זקליקובסקי, לזכות הת' היקרים ברוך מרדכי, וחיים מאיר שי זקליקובסקי:

- א -

ולאחרי כן יחליט האם יש צורך
בנסיעה מעבר לים, ובפרט שקשורה ג"כ
בהוצאות כסף שאפשר לתורמו לצדקה
וכו".

מענה לאחד שכתב שרוצה לבוא לבקר
ב-770 בכדי להתקבל ליחידות:

"... ולאחרי כן יחליט האם יש צורך
בנסיעה מעבר לים, ובפרט שקשורה ג"כ
בהוצאות כסף שאפשר לתורמו לצדקה
וכו".

- ב -

cha), and the education of children. To attempt all of this at one time
was obviously impossible. Even children learn step by step. The speaker
suggested a mezuzah on the door as the first step to proudly proclaiming

בהגהה על
כתבה, שינה
הרבי ממה שהי'
כתוב "שכמובן
זה בלתי

אפשרי" - ל: "may be difficult" - ז.א. שאין זה בלתי אפשרי, אלא שזה יכול היות קשה לבצע.

- ג -

In great secrecy she gathered three
great Rabbis to serve as a Beth Din. She
told them that she would gladly ^{give her life} ~~die~~ in order
that her remaining years be added to that
of her father. Thus spoke Dvora Leah,
the young mother of a two-year old son (who
later became known as the "Tzemach Tzedek") for
so great was her love for her father's
teachings.

מישהו כתב
הסיפור הידוע על
הרבנית דבורה לאה
שנתנה את חייה
עבור אדה"ו.

להלן הפיענוח
על קטע מהסיפור,
כשהגהות
מודגשות:

In great secrecy she gathered three great Rabbis to serve as a Beth Din. She told them that she would gladly **die** **give her life** in order that her remaining years be added to that of her father. Thus spoke Dvora Leah, the young mother of a two-year old son (who later became known as the "Tzemach Tzedek") for so great was her love for her father's **and his** teachings.

הוספות

פרסום ראשון

RABBI I. SCHNEERSOHN

OF LUBAWITZ

970 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y.

יוסף יצחק שניאורסאהן

ליובאוויטש

ב"ה, כ"ד סבת, תש"א

ברוקלין

אל תלמידי ישיבת תורת-אמת יצ"ו בעה"ק ירושלים ת"ו

ה'עליהם יחיו!

שלום וברכה!

התענגתי לשמע מטיב שקידתם בלימוד והנהגתכם הטובה. זהו המצב המוסרי והרוחני בישיבת תורת-אמת יצ"ו בכלל ות"ל בעד זה אמנם בפרטות הנה ישנם תלמידים שצריכים לעבוד עם עצמם-טאן מיט זיך. הן בהנוגע ללימוד הנגלה ודא"ח והן בהנוגע לתקון המדות. שאיפתו של תלמיד תו"א העוסק בדא"ח צריכה להיות באופן אחר לגמרי מלהסתפק במדות טובות בלבד-וגם זה עדיין חסר- וצריך להתבונן בלבבו-ווינשען זיך- לשעום טעם באהבת הוי"ו ויראתו יתברך ויתעלה, ובבדקה בלבד לא יצא מטה שהוא ולא יגיע למה שצריך להיות-מיט ווינשען זיך אליין גייט מען נאך ניט ארויס פון דעם ניט גוט בא וואס מען איז און מען קומט נאך ניט צו צו דעם וואס מען בעדארף זיין- אבל צריכים עבודה וכידוע בפ"ע עבודה שהוא מלשון עורות עב-ו-זיין, ולעבד את העור העב והגס ולעשותו קלף לכתוב עליו אותיות הקדושות והנוראות אשר דבר האלקינו בקולות ובהקים ובלפיד אש ועשן, שהן חיות וקיימות בקדושתו כאז כן עתה - רק העינים סתומות ר"ל בעורון שאין רואים זאת בעיני בשר כמו שראו הצדיקים כל אחד בדורו-הנה צריכים לעזה עבודה גדולה תחלה להסיר השערות והזוהמא ואח"כ לרכבו ולקלפו, וכן הוא בעבודת האדם בתקון מדותיו וכשרונותיו שצריכים עבודה בפועל ובברכה לבד לא יצא.

חביבי תלמידי תורת אמת! הבו יד ולכו שלובי זרוע לשמוע בקול ידידי שיהמורים ומדריכים אתכם על מבוט דחוכמתא, שקדו בלמוד הנגלה והדא"ח בהתמדה ושמו את הזמן בדיוק, הגבירו את הצורה על החומר, כל אחד מכם יתבונן במעמדו ומצבו באשר הוא ויבדוק בעצמו אם הוא מקיים בפועל בעבודה כפי ידיעתו בלימוד תורת החסידות, והשי"ת יתא בעזרתכם לשקוד בלימוד ובעבודה שבלב-כלי הונאת עצמו-ותהיו יראי אלקים חסידים ולומדים.

והנני ידידכם עוז הדורש שלומכם טובכם

והצלחתכם ומברככם בגשמיות וברוחניות

סקירה על ראשיתה של ישיבת תורת אמת

בראשית חודש מר חשוון תער"ב, הפליגה אוניית קיטור מחוף אודסה שעל שפת ים השחור לכיוון נמל יפו שבארץ הקודש, ועל סיפונה קבוצה שנשלחה מטעם הוד כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, למטרה מיוחדת במינה – להקים בארץ הקודש ישיבה ברוחה וכדוגמתה של ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש. עם הפלגת האוניה הותחל בפועל ייסודה של ישיבת תורת אמת.

הקבוצה הקטנה של תלמידי התמימים ולראשה המשפיע הרב החסיד שלמה זלמן הבלין, ששהו באוני', עדיין היו נתונים תחת הרושם של המעמד ההיסטורי המרגש שקדם להפלגה. מעמד, שתואר על ידי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, כעבור שלוש עשרה שנה, באחד ממכתביו לר' שלמה זלמן הבלין בזה הלשון: "כמו חי עומד לנגד עיני המראה הנוראה מחזות הדרת קדש, בצאת הנשיא הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ללות אתכם. . . בלית ועד ההנהגה המשפיעים המשגיחים המלמדים ראשי ישיבות ותלמידי האולם תלמידי החדרים והשיעורים מימין ומשמאל, כולנו קוראים את ברכת הפרידה וברכת ההצלחה".

כשלוש שנים התקיימה הישיבה בחברון, היא התחילה עם קבוצה של שבעה תלמידים, ממצוייני התמימים של הישיבה בליובאוויטש, ובמשך הזמן נוספו עוד תלמידים תושבי המקום, וכן תמימים נוספים שנשלחו לשם.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה בשנת עדר"ת, חזרו המשפיע והתלמידים השלוחים לרוסי'. מאחר שהשלטון התורכי עמד לצד הגרמנים, נחשבו התלמידים שהיו אזרחי רוסי' לאזרחי ארץ אוייב, ולכן הוכרחו לעזוב. רק אחרי שבע שנים, עם תום המלחמה ואחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, נשלח המשפיע שוב, ע"י אדמו"ר הריי"צ, כדי לפתוח את הישיבה מחדש בירושלים, שם היא קיימת עד היום.

אחת מן הסיבות להחלטת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב על ייסוד הישיבה דווקא בחברון, הי' המצב הגרוע של הקהילה היהודית בחברון. העיר הייתה נתונה תחת השלטון העריץ העותומאני, ונחשבה לעיר פרימיטיבית אפילו ביחס למצב הקשה ששרר ביישובים אחרים בארץ הקודש. אנשי מידות ובמיוחד לומדי תורה, לא מצאו את מקומם בעיר זו שהכילה פראי אדם, ובזה אחר זה עזבו את חברון ועברו להתגורר בירושלים, שהייתה מתקדמת יותר בתורה. משום כך, נחשבה העיר לעני' ומרודה גם בגשמיות וגם בדעת.

את הסיבה להידרדרות הרוחנית בחברון, תלה הרבי נ"ע בכך שלא עוסקים בלימוד החסידות. במכתבים לעסקנים בחברון, קובל אדמו"ר הרש"ב על מצב עסק הדא"ח שנמצא בשפל המצב. הוא קורא לשנות את המצב הרוחני בחברון ובכך ישתנה מצב היישוב היהודי שם.

בעת ההיא התקיימה בחברון ישיבה חברי"ת בשם "מגן אבות", שהוקמה ע"י חסידי חב"ד בשנת תרמ"ט, אולם היא נשאה את אופי הישיבות הרגילות בארץ ורחוקה הייתה מלהידמות לישיבות תומכי תמימים שנוסדו אז ברוסי'. בתקופה הראשונה – בשנים תרס"ג ואילך – השקיע הרבי הרש"ב כוחות בישיבה זו, ובה תלה את תקוותו לחיזוק וביסוס היישוב היהודי. מי שהי' מעורב רבות במאמצים לפיתוח ישיבת "מגן אבות", הי' הרב החסיד שלמה יהודה לייב אליעזרוב, רבה של העדה האשכנזית בחברון בעת ההיא, שנמנה על חסידי חב"ד ונחשב לאיש אמונו של הרבי. ואולם, כעבור שנים גילה הרבי את דעתו, כי פתרון אמיתי לבעיית היישוב החברוני, הוא אך ורק ייסוד ישיבה שתהי' "תומכי תמימים" לכל דבר.

סיבה נוספת לייסוד הישיבה בחברון קשורה דוקא במעלתה של העיר: בעוד שבירושלים פעלו מוסדות שרוחות כפירה נשבו בהן – אווירה של חברון הי' נקי מרוחות כפירה, אלו ובמקום טהור זה הייתה תקווה שישבת תומכי תמימים תשגשג ותפרח.

ההחלטה לשלוח לחברון קבוצת תלמידים ומשפיע מהישיבה בלויבאוויטש, התקבלה בפועל בשלהי תרע"א. אולם נראה כי הרעיון עלה במחשבה עוד הרבה לפני כן. כבר בחורף תרס"ט כותב הרבי הרש"ב בא' ממכתביו, כי הישיבה הקיימת בחברון היא, "לא כמו הכוונה האמיתית בענין הישיבה אשר בכוונתנו בהתייחסות ישיבה שמה". באותה אגרת, מסביר הרבי הרש"ב, כי רק כאשר תיווסד ישיבה שתמשוך אלי' אברכים יראי שמים, אז "קימה תהי' לה" – לעיר חברון.

באסיפה מיוחדת שהתקיימה באור לכ"ה אייר תרע"א, בה נכח גם הרבי הרש"ב והשתתפו בה מנהלי אגודת תומכי תמימים וכן הרשי"ל אליעזרוב, ששהה אז בלויבאוויטש, נפלה ההחלטה להקים את הישיבה שבאה"ק, אך לא מקרב אנשי חברון ולא בסגנון הרגיל של הישיבות שבאה"ק, אלא בדרך ובסגנון ישיבות "תומכי תמימים". אדמו"ר הרש"ב דיבר בפני המשתתפים דברים חוצבי להבות בעניין החובה להאיר את חברון באור התורה ודא"ח, ואז הודיע על החלטתו לשלוח לשם כמה מהתלמידים המצויינים בישיבה בלויבאוויטש ומתוכם גם משפיע מצויין בדא"ח. בישיבה זו סוכמו כל עקרי הפרטים החשובים: מי ומי הנוסעים וכו', והוחלט כי המשפיע יהי' הרה"ח ר' זלמן הבלין מהאראדיץ' שעל דמותו ופועלו יסופר לקמן.

ואולם, גם בשלב זה שבו הוחלט לקיים סניף של "תומכי תמימים" בחברון, לא הייתה מגמה לייסד ישיבה חדשה ממש – אלא לייסד את "מגן אבות" על בסיס נכון, שתהי' סניף של תומכי תמימים. משמעותה של הפיכת הישיבה לסניף רשמי של תו"ת, הייתה אמורה להתבטא גם בגשמיות – כאשר תקציב הישיבה כולו ייכנס מאגודת ישיבות תומכי תמימים ברוסיה, ולא רק אחוזים בודדים כפי שהי' עד עתה וגם ובעיקר ברוחניות – באופן לימוד הדא"ח ועבודת התפילה, זאת באמצעות הגרעין של התלמידים מלויבאוויטש.

כך הייתה התוכנית המקורית. אולם כאשר הגיעו ארצה התלמידים ובראשם

המשפיע, התקבלה ההוראה לקרוא לישיבה בשם "תורת אמת", וכאן הבינו הכל כי רצונו של הרבי הוא לייסד ישיבה חדשה, מלבד הישיבה הקודמת, וכפי שיסופר לקמן.

התוכנית לייסוד הישיבה נשמרה בסוד עד לערב ר"ח מנחם אב. אז שלח אדמו"ר הרי"ץ אגרת לר' יצחק חזן, שעלה לחברון בתחילת אותה שנה, ובה בישרו על החלטת אביו – הרבי הרש"ב, לייסד ישיבה בחברון. במכתב נאמר כי הקבוצה של התמימים עם המשפיע ידורו בבתי שבת שבהם הגדולה אותה רכש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב מספר שנים לפני כן, הנקראת היום "בית רומנו".

יחד עם המשפיע הר"ר שלמה זלמן הבלין, נבחרו עוד שבעה בחורים מתלמידי הישיבה, ואלה שמותם:

א. אלתר שמחוביץ' (לימים הי' לחתנו של הרז"ה ואף מילא את מקום חותנו בישיבת תורת אמת בירושלים). ב. הלל פריוטקין. ג. צבי הירש קצב. ד. יחזקאל פייגין (לימים מזכירו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע). ה. נחמן מנחם קאראסיק. ו. אברהם אלי' אשעראוו. ז. ישראל זלמן אסנאס.

נסיעת הקבוצה מליובאוויטש תוכננה להיות באמצע חודש מנחם אב, אמנם בפועל נדחתה לאחר החגים.

בתחילת חודש מר חשוון תער"ב יצאה הקבוצה עם המשפיע את רוסי' בדרכם אל ארץ הקודש לקיים את השליחות שהוטלה עליהם ע"י כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, לייסד את הישיבה החדשה בעיר האבות, חברון, לקומם את היישוב היהודי שבעיר ולעשותו מרכז גדול של תורה, עבודה וחסידות על פי תורת חב"ד. מהקבוצה נעדרו שלשה מהתלמידים, זאת בשל עיכוב בפספורט של אחד מהקבוצה, אך הם הצטרפו לישיבה זמן קצר לאחר מכן.

כמה סמלי הי' העיתוי של הנסיעה, חודש חשוון, המסמל את המעבר מהקדושה שמילאה את חודש תשרי אל תוך העולם והחולין, בחינת "שוב" שלאחר "הרצוא", ובזה גופא לאחר שבת פרשת "לך לך", בה קראו בתורה "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך". רגעי הפרידה מליובאוויטש לא היו קלים עבור הקבוצה. הם אמנם היו מלאי חדווה על גודל זכותם להיבחר ע"י הרבי הרש"ב ולהוות את היסוד של סניף תומכי תמימים הראשון בארץ הקודש, אך מאידך, קשה הייתה העקירה ממקום גידולם וחיותם ומהאוירה הקדושה של בית רבי.

אך יותר מאשר לכל בני הקבוצה הייתה המסירות מנת חלקו של המשפיע הרז"ה. אברך בן 34, עם רעיותו, בת נגידים ויחידה להורי', יחד עם ששה פעוטות (הקטנה בת חצי שנה), עוזבים את הוריהם ובני משפחתם, חבריהם וידידיהם, את קירבת האדמו"ר ועדת החסידים – בהם היו קשורים בנימי נפשם הרז"ה אף עוזב את הישיבה בהאראדיץ' שהיוותה סניף של תומכי תמימים, אותה הקים וניהל בעצמו במשך שנים רבות בשליחותו של הרבי. מכל זאת הם עוקרים עתה ושמים את פניהם אל ארץ ישראל, ארץ מוזנחת ועזובה בימים ההם, חסרת כל התנאים היסודיים שבהם הורגלו

עד עתה, ארץ הנאנקת תחת השלטון המושחת והעריץ של העותומאנים.

לנסיעת הקבוצה הקדיש כ"ק אדמו"ר הרש"ב את מלוא תשומת הלב וההשגחה. הוא הדריך והנחה אותם על כל צעד ושעל, ואף דרש שבכל שלבי הנסיעה יעדכנו אותו מהנעשה. לפני הנסיעה מסר הרבי מכתב לידי הבחור מנחם שמואל שניאורסאהן, אחינו של הרב שלמה יהודה לייב אליעזרוב (הרשיל"א) שהצטרף לנסיעה, מכתב ובו רשם במו ידיו את סדר הנסיעה. מדהים לראות במכתב כיצד הרבי דורש להיודע לכל פרטי הנסיעה: "כמה הולכת הספינה, ובאיזה ממקום תתעכב, בעיר עיר וכמה, ומתי אי"ה תבואו צלחה בריאים ושלמים לעיר יפו".

לקראת הנסיעה שלח כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע למשפיע הרז"ה מכתב הדרכה קצר, אך יסודי מאוד, העוסק באופן ניהול הישיבה:

"ב"ה יום ג' ב' מ"ח תער"ב לפ"ק ליובאוויטש

שלום

כל ענינך בעה"ק חברון תבב"א יהי' רק דבר הישיבה בעזרתו ית', ויהיו עינך ולבך שם כה"י לרבות כו' ולא תתערב בשום ענין זולת זה (לבד ההשגחה על החצרות שלנו כמדובר).

מה שתקבל אי"ה אברכים או בחורים מבני תמן יחיו, תשגיח היטב על למודם בדא"ח ובנגלה שידעו מה שילמדו, ושלא יבטלו את הזמן, ויהי' הכל בסדר מסודר ובזמן קבוע בכניסתם וביציאתם בהשגחה מדויקת כפי הנהוג כאן, והשי"ת יצליח לך ותהי' פעולתך טובה כפי רצון כ"ק אבותינו רבותינו הק' צוקלל"ה נבג"מ זיע"א.

והי' זה שלום מנפש ידידך דו"ש מלונ"ח תכה"י

שלום דובער"

במכתב שקיבל מאדמו"ר הריי"צ נ"ע שהי' אז המנהל פועל של ישיבות תומכי תמימים, ממנה אותו כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ ל"בא כח 'מוסד תומכי תמימים' בעיר הקדש חברון ת"ו". במכתב זה העניק לו כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ – על פי פקודת אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, את הסמכות לנהל את הישיבה המהווה סניף של "תומכי תמימים", "לנהלה ולכלכלה בכל הדרוש לה, בקבלת התלמידים וסדר תמיכתם הגשמי וכלכלתם הרוחני".

עשרה ימים עשתה הקבוצה את דרכה על פני הים. כל משך זמן נסיעתם הי' הים שקט ורגוע, והם חשו כי עומדת להם בדרכם ברכתו של הרבי וכווח שליחותם. ביום חמישי כ"ה מר–חשון תער"ב, התקבל בליובאוויטש המברק המבשר את בואה של הקבוצה אל חופי ארץ הקודש: "גוט אנגיטראפון, מארגן ירושלים, האוולין, תלמידים, שמואל" [– הגענו בשלום, מחר נעלה לירושלים, (על החתום): האוולין, תלמידים, שמואל, (– שניאורסון)]

בואם של הקבוצה יחד עם המשפיע לארץ, עשה רושם גדול ועורר את רוחם של

תושבי הארץ ובמיוחד של יהודי חברון. בחופי יפו קיבלו את פניהם רבים מאנ"ש ובתוכם רבנים ועסקנים וכן עסקני היישוב היהודי בחברון. ידידי בית רבי ששהו אז באה"ק נרתמו לעזור ולסייע בכל הדרוש, מתוך חרדת קודש והתרוממות הרוח. עוד בהיות הקבוצה בדרכה, קיבל הנגיד ר' שמעון הויזמאן, מכתב מאדמו"ר הריי"צ, בו הוא מדריכו כיצד להכין את החצר "בית רומנו" שבחברון לקליטת הבחורים.

את הימים הראשונים, לבואם עשו התלמידים בירושלים, ורק כעבור כמה ימים, ביום א' כ"ח מר חשוון, הגיעו לחברון, שם קיבלו את פניהם בני הקהילה וחשובי.

הלימודים בישיבה התקיימו בבניין הישיבה "מגן אבות", אך לאחר זמן הועברו הלימודים לאותו מקום שבו התגוררו התלמידים – "בית רומנו". עם תחילת הלימודים קיבל הרז"ה מכתב ארוך מכ"ק אדמו"ר הריי"צ, אותו ה' עליו לקרוא בעצמו ולהעבירו לתלמידים שיקראוהו פעם ופעמיים ויותר (למעט חלקו האחרון שה' מיועד אליו אישית) במכתב הארוך והמפורט בן שנים עשר העמודים, מסביר הריי"צ את מטרת התייסדות הישיבה, אשר בה מתקיים הרצון העליון אותו גילו לנו אבותינו הק'. במכתב מבאר להם הריי"צ באריכות גדולה את העבודה בתורה ועבודה המוטלת עליהם, אשר בה יזכו לקיים את תפקידם האחראי.

בחלקו האחרון של המכתב דורש כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מהמשפיע, להתמסר לתלמידים בלימודם ולהודיעו על סדר הלימודים ואף על סדר יומו שלו. את המכתב מסיים: "ואם את הכל בסדר נכון בדעה ותבונה תעשה, אחי אתה, והלואי שיהי' חלקי כחלקך, עלה וצלח".

בסוף המכתב כתב אדמו"ר הריי"צ משפט קצר ביותר, אך בהחלט רב משמעות: "הישיבה נקראת 'תורת אמת'". כאן קבע הרבי, כי שליחותם היא, בעצם, לייסד ישיבה חדשה ממש, אשר אינה קשורה כלל לישיבת "מגן אבות" ההחלטה אודות השם החדש של הישיבה, התקבלה כאשר המשפיע והתלמידים היו עוד בדרך. משמעות השינוי בשם היא גם שינוי אופי התקציב: עד עתה הייתה הישיבה מתוקצבת מקופת "תומכי תמימים" הכללית, אך עתה נפתחה קופה מיוחדת לישיבה, בלי קשר לקופת "תומכי תמימים" הכללית.

עם פתיחתה של המחלקה ל"תומכי תמימים" בעיר חברון, הצטרפו אלי' תלמידים נוספים מבני המקום, והישיבה בחברון הייתה למרכז חסידות ולמוסד תורני רב השפעה. הידיעות שהגיעו מהישיבה, הן מהמשפיע והן מהרבנים והעסקנים שבארץ הקודש, שימחו מאד את מייסד הישיבה, כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, וגרמו לו עונג רב, וכן לבנו כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ.

בתוך זמן קצר כבר ניכרה השפעתה של הישיבה לטובה, והיא היוותה גרעין מוצק שסביבו התלכדו בני תורה ויראי השם מקרב אנשי הישוב בחברון ואף מירושלים הגיעו תלמידים. זו הייתה הישיבה הראשונה בארץ הקודש בנוסח הישיבות שבאירופה, ישיבה עם פנימי, עם אורח חיים של מוסד חינוכי מקיף, אלא שהיו בהם גם תלמידים

שלמדו במתכונת הישיבות המקומיות הוותיקות.

וכך היו בישיבה כמה מחלקות של לימוד:

מחלקת הזקנים הקבועים לתפילה ולשיעורי תורה קבועים בנגלה ובדא"ח. מקומם ה' בביהכנ"ס אברהם אבינו ע"ה.

מחלקת האברכים המופלגים המקבלים מלגה להספקת צרכיהם.

מחלקת הבחורים התלמידים מליובאוויטש אשר את כל צרכיהם סיפקה הישיבה.

מחלקת הבחורים הלומדים תניא.

את הידיעות על גודל שקידת התלמידים בישיבה החדשה, קיבל הרבי הרש"ב מגורמים שונים. מלבד הרוחו"ת של המשפיע הרז"ה, כתבו גם כמה מזקני אנ"ש אשר רצו להביע את התלהבותם מהצלחת הישיבה ולהסב לרבי קורת רוח. את שמחתם הרבה של זקני אנ"ש ניתן להבין ממכתבו של מי שהי' ממונה על כולל חב"ד בחברון הר"ר מרדכי דובער סלונים אל ידידו שיל"א, רבה של העדה בחברון:

גודל הטובה שפעל ועשה לעיה"ק ת"ו בכלל ובפרט, בשלחו המשפיע והבחורי חמד אשר האיר בזה עי"ק ח"ו ממש מחושך לאור גדול, אשר נתיאשתי בחשבי שלא יש עוד תקווה ח"ו, כאשר דברנו בזה כמה פעמים. והאמת אגיד כי לו לא ראיתי בעיני לא האמנתי כו'. וכמה כחו של מרן כ"ק שליט"א להפוך מחושך ואפילה לאור גדול. הרושם שעשה בהאברכים והבחורים דפה בפעולה ניכרת לכל. ולא אכחוד שגם לנו הזקנים האיר הניצוץ האלקי אשר כבר נכבה ממש. ולא אוכל לתאר לו הענג נפשי בשמעי בכל יום פרק תניא, ובכל עת מצוא דא"ח. ולא אני לבדי והזקנים, גם לצני הדור המלעגים על כל דבר מתפעלים ומודים כו' אשר כעת יש תקווה טובה שעיי"ק ת"ו תהי' קדושה לתו' ותפלה, ויאיר בה אור החסידות כרצון אבותינו רבותינו הק' נ"ע זי"ע ע"י מרן כ"ק שליט"א.

בחודשים הראשונים לקיומה של הישיבה, רבצה על הרז"ה מלאכה כבדה ואחראית. מצבה הכספי של הישיבה הי' קשה, וזאת מלבד קשיי ההסתגלות וההתארגנות המאפיינים כל מוסד בתקופת ייסודו. התקציב שניתן להם לתקופה הראשונה אזל, ועתה הי' עליו לכונן את המתכונת הרוחנית של הישיבה, ובו בעת לדאוג ולבסס את הצד הגשמי. הי' עליו לטפל בקשר של הישיבה עם הוועד בליובאוויטש להפיץ את מכתבי אדמו"ר הרש"ב נ"ע לחבר, להדפיס ולהפיץ תקנות וכרוזים. ובנוסף לכל אלה, הי' עליו לטפל גם בצד המשפטי של הקרקעות לשם דיוורם של הבחורים – וכל זאת לצד הקפדה על הצד הרוחני, שהחבורה תעסוק בשקידה ובהתמדה בתורה ובעבודת התפילה ושיעורים כסדרן בנגלה ובדא"ח.

לימינו של המשפיע הרז"ה עמד באותה העת ר' אברהם אליעזרוב, בנו של הרשיל"א, וכן הר"ר יעקב יוסף סלונים, נכדו של הר"ר מרדכי דובער סלונים. הרשיל"א עצמו שהה באותה העת בליובאוויטש, כדי לעזור משם בחיזוק הישיבה.

פתיחת הישיבה העסיקה את אדמו"ר הרש"ב כל העת.

לצד דאגתו להנהגת הישיבה, שהתבטאה במכתבים הרבים ששלח בעצמו וע"י בנו אדמו"ר הרי"צ למשפיע הרז"ה, דאג הרבי גם לבעיית התקציב שהלכה וגדלה עם התפתחותה של הישיבה. המשימה הוטלה על הוועד החברוני שהוקם בליובאוויטש עוד בשנת תרס"ו, ולשם הצלחתו של הוועד בהשגת התרומות, שיגר הרש"ב מכתבים כלליים ופרטיים לאנ"ש בארץ ובתפוצות, בהם הוא מבשרם על ייסוד הישיבה בחברון ומודיעם על בואם הקרוב של המשולחים לטובת הישיבה.

באגרות הקודש המפורסמות ששיגר כ"ק אדמו"ר הרש"ב לאנ"ש, לקראת ייסוד הישיבה, מתאר הרבי את קושי המצב הגשמי והרוחני באה"ק, ובהקשר לכך מבשרם על ייסוד הישיבה בחברון, וכך כותב בין היתר: "ועל כן הנני לבשר . . . אשר בעזרתו ית' אנחנו מיסדים ישיבה לאברכים ובחורים הגונים יר"א בעה"ק חברון תוכב"א, ואנחנו קובעים בה שיעור הגון ללמוד דא"ה, וכבר שלחנו לתמן אחד מהמשגיחים דהישיבה הקדושה "תומכי תמימים", איש מצויין בתו"ע ויודע פרק בהשגחה, ה"ה הרה"ח מהר"ש זלמן האוולין שיחי', גם שלחנו לתמן בחורי חמד מחניכי הישיבה דתומכי תמימים, למען התנהג בעזרתו ית' הישיבה דתמן, בכל הסדרים כמו הישיבה דפה, והכל יהי' אי"ה על פי הנהגה והשגחה הראשית של בני יחי", בהמשך המכתב פונה הרבי לבוא לעזרת הישיבה ולתמוך בה כפי הדרוש.

נסיעתם של המשפיע והתלמידים לחברון, לא הייתה על מנת להשתקע שם, אלא רק לבסס את הישיבה ואחרי כן יראו מה לעשות. את זאת ניתן להבין גם ממענה אדמו"ר הרש"ב לשאלת הרז"ה כיצד עליהם לנהוג בעניין שמירת יו"ט שני של גלויות. בתשובתו פסק עליהם הרבי נ"ע, שהבחורים מאחר ודעתם לחזור, עליהם לנהוג כבני חו"ל, אמנם הרז"ה הואיל והוא דר שם עם בני ביתו, יש לו לנהוג כבני א"י, מלבד אכילת חמץ, בזה ראוי לו להחמיר, והסיבה – כותב לו הרבי נ"ע – "באשר קביעותך באה"ק עוד בספיקות אצלך".

ואכן כבר בשלהי תער"ב נשארו בישיבה רק חמשה מבין שבעת התלמידים השלוחים, אחד מן השניים שעזבו הי' הרה"ח אלתר שמחוביץ', שמיד בתחילת הקיץ גמר אומר לעזוב את הישיבה בעיר האבות ולחזור למקורו ושרשו בליובאוויטש. אך יחד עם זאת, הגיעו תלמידים נוספים מליובאוויטש לישיבה בחברון, ביניהם הר"ר שמעון גליצנשטיין.

גם המשפיע הרז"ה ובני ביתו רצו לחזור או לפחות לבקר בליובאוויטש בתקופה זו, אך על כך כתב לו ידידו מהר"ר אלחנן דוב מרוזוב, שהי' מהמתעסקים בליובאוויטש בתמיכת ישיבת "תורת אמת", כי מענה הרבי הי' לשלילת נסיעתו עם בני משפחתו לליובאוויטש. הרבי התיר לו לבוא רק בעצמו באם זה על דעת לחזור לחברון. לפועל, נשאר הרז"ה לנהל את הישיבה עד לסוף קיומה בחברון.

קיומה של הישיבה בחברון ארך שלוש שנים בלבד. בשלהי עדר"ת פרצה מלחמת

העולם הראשונה, והתלמידים שהיו אזרחי רוסיה נאלצו לשוב לרוסיה. המשפיע הרז"ה יצא לבדו לרוסיה עוד מספר ימים לפני פרוץ המלחמה, והניח את זוגתו מטופלת בשמונה ילדים. אך בעקבות המלחמה גורשו, ויחד עם חמשת התלמידים הנותרים יצאו גם בני משפחתו של הרז"ה וכך הסתיימה תקופת ישיבת "תורת אמת" בחברון.

המשפיע הרז"ה וכן התלמידים, עשו אפוא את דרכם חזרה למקור חוצבם הנכסף – ד' אמותיו של כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע בליובאוויטש, שבע שנים – מאמצע שנת עדר"ת עד סוף שנת תרפ"א – שהה הרז"ה בחצר הרבי, תחילה בליובאוויטש ואחר כך – עם עזיבת הרבי הרש"ב בשנת תרע"ו את ליובאוויטש – ברוסטוב. במהלך תקופה זו אירעה הסתלקותו של אדמו"ר הרש"ב נ"ע, והרז"ה נשאר ברוסטוב אצל ממלא מקומו כ"ק אדמו"ר הריי"צ.

טרם הסתלקותו הורה הרבי הרש"ב לרז"ה, כי כאשר אך רק יתאפשר הדבר, יעשה את דרכו שוב לאה"ק, מבלי להתחשב בשום דבר, כדי להמשיך בעבודתו הקדושה, הנהגת ישיבת "תורת אמת".

דבר נוסף ארע במהלך תקופה זו: הרז"ה השיא את בתו לאחד מהתלמידים השלוחים הראשונים שנשלחו בשעתו מליובאוויטש לחברון כדי לייסד את הישיבה, הלא הוא הרה"ח ר' אלתר שמחוביץ', שלימים שב לישיבת תורת אמת לאחר שנפתחה מחדש והי' למשפיע מפורסם בירושלים (כפי שיסופר בהמשך).

ר' אלתר נחשב אז לאחד מבחירי התמימים בליובאוויטש. כפי שסופר בפרק הקודם, ר' אלתר שב לליובאוויטש זמן קצר לאחר ייסוד הישיבה בחברון, זמן רב לפני סגירת הישיבה בחברון. עם שובו נעשה ר' אלתר לאחד מהחוזרים של כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע, וזכה שכאשר נסע אדמו"ר הריי"צ למעיינות המרפא, מינהו, יחד עם בחור נוסף, לכתוב לו בכל שבוע את המאמרים שאמר אז הרש"ב.

אכן, בשלהי תרפ"א, במחצית חודש אלול, קיים הרז"ה את ציווי האדמו"ר נ"ע וישם נפשו בכפו וייצא לדרך. הדרכים לאה"ק היו כרוכים אז בסכנה ממשית, אך הרז"ה יצא במסירות נפש כאשר באזניו מהדהדים דבריו האדמו"ר נ"ע קודם הסתלקותו: לשוב אל מקומו הראשון מיד בהתאפשר הדבר.

עם צאתו מרוסטוב כתב הרבי הריי"צ אגרת לר' שלמה יהודא ליב אליעזרוב – רבה של העדה האשכנזית בחברון – (אותו הזכרנו גם בפרק הקודם) על נסיעתו:

"ידידנו הרב הרז"ש האוולין נוסע צלחה לעיה"ק חברון ת"ו על משמרתו בתור מנהל ישיבת תורת אמת . . . ובזה הנני לבקש להיות לו בעוזר למז כפי אשר ידרש".

הציפי' הייתה שיגיע לארץ הקודש בתוך חודשיים לערך, לכן, בי"ט מר חשון שיגר אליו כ"ק אדמו"ר הריי"צ מכתב ובו כותב, שמקווה לקבל ממנו מכתב המודיע על בואו צלחה. אך לפועל מכתב כזה לא בא, משום שהנסיעה הייתה ארוכה ומסובכת ונמשכה ארבעה חדשים – עד תחילת חודש טבת תרפ"ב.

בו' טבת הגיע המשפיע הרז"ה צלתה לאה"ק, אך המכתב המבשר על בואו הגיע אל אדמו"ר הריי"צ רק באמצע חודש שבט. בו ביום שהגיעה הידיעה המשמחת על בואו של הרז"ה ארצה, שיגר הרבי הריי"צ לאחד מחשובי אנ"ש בארה"ב, אגרת המבשרת על חידוש ישיבת "תורת אמת" בארץ הקודש:

"בדבר תורת אמת, הנה ת"ל המשגיח הראשי ידידנו הרב רש"ז שי' האוולין באה"ק ת"ו. . אשר על כן אבקש להודיע לידידנו אנ"ש שי' כי תורת אמת ת"ל על מלואה ועתה אפשר לשלוח כסף תמיכה בהשפעה נכונה".

מלבד המשפיע, לא שב לארץ הקודש אף אחד מהתלמידים שחזרו לרוסיה בעקבות המלחמה. המשימה שעמדה עתה בפני הרז"ה היא, לפתוח את הישיבה שוב בעיר חברון, כאשר הפעם תתבסס הישיבה בעיקר על תלמידים מארץ ישראל. כשהגיע הרז"ה, הצטרפו אליו גורמים חשובים נוספים לסייע לו במילוי שליחותו הקדושה, שכן באה"ק הייתה עוד קודם לבואו התעוררות מצד גורמים אחרים, לפתוח שוב את ישיבת תורת אמת.

וכך הייתה השתלשלות הדברים:

בתום המלחמה, בשנת תר"פ, התחילו מגורשי אה"ק לחזור לכיתם. אך הפעם, בשל המצב בחברון, פנו גם תושבי חברון להתיישב בירושלים. בעת ההיא גר בירושלים הר"ר מנחם מענדל נאה, שחפץ במאוד לייסד ישיבה בשם "צמח צדק".

ואולם, מתכונת ישיבת "צמח צדק", שנועדה להיות מסגרת ללימוד חסידות כמה שעות ביום עבור בני הישיבות בירושלים, לא יכלה להוות תחליף לישיבת "תורת אמת" המיועדת לתלמידים שכל מעיינם בתורה ועבודת ה' יהי' בישיבת חב"ד. משום כך, כאשר באותה שנה עלה לארץ הר"ר אברהם חיים נאה (בן הרמ"מ), החליט על דעת עצמו לפתוח מחדש את ישיבת "תורת אמת" בירושלים, כהמשך לסניף של תו"א שהי' קיים בירושלים עוד לפני המלחמה.

הרא"ח נאה צירף אליו שניים מחשובי אנ"ש הקשורים מאז ל"תורת אמת": הר"ר שמואל יהודה אליעזרוב, שהי' רבה של חברון ומהשותפים בהקמת תו"א בעיר זו, והר"ר משה ארי' לייב שפירא, מתלמידי "תורת אמת" בחברון. כעבור זמן פורסם "קול קורא" בחתימתם של הרא"ח נאה והרמא"ל שפירא, המבשר על פתיחתה מחדש של "תורת אמת": "בשומנו על לבנו את גודל נחיצות הישיבה תורת אמת באה"ק. . ובידענו את מסירת נפשו של כ"ק אדמו"ר זצ"ל על ישיבה זו. . מוצאים אנו חובה בנפשינו לגשת אל עבודת הקודש הזאת לבנות את הישיבה תורת אמת".

מאחר והדמות החשובה ביותר הקשורה בתורת אמת, שניתן הי' למצוא באה"ק, הי' הר' שיל"א, החליט הנ"ל למנותו לראש הישיבה ומנהל הישיבה וכה נכתב בכרוז הנ"ל: "והנה מן שמיא קא זכו לנא אשר כבוד הרה"ג החסיד המפורסם בנש"ק וכו' כקש"ת מו"ה שלמה יהודה ליב אליעזראו שליט"א הגאב"ד חברון ת"ו שב אלינו מארצות גלותו בזמן המלחמה, והנהו כעת מתושבי עיה"ק ירושלים ת"ו אשר כ"ק

אדמו"ר ז"ל סמך ידיו עליו שהוא ינהל את הישיבה הקדושה תורת אמת, והוא הוא גם כעת ראש הישיבה ומנהל אתנו יחד את הישיבה עפ"י מטרת אדמו"ר זצ"ל זיע"א . . שיבואו כלם כאחד לעזור בבנין הבית הקדוש הזה וחפץ ה' בידינו יצליח לגמור את אשר התחלנו". בסיום ה"קול קורא" הופיעו גם מספר מלים מהרשיל"א עצמו שחתם כמצטרף ל"קול קורא".

כאשר הגיע ה"קול קורא" לאנ"ש בארצות הברית, הופתעו הם לשמוע על פתיחתה מחדש של הישיבה ע"י אנשי ירושלים, כידועם כי הרבי הריי"צ הוא מנהל המוסד וטרם שמעו ממנו דבר. כאשר פנו אנ"ש אל הרבי הריי"צ בשאלה אודות ה"קול קורא", כבר ה' המשפיע הרז"ה בדרכו לאה"ק במטרה לפתוח את הישיבה על פי ציווי אדמו"ר הרש"ב בזמנו, ובשליחותו של אדמו"ר הריי"צ וכה סיפר הרבי במכתבו לרז"ה מאותו הזמן י"ט מר חשון תרפ"ה:

"קבלתי מכתב מניו יארק דורשים ושואלים אודות הישיבה ת"א, מי הם החותמים יד נאה ויד שפירה יחיו, והכי אני מנהל המוסד כאשר בתחילה, ועניתי להם כי הם תלמידי מוסד הזה, ואשר נסע ידידי כבודו שיחי' לאה"ק על משמרתו בדבר ת"א".

ואכן, כאשר הגיע הרז"ה לאה"ק, מסר לרשיל"א פתק מאת כ"ק אדמו"ר הריי"צ, ומתוכנו הרגיש והבין הרשיל"א כי רצון כ"ק האדמו"ר הוא שהמשפיע הרז"ה הוא לבדו יהי' המנהל של הישיבה, והוא מיד הצטרף לעזור ולסייע לרז"ה בהקמת הישיבה.

לימים, לאחר פטירת הרז"ה, סיפר הרשיל"א לבני הרז"ה על תקופה זו:

"כשחזר אביכם ז"ל להעיקות"ו בשנת תרפ"ב . . בו ביום מסר לי פתקא קטנה מכ"ק שליט"א ובה הרגשתי שרצונו של כ"ק שליט"א הוא שאביכם ז"ל הוא לבדו יהי' כל המנהל . . עזרתי לו בכל הצורך בתום לבבי".

מעובדה זו כשלעצמה ניתן ללמוד, עד כמה היו יקרים ומדויקים כל ענייני תורת אמת בעיני מייסדי, ובאם הוחלט אצלם שעניין פלוני צריך להתנהל כך, הרי כן יקום הדבר ובל ישונה בכי הוא זה. ולאידך עד כמה קיבלו החסידים את הוראותיו הקדושות של הרבי וביצעו אותן בנאמנות.

השאלה שעמדה עתה בפני הרז"ה הייתה, היכן להקים את הישיבה, בירושלים או בחברון כבתחילה. את רעיון הקמת הישיבה שוב בחברון, עודד הרבי הריי"צ נ"ע באופן עקרוני, אולם לגבי העיתוי, סבר הרבי כי לעת הזאת המצב אינו מאפשר זאת. "ראשית ההתייסדות צריכה להיות בירושלים ת"ו", כתב הרבי לרז"ה, והורה לו לשוב לחברון רק כאשר המצב הגשמי – רוחני יאפשר זאת.

מאחר והוראה זו של הרבי הריי"צ ניתנה כבר במר-חשון, כאשר קיווה הרבי שהרז"ה כבר יגיע לאה"ק ומאז ועוד בוא הרז"ה חלפו כמעט חודשיים, על כן, כאשר הגיע הרז"ה לאה"ק, נסעו עמו הרשיל"א והרמ"מ נאה לבקר בחברון, כדי לבדוק אם אכן עדיין אין אפשרות להקים שם את הישיבה.

המסקנה שהעלה הביקור הייתה, כי אכן אין עתה שום אפשרות לפתוח את הישיבה בחברון, השינויים בחברון אירעו בתקופת המלחמה, כאשר רוב חסידי חב"ד שהיו אז בחברון, גם אלו שגרו שם, נאלצו לעזוב את חברון בשל היותם אזרחי רוסיה. בינתיים הקימה שם המחלקה לחינוך של ההסתדרות הציונית בי"ס לבנים, בי"ס לבנות וגן, וכך התדרדר גם המצב הרוחני בעיר. הבניין שבו התקיימה הישיבה כבר לא הי' ברשות היהודים, והוא שימש עתה לבית סוהר, בית משפט ובית המשטרה העירונית. לעניין זה התייחס אף הרבי הריי"צ עצמו במכתב הנ"ל ששיגר בחודש מר חשון, בו ציין כי אחת הבעיות היא השכנים הנמצאים בבניינים, אשר אי אפשר לשלחם משם.

הוחלט אפוא להקים את הישיבה בירושלים. כאמור, הרבי הריי"צ הביע את דעתו כי לפחות בשלב הראשון צריכה הישיבה להיות בירושלים, באותו מכתב מציע הרבי אף לפתוח את הישיבה באחד מהבתים השייכים לכולל חב"ד, וכן מפרט הרבי לרז"ה כיצד ובאיזה אופן יתנהלו סדרי הישיבה. משכנה הראשון של הישיבה, עם פתיחתה בשנת תרפ"ב, הי' בשכונת "בית ישראל" בחצר בראנד (כיום בית המדרש של חסידי קרלין). עם פתיחת הישיבה שיגר אדמו"ר הריי"צ מכתב לרז"ה, בו פירט באריכות גדולה כיצד יארגן את הישיבה בשלשה מערכות, סוגי התלמידים, ראשי הישיבות וסדר הלימוד.

עם חידוש הישיבה מינה הרז"ה את הרמא"ל שפירא לר"מ, ולמזכיר מינה את הר"ר שמעון גליצנשטיין שהי' אף הוא מתלמידי תו"א בחברון. שניהם כיהנו במשרותיהם אלו במשך עשרות שנים.

במשך הזמן הורגשו הצפיפות והרוחק במקום, וביום מן הימים עברה הישיבה לשכונת גבעת שאול. עם התרחבותה הוזקקה הישיבה לר"מ נוסף, ולתפקיד זה התמנה הר"ר משה דובער רבין שבאותו הזמן ממש עלה לאה"ק והתיישב בירושלים. מינויו של הרמ"ד רבין הי' על פי הכוונת אדמו"ר הריי"צ אליו במכתב ששלח לו עם עלייתו ארצה.

בשכונה זו, גבעת שאול, הגשים הרז"ה את שאיפתו ובשנת תרפ"ו רכש בה שטחים עבור בניית בית חדש לישיבה. הרבי הריי"צ שמח מאד לשמוע על דבר רכישת השטחים ושיגר מכתב לרז"ה בו הוא מברכו בברכת מזל טוב על הקני'.

משך שנה תמימה נרקמו התוכניות לבני'. בתרפ"ז נשלחה התוכנית לכ"ק אדמו"ר הריי"צ והוא השיב במכתב ברכה, בו הוא מחזק את ידי הרז"ה לפרסם על הבני' כדי שכל אחד יוכל להשתתף בה ולזכות בברכה הנצחית.

בתקופת האביב של תרפ"ז הגיע לירושלים המשפיע המפורסם הר"ר אלתר שמחוביץ' ובמשך הזמן הצטרף גם הוא לצוות הדרכת התלמידים ונהי' למשפיע בשיבת תורת אמת.

במשך התקופה עד עתה, שימש ר' אלתר כמנהל ומשפיע בכמה ישיבות ברוסיה. בקיץ תרע"ז, מיד לאחר חתונתו, התמנה לנהל את מחלקת ישיבת "תומכי תמימים"

בשצ'עדרין, וכמה שנים אחרי כן, אף שימש כמשפיע ב"תומכי תמימים ברוסטוב" וכן נשלח ע"י אדמו"ר הרי"צ לשמש כמשפיע בתו"ת בווארשא כאשר נוסדה.

באותה שנה כתב אדמו"ר הרי"צ מכתב ובו הוא מביע את רצונו, כי בשל מצב הדוחק בישיבה, נחוץ הדבר שהרז"ה והרמ"ד רבין יסעו יחד לארצות הברית לגייס כספים עבור הישיבה. יותר משנה נמשכו ההכנות לנסיעה זו ובשנת תרפ"ח יצאו השניים בדרכם לארה"ב. בדרך, עצרו בריגא אצל אדמו"ר הרי"צ כדי להתייעץ בפרטי אופני העבודה ומשם המשיכו בדרכם לארה"ב.

מאז ואילך הרבה הרזייה לשהות בארה"ב לצורך גיוס כספים. מזמן לזמן הי' נוסע לאה"ק, לסדר את ענייני הישיבה ולראות את בני ביתו, וכאשר הורגש הלחץ בישיבה, שוב הי' נוסע לארה"ב כדי לכסות את הגירעון בקופת הישיבה. הרמ"ד רבין נשאר בארה"ב והתקבל כר"מ בישיבת "תורה ודעת".

בשלהי תרפ"ח נסע המשפיע ר' אלתר שמחוביץ' לריגא, כדי להיות אצל אדמו"ר הרי"צ בחודש תשרי תרפ"ט במשך זמן שהותו בריגא כמעט נפלה ההחלטה להשאירו בווארשא שם ימשיך לנהל את תו"ת כמקדם אך בסופו של דבר הוחלט שר' אלתר יחזור לירושלים לעזור לחותנו בניהול הישיבה ביום י"ח שבט כותב אדמו"ר הרי"צ לרז"ה אודות עבודת חתנו:

"בזה הנני מבקשו וממלא את ידו וידי ידידי חתנו הר"א שי' להתייעץ היטב בהעמקה ושיקול הדעת על אודות התלמידים שי' הנמצאים כעת . . . בהיותו עתה בביתו, יסדר עם הר"א שי' עניני הישיבה בעזה"י בסדר מסודר, ויחפשו בחופש מחופש להשיג תלמידים שי' בעלי כשרון, ולנטוע בהם את כנטיעות הטובות בעזה"י, שיהיו מסורים ונתונים את המטרה האמיתית, להיות טופחים על מנת להטפח בטל תורה ואורחות התעוררות הלב במדות טובות בימין מקרבת".

במשך הזמן אף מינהו אדמו"ר הרי"צ גם בתור משפיע קבוע בעיה"ק ירושלים.

ר' אלתר שימש כמשפיע בישיבת תורת אמת במשך י"ב שנים, משנת תרפ"ז ועד לפטירתו בשלהי חורף תרצ"ט.

בינתיים נמשך נושא בניית הישיבה אשר למרבה הכאב, לא יצא לפועל. הסיבה לכך: בשנת תרפ"ט החלו הפוגרומים הידועים, אשר פגעו גם בשכונת גבעת שאול והשהי' בשכונה זו שהייתה מרוחקת מהעיר, הייתה בגדר סכנה. בעקבות המצב ועל פי חוות דעתו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, עקרו התלמידים גם משם ועברו לשכונת הבוכרים בעיר.

ברם, עתה בעקבות המעבר הורגשו שוב הלחץ והדוחק והמצב הי' חמור ובלתי נסבל. מצב זה נמשך יותר משנה, עד שבשנת תרצ"א עלה שוב נושא העברת הישיבה ובניינה. בחנוכה תרצ"א כתב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע אל הרש"ז הבלין בעניין זה: "בנדון העברת הנחלאות והמגרשים של תו"א היו צריכים לע"ע להשתדל

למצוא מקור מוצא להוצאות הדרושות ע"ז, וצריכים לטכס עצה בזה אשר יעזור השי"ת לבנות הבית שעלה במחשבה".

בכל זאת, אם כי לא נבנה הבית שעלה במחשבה, עברה הישיבה שוב לשכונת גבעת שאול, ושם נשארה עד למאורעות תרצ"ו, שאז נהרסה הישיבה ונשרפה על ידי הפורעים הערביים. בעקבות זאת עברה הישיבה שוב לשכונת הבוכרים ושם נשארה עד סוף ימיו של הרז"ה שנפטר באותה שנה.

בשנים הבאות עברה הישיבה לבית הכנסת "אהל יצחק" שברחוב בעל התניא (בית כנסת הקיים עד היום), ולאחר זמן קצר עברה לבנין מיוחד ברחוב מאה שערים. במקום זה הייתה הישיבה משך עשרות שנים עד שעברה למשכנה העכשווי ברחוב ירמיהו. מאז החלה הישיבה לראות תקופה רעננה בתנופה מחודשת תחת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שהראה דאגה רבה לתורת אמת (אף לפני קבלת הנשיאות) ושלח מכתבים לעודד תרומות לתו"א שהיתה במצב כלכלי דחוק. כמו"כ דאג הרבי לצביונה החסידי של תורת אמת ושלח מכתבים למשפיעים שלמה חיים קסלמן, שאול ברוק ועוד לעוררם שיתועדו עם התמימים וישפיעו להם מהרוח החסידית של ליובאוויטש ולהדריכם בדרכי החסידות.

יחס מיוחד וחביבות יתירה נודעה לישיבה מאת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו שהתבטא כו"כ פעמים בביטויי חיבה נדירים ומיוחדים לישיבת תורת אמת, ואף אמר הרבי כי הישיבה היא "החלון הראווה שלי בירושלים"(!). ואכן בהתאם לזה משתדלים התלמידים הלומדים בישיבה למלאות את תפקידם הנכבד להיות נרות להאיר, ולהפיץ את מעיינות תורת החסידות בכל היכלי התורה והישיבות אשר בירושלים עיה"ק.

פרסום ראשון

"חמץ (גאווה וישות) אסור אפי' במשהו"

הננו מתכבדים בזאת להגיש בפניכם בפרסום ראשון צילום ממכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו אל משפיע בשיבתנו, הרה"ת ר' ברוך שלום הכהן כהן שליט"א בהיותו בחור צעיר, מיום כ"ה מנחם-אב תשי"א, עם הוראות פרטיות בעבודתו של תמים. האגרת נדפס באג"ק ח"ד ע' תלב.

לצד הצילום בא פענוח האגרת, ההוספות בכת"י קדשו נכתבו באותיות מודגשות.

תודתנו נתונה לנעמן שליט"א על מסירת המכתב לדפוס.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Office Address:
Lubavitch, 770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

בי"ה, כ"ה מנ"ץ תשי"א
ברוקלין

האברך מו"ה ברוך שלום שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה תמוז, בו מספר מצבך ובענין
פזור הנפש שלו והעדר חוקי הדעה ע"ע להפסיק באמצע שיתח נאח כו'
וכן בענינים שונים שלו, ומבקש עצה טובה וברכה ע"ז,

הנה בכלל צריך להתיעץ בזה עם המנהל רוחני הרה"ח
הח"ה אי"א נוי"מ עוסק בצי"צ וכו' מוה"ר שלמה חיים שי' קעסעלמאן.
ובנוגע לענין פזור הנפש, הנה במשך שבועות אחדים יתרגל להתפלל
מתוך הסידור, וכן בשעת הלימוד כשחושב, בנגלה או בחסידות, יהי' אצלו
הספר או המאמר שאודותו חושב, וכשרק יתחיל להרגיש פזור המפשטה
שלו, יביט בהאותיות שבספר, אשר אותיות מאירות לפזר את החשך והבלבול.
וכהפירוש עה"פ ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה,

כן ילמוד בע"פ התהלת פרקמא' בתניא, ומזמן לזמן יחזור
ג"כ בדבור את השורות, והנה ה' נצב עלי, אם עובדו כראוי,

במה שומר השיעורים השווים לכל נפש בתומשתהלים וחניא
וכן חזר דא"ה בע"פ מזמן לזמן. וירגיל א"ע לחשוב באותיות התורה
ובאותיות התהלת, ובפרט בהלכו ברחוב,

מובן שכל הנ"ל צריך להיות בלי בליטות, וכידוע אשר
חמץ (גאווה וישות) אסור אפי' במשהו.

בפרכת הצלחה בלימודו בירוש'

ב"ה, כ"ה מנ"א, תשי"א
ברוקלין

האברך מו"ה ברוך שלום שי
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח תמוז, בו מספר מצבו ובענין
פזור הנפש שלו והעדר תוקף הדעת ע"ע להפסיק באמצע שיחה
נאה כו' וכן בענינים שונים שלו, ומבקש עצה טובה וברכה ע"ז,

הנה בכלל צריך להתייעץ בזה עם המנהל רוחני הרה"ח
הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר שלמה חיים שי
קעסעלמאן. ובנוגע לענין פזור הנפש, הנה במשך שבועות אחדים
יתרגל להתפלל מתוך הסידור, וכן בשעת הלימוד כשחושב, בנגלה
או בחסידות, יהי' אצלו הספר או המאמר שאודותו חושב, וכשרק
יתחיל להרגיש פזור המחשבה שלו, יביט בהאותיות שבספר, אשר
אותיות מאירות לפזר את החשך והבלבול. וכהפירוש עה"פ
ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה,

כן ילמוד בע"פ התחלת פרק מ"א בתניא, ומזמן לזמן
יחזור ג"כ בדבור את השורות; והנה ה' נצב עליו כו' אם עובדו
כראוי,

בטח שומר השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים
ותניא וכן חוזר דא"ח בע"פ מזמן לזמן. וירגיל א"ע לחשוב
באותיות התורה ובאותיות התהלים. ובפרט בהלכו ברחוב,

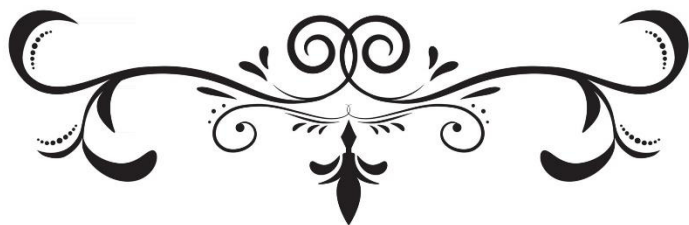
מובן שכל הנ"ל צריך להיות בלי פליטות, וכידוע אשר
חמץ (גאווה וישות) אסור אפי' במשהו.

בברכת הצלחה בלימודו ביר"ש / חתימת יד קדשו /

הוספות

צילומי כתי"ק ב"ק אדמו"ר זי"ע

שמחים אנו לפרסם כאן - בפרסום ראשון - מספר קטעים מכת"ק כ"ק אדמו"ר על;

(א) מענה למזכיר כ"ק אדמו"ר ר' יהודה לייב גרונר

(ב) הגהות מהתוועדות ש"פ וירא תשכ"ה

(ג) הגהות על לוח סימנים לשו"ע הל' שבת

(ד) הגהות על הדרן למסכת קידושין

(ה) הגהות על ברכת ערב יו"כ תשכ"ז

לתועלת הקוראים, נוסף בזה פיענוח הכתי"ק.

כל זה ע"י חברי מערכת ועל אחריותם בלבד.

מפני קוצר הזמן לא עלה בידינו לבאר תוכן הכתי"ק אבל ע"י עיון בהשיחה בפנים יוכל כל אחד להבין התוכן בעצמו, ויגעת ומצאת תאמין.

צילום א'

מענה למזכיר כ"ק אדמו"ר ר' יהודה לייב גרונר

ד) פרשה זו נאמרה לפני חטא העגל ובנין המשכן, ואז היתה העבודה בבכורות, ומה שפרש"י תפדה בשה נותן שה לכהן, הפי' כהן כאן בכור, לפי"ז מה שכתוב בנוגע לבכור אדם תפדה המש סלעים, היינו שאבי הבכור צריך לתת סכום זה בטח לכהן-בכור אחר, לפי"ז 1) מאי אלומי האי מהאי, 2) התלמיד רואה ויודע מהכפועל ממש אשר בכור כהן (ולוי) אינו נפדה, ולמה נפדו בכורים שהם כהנים אז.

לייבל

הנה שם
הנה שם
הנה שם
הנה שם

על שאלת המזכיר ר' לייבל גרונער ע"ה

מה זה שייך להמדובר ה"ז צע"ג בהענין מצ"ע

הרבי הוסיף ציון 110 *

לע"ע מצאתיו א) בביכל הורוויץ". ב"ביכל וואלף" (בלא סימני פיסוק).

110 וז"ל מאמר הנ"ל בביכלך מאדה"ז נבג"מ זי"ע מה שאמר בלאדי.

הערה 111 כן בכת"ב בביכל הורוויץ בביכל וואלף, בגנזי נסתרות וכו' שהשיב לא' על שאלתו ביחידות.

הוספה להערה 113 וראה לקמן.. תוס' אור בהוי"ו."

הוספה להערה 113 עפמש"כ בלקו"ת שלח (מד, ד) אולי יש לבאר (: יו"ד,

הערה 115 עפמש"נ שתים רעות גו' אותי עזבו גו' לחצוב להם גו' – אולי יש לבאר (:

בסוף הערה 115 הוסיף כו'

צילום ג'

הגהות על לוח סימנים לשו"ע הל' שבת

לוח הסימנים	הלכות שבת
להזהר בכבוד שבת 332	רמב
דפן המשכיר שדה ומרחץ 390	רמג
איזו מלאכות יכול הנכרי לעשות בעד הישראל 394	רמד
ישראל ונכרי איך יתנהגו בשותפות 394	רמה
דיני השאלה והשכרה בשבת 394	רמו
דין נכרים המביאים כתבים בשבת 394	רמז
דין המפליג בספינה וההולך בשיירה בשבת 394	רמח
דינים השייכים לערב שבת 394	רמט
הכנת הסעודות לשבת 430	רנ
שלא לעשות מלאכה בע"ש מן המנחה ולמעלה 567	רנא
מלאכות המותרים והאסורים להתחיל בע"ש כדי שיהיו נגמרים בשבת 567	רנב
דין כירה ותנור ליתן עליה הקדרות בע"ש 567	רנג
דיני אהבשילים המוכנים מע"ש כדי להגמר בשבת 567	רנד
הכנת האש קודם הכנסת שבת 567	רנה
דין תקיעות שהיו תוקעין בערב שבת 567	רנו
דיני הטמנת החמץ 456	רנז
מותר להשיט דבר ב"ע על דבר חמה 460	רנח
כמה דיני הטמנה וטלטולם 460	רנט
הכנסת שבת 460	רס
זמן הדלקת נרות לשבת 460	רסא
לקדש השבת בשולחן ערוך ובכסות נקיה 460	רסב
מי ומי המדליקין ואם טעו ביום המעונן 460	רסג
דיני הפתילה והשמן 460	רסד
דין כלים הנחונים תחת נר 460	רסה
דין מי שהחשיך לו בדרך 460	רסו
דין התפלה בערב שבת 460	רסז
דין הטוהה בתפלת השבת 460	רסח
דין הקידוש בבית הכנסת 460	רסט
לומר משנה במה מדליקין 460	ער
דיני קידוש על היין 460	רעא
על איזה יין מקדשין 460	רעב
שיהיה הקידוש במקום סעודה 506	רעג
דיני בציצת הפס בשבת 508	רעד
דברים האסורים לעשות בשבת לאור הנר 508	רעה
דיני נר שהדליק הנכרי בשבת 508	רעו
שלא לגרום כיבוי הנדנוד 508	רעז
שיכול לכבות הנר בשביל החולה 508	רעח
דיני טלטול הנר בשבת 508	רעט
דין חשמיש המטה 1007	רפ
דיני זמירות ביום השבת 1007	רפא
קריאת התורה והמפטיר 522	רפב
למה אין מוציאין שני ספרי תורות בשבת 507	רפג
דין ההפטרה וברכותיה 507	רפד
לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום 507	רפה
דיני תפלת מוסף בשבת 507	רפו
ניחוס אבלים וביקור חולים בשבת 530	רפז
דין תענית ותענית חלום בשבת 530	רפח
סדר סעודה שחרית של שבת 532	רפט
בשבת ישלים מאה ברכות בפירות 507	רצ
דין שלש סעודות 507	רצא
דין תפלת מנחה בשבת 536	רצב
דין ערבית במוצאי שבת 536	רצג
דין הבדלה בתפלה 536	רצד
הבדלה שעושה ש"ץ 538	רצה
דיני הבדלה על היין 538	רצו
אך דין בשמים להבדלה 538	רצז

בלוח הסימנים להלכות שבת הוסיף הרבי

רמב להזהר בשבת קצ"ד

רמג דין המשכיר שדה ומרחץ לא"י (לאינו יהודי) לנכרי 370

רמד איזו מלאכת יכול הנכרי לעשות בעד הישראל 394

רמה ישראל ונכרי איך יתנהגו בשותפות רך

רמו דיני השאלה והשכרה לנכרי בשבת רה

רמז דין נכרים המביאים כתבים בשבת רט

רמח דין המפליג בספינה וההולך בשיירה בשבת רי

רמט דינים השייכים לערב שבת ריג

רנ הכנת הסעודות לשבת 430

רנא שלא לעשות מלאכה בע"ש מן המנחה ולמעלה רטז

רנב מלאכות המותרים והאסורים להתחיל בע"ש כדי שיהיו נגמרים בשבת ריז

רנג דין כירה ותנור ליתן עליה הקדרות בע"ש רכב

רנד דיני תבשילים המוכנים מע"ש כדי להגמר בשבת רכו

רנה הכנת האש קודם הכנסת שבת רכז

רנו ו' תקיעות שהיו תוקעין בערב שבת רכח

רנז דיני הטמנת החמין 456

רנח מותר להשים בע"ש דבר דך קר על דבר קדרה *

*וכצ"ל כנראה כאן ובפנים השו"ע וכן הוא בשו"ע הב"י

רנט כמה דיני הטמנה וטלטולם רלא

רס דיני הכנסת שבת רלג

רסא זמן הדלקת נרות לשבת 466

רסב לקדש השבת בשולחן ערוך ובכסות נקייה רלה

רסג מי ומי המדליקין ואם טעו ביום המעונן 470

- רסד דיני הפתילה והשמן רמ
רסה דין כלים הנתונים תחת הנר רמא
רסו דין מי שהחשיך לו בדרך רמב
רסז דין התפלה בערב שבת 492
רסח דין הטועה בתפלת השבת רמו
רסט דין הקידוש בבית הכנסת רמח
ער לומר משנת במה מדליקין 496
רעא דיני קידוש שעל היין 496
ערב על איזה יין מקדשין רנב
רעג שיהיה הקידוש במקום סעודה 506
רעד דיני בציעת הפת בשבת 508
ערה דברים האסורים לעשות בשבת לאור הנר רנה
רעו דיני נר שהדליק הנכרי בשבת רנו
רעז שלא לגרום כיבוי הנר רנח
רעח שיכול לכבות הנר בשביל החולה 518
רעט דיני טלטול הנר בשבת רס
רפ דין תשמיש המטה רסא
רפא דיני זמירות ביום השבת רסא
רפב קריאת התורה והמפטיר 522
רפג למה אין מוציאין שני ספרי תורה בשבת רסג
רפד דין ההפטרה וברכותיה רסג
רפה לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום רסד
רפו דיני תפלת מוסף בשבת רסה
רפז ניחום אבלים וביקור חולים בשבת 530
רפח דין תענית ודין תענית חלום בשבת 530
רפט סדר סעודת שחרית של שבת 532

רצ בשבת ישרים מאה ברכות בפירות רסז

רצא דין של סעודות רסז

רצב דין תפלת מנחה בשבת 536

רצג דין ערבית במוצאי שבת 536

רצד דין הבדלה בתפלה רסט

רצה הבדלה שעושה ש"ץ 538

רצו דיני הבדלה על היין ער

רצז דין בשמים להבדלה ערב

צילום ד'

הגהות על הדרן למסכת קידושין
לכאורה משיחת י"ט כסלו תשל"ט, נדפס בלקו"ש חט"ו פ' ויחי ד'

ב"ה. ש"ת בזה הדרן למס' קידושין

55 ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)

א. נחבאר בהשיחה הסעס מה שנקט בירושלמי מוכר קדרות ולא עושה קדרות - כי

קדר הוא אומנות למס' (מסנה סוף קידושין) כל ימיה עמד (ועי' חזקוני) אפרקץ ביתר
בפרש"י קידושין שם, דמה שחמר בו זקדר הם אומנות לסטים הוא לפי שהן

בעלי קרנות. ולפי"ז: (א) לכאורה מזה שקדר הוא בעל קרון משמע שקדר הוא המוליך
קדרות למכור אותם (כבתפא"י שם) ולא מי שעושה קדרות? (ב) אפילו באם נאמר שקדר
בוא שעושה קדרות, ומ"ש רש"י שהם בעל קרון הוא "לפי שקראן רגילים להיות להם
קרנות" (חזיו"ס כ"מ רפ"ו) - הרי מה שאומנתו היא אומנות לסטים הוא מצד זה
שהוא בעל קרון (כי בעלי קרנות "כשלנים בדרכים הם נכנסים ולוקטים עצים"
כדפרש"י שם), ולא מצד שהאומנות (דעשיית קדרות) גומא היא אומנות לסטים?

ב. בהשיחה נחבאר השייכות דזאב לקדרות [רמב"ן שהזאב אוכל אה"כ (ודלא כארי
שדורס ואוכל מיד) לכן שייך פה בו ענין הקדרה שיהי' נאכל משובח]. אבל עדיין
צריך (לראות) מהי השייכות דזאב למכירת קדרות - איזו מעלה (שכל) יש בזאב שמצד
זה יוכל למכור? כיון שזאב (לפי חזקוני) נחשב למכור (לפי חזקוני) ופ'ו
בהגהות הדר"ל סוף מס' קידושין: שמכירת קדרות הלא "אומנות פשוטה ואף הספס
(זאב) ראוי לה". אבל בפשטות מסתבר לומר, שזה (מכירת קדרות) שייך למעלה הזאב -
בדוגמת סבל קייץ וחנוני השייכים להמלכות דארי צבי ושועל. (גמ' י"א ד' ע"ב).

ג. בשינוי נוסחאות (נדפס במשניות) יש גירסא "זאב גודר גדרות". מהו
הביאור בזה?

ד. נחבאר הסעס מה שנקט במשנה חי' ועוף ולא נקט בהמה (כקושיית המהרש"א) -
כי הסור (פלך שבבהמות) יש לו אומנות, שור לעול. שאלה: מדוע בחוספתא (פ"ה, יג)
אומר "בהמה חי' ועוף"?

ה. מדוע בחוספתא שם מונה מקודם פרטים בחיות (ארי, צבי, שועל, זאב) פסח
ולאח"ז אומר הסוגים הכללים (בהמה חי' ועוף). דלכאורה, כחתימה הוצרך למנות
הסוגים הכלליים, ולאח"ז למרס ארי צבי כו', מכיון שפרטים אלה הם כעין פירוש
על חי' [וע"ד מה שבמשנה אומר הכללים, ובמקרא (שהיא פירוש על המשנה) מביא
הברייחא סמונה הפרטים שבחי']?

ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)
ה"א ד' ע"ב (ו)

הגהות הרבי על שאלות על ההדרן למס' קידושין

כי לקיחת עפר (ואפילו חמר) מקרקע דאחר לא חשוב לגזילה אצל בנ"א (ע"ד ל' חז"ל הפקר כעפרא דארעא – ועפ"ז יובן דבנחום איש ג"ז החליפו בעפר (ולא באבנים פשוטים – היפך היוקר דאב"ט)). וגם בהלכה – רק כמות גדולה שווה פרוטה, קרוב שימחול כיון שיש להנגזל עד התהום, ועוד.

על "בפרש"י" כתב:

בלאה"כ צ"ע: דמעתיק קדר שלא במקום גירסתנו במשנה, צע"ק למה דוקא קדר הולך בדרכים, ולא מוכר כל דבר שטעמו השני לא שייך לקדר, ועוד.

לאות ב' הוסיף הרבי:

כיון שזקוק לעצמו – ולשאר זאבים חביריו – נעשה מומחה ומתענין וכו'

בקטע האחרון של השיחה הוסיף הרבי:

דער אויבערשטער זאל מקיים זיין דעם ענין **הקהל בשנת הקהל** זו אז **ער** זאל הקהל זיין את כל * גם אלה הפטורים מ(הקהל – בזמן שביהמ"ק הי' קיים מפני שפטורים מן ה) רא"י (ראה חגיגה ג, א ירמ' לא ז).

העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך, און מעלה זיין זיין לירושלים לראות גו' אין דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, און **עס זאל זיין ישמעו** ילמדו ויראו גו' ושמרו לעזות את כל דברי התורה הזאת, מתוך שמחה וטוב לבב ומתוך הרחבה בגשמיות וברוחניות גם יחד * * **ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ט והל' מלאכים בסיומן וחותמן**

פרסום ראשון

FREE RENDITION

By the Grace of G-d
 11th OF Nissan; Nossi: Osher²
 Third day of the week twice
 blessed with "good";³
 Weekly Sedra: Vayehi bayom hash-
 mini,⁴ 5748 - Year of Hakhel.⁵
 Brooklyn, N.Y.

To the Sons and Daughters of our
 People Israel, Everywhere
 G-d bless you all!

Greeting and Blessing:

Pursuant to the letter of Erev Shabbos Kodesh Rosh Chodesh Nissan, in which attention was focused on several aspects of Yetzias Mitzraim, with particular reference to one of the primary teachings of the Liberation from Egyptian slavery, namely, the need to liberate oneself from any and all kinds of Avoda Zara (lit. "strange cults"), cults that are alien to Yiddishkeit, be they external (environmental) or internal - as especially emphasized by the Korban Pesach -

There is need to add the cardinal point that reflection on these matters has to be such that it will result in actual deeds in the everyday life, in keeping with the basic Torah principle that action is the essential thing;⁶ and one cannot fulfil one's duty by study alone, even the kind of study that seeks to ascertain a Halachic rule in order to know the precise action that is ⁶to follow; it is the concrete action that ultimately counts;

And for the Mitzva to be properly performed, it has to be carried out perfectly, in every detail, as clearly set forth in the Shulchan Aruch.

-2-

In view of the above, we shall briefly dwell on several aspects that are particularly relevant this year in connection with the propitious occurrence of the first day of the Festival of Matzos, ⁷ the Season of Our Liberation in point of time, to wit, in ~~detail~~ ^{extra} detail:

The place of this day among the days of the week; its place among the days of the month, and its place in the current year.

* * *

The first day of Pesach occurs this year on the seventh day of the week, the ~~holy~~ ⁸ Shabbos. The central point ⁹ of Shabbos is tishbos ¹⁰ - cessation, release and rest from all activities of the weekdays, so that it be a Shabbos unto HaShem, your G-d ¹¹, through total dedication to G-dly matters - kedusha (holiness).

This ~~closely~~ corresponds to Yetzias Mitzraim, as indicated above, in terms of liberation from Avoda Zara; for Avoda Zara is anything ^{and everything} that is alien to G-dliness, Torah and Mitzvos; the antithesis of kedusha - as alluded to ~~in~~ ^{in its} minute detail in the korban Pesach: "head, to legs, to entrails." ¹²

Moreover, Shabbos itself is a "Remembrance of Yetzias Mitzraim" ¹³ - indeed, more than just a reminder, but - again in minute detail: When a Jew frees himself from all mundane, materialistic influences and limitations, and devotes himself completely to matters of kedusha, involving himself in spiritual matters - this is "Yetzias Mitzraim" - breaking out of restraints and limitations. ¹⁴

* * *

-3-

The place of the first day of Pesach in the month -
 on the 15th day of the Month of ¹⁵Oviv (Spring) - underscores
 the significance of the Full Moon ¹⁶(the moon reaching complete-
^{to the month}ness), as it is manifested in a variety of detail: relevant
 to persons, ¹⁷men, women, and children, and objects flooded by
 its light, revealing color, shape, and form, etc., ^{to their}in all ^{in all}inward
 detail.

Jews received the Mitzva of ¹⁷Kiddush haChodesh (Sanctifi-
 cation of the New Moon) while still in Egypt, ¹⁸on Rosh Chodesh
 Nissan, in the year 2448 (¹⁹exactly 3300 years ago). At the same
 time HaShem ordained that the Jewish people should institute
 a lunar calendar, ²⁰whereby the month is reckoned by the moon's
 rotation: ²¹

The institution of the lunar calendar reflects the
 history of the Jewish people, ²²a history of changes, of
 Golus and Geulo (exile and deliverance) downs and ups.

The pattern is that of the moon: immediately after the
 disappearance of the moon's light, comes the molad ("birth")
 of the moon, a rebirth and resurgence of new strength and
 increasing light; and there is the assurance that "Jews
 are destined to be renewed like her," ²³to the point of
 the "full moon," the complete Geulo. ²⁴

The Geulo from Golus Mitzraim took place in the Spring
 Month ²⁵- a time when even Nature itself awakens and revives
 after the winter "sleep," with renewed strength. Since that
 Geulo, throughout the 3300 years, there were exiles and

-4-

liberations, downs and ups. But this is the way to achieve an ever fuller completeness; after each descent - a higher ascent,²⁶ until the truly complete and everlasting Geulo will²⁷ come, in fulfilment of the promise, "in Nissan they were delivered, and in Nissan they are destined to be delivered"²⁸ - through the ultimate and final Geulo, the highest perfection, ~~when~~^{after which} there could not ever again be a Golus and decline - a "full moon" in fullest completeness.

* * *

The occurrence of Pesach in relation to the year - this year being a Year of Hakhel, a year of tismach (5748, but lit. "rejoice") and t'samach ("bring joy" to others), accentuates still further the message that all teachings and aspects of Pesach be translated into actuality in a manner of Hakhel (ingathering of individuals and particulars: "... the people, men, women, and children"²⁹ into one great kahal³⁰ (people) - all permeated with the feeling of oneness, togetherness: each individual a distinct reality, of men, or women, or children, but at the same time all are bound up and united into one kahal: ³¹one nation,³² a people whom G-d designated - by means of His one Torah, with all its minute precepts³³ - as a "Kingdom of Kohanim and Holy Nation."³⁴

To realize this status, there must be a separation³⁵ between that which is sanctified and that which is unsanctified³⁶ in one's own life and in the world at large through "teaching

-5-

the Jewish people all the laws that G-d ⁹ that G-d had spoken to them through Moshe."

* * *

May it be G-d's Will that all matters relating to Pesach, in all their minute details, should be realized in actual deeds, in a manner of double rejoicing, tismach and t'samach, gladdening one's own heart and the hearts of men, women, and children all around.

All this - as Torah assures us - hastens all the more the true and complete Geulo through our righteous Moshiach, ³⁷ and the rebuilding of the Beis Hamikdosh on its former site, ³⁸ and our eyes shall behold the ³⁹ "Kohanim performing their service, (musical) and the Leviim with their song and/instruments."

⁴⁰ In the words of Tehillim, which instruct, also in greatest

⁴¹ minute detail, regarding the service of every Jew: By the sons of

⁴² Korach (whose special teaching and instruction is the service ⁴³ of Teshuvah, and that "nothing stands in the way of Teshuvah," as our Sages ⁴⁴ relate) mizmor (singing and praising HaShem with ⁴⁵ instrument, all one's possessions) shir (likewise with "mouth" - personal involvement, seeing and feeling that it is) founded ⁴⁶ and consequently (permeated with and established) on the heights of holiness.

With esteem and blessing
For a Kosher and inspiring Pesach,

/Signed: Menachem Schneerson/

מודגש - הוספת כ"ק אדמו"ר

~~שני קווים חוצים~~ - מחיקת כ"ק אדמו"ר

קו תחתון עבה - הדגשת כ"ק אדמו"ר

קו חוצה אחד - היה בעלי ההגהה אך נשמט מהמכתב הסופי

מוטה - הדגשה

בצד שמאל למעלה סימן בכתי"ק סימן אישור (V) וכתב ציוני הערות (?) והמ"מ

FREE TRANSLATION

By the Grace of G-d
 11th of Nissan¹ Nossi: Osher²
 Third day of the week twice blessed
 with “good”;³
 Weekly Sedra: *Vayehi bayom hash-*
mini,⁴
 5748—Year of *Hakhel*⁵
 Brooklyn, N.Y.

To The Sons and Daughters of Our
 People Israel, Everywhere—
 G-d Bless You All!

Greeting and Blessing:

Pursuant to the letter of Erev Shabbos Kodesh Rosh Chodesh Nissan, in which attention was focused on several aspects of *Yetzias Mitzraim*, with particular reference to one of the primary teachings of the Liberation from Egyptian slavery, namely, the need to liberate oneself from any and all kinds of *Avoda Zara* (lit. “strange cults”), cults that are alien to Yiddishkeit, be they external (environmental) or internal—as especially emphasized by the *Korban Pesach*

There is need to add the cardinal point that reflection on these matters has to be such that it will result in actual deeds in the everyday life, in keeping with the basic Torah principle that *action is the essential thing*⁶ and one cannot fulfill one’s duty by study alone, even the kind of study that seeks to ascertain a Halachic rule in order to know the precise action that is to follow; it is the concrete action that ultimately counts;

And for the Mitzva to be properly performed, it has to be carried out perfectly, in every detail, as clearly set forth in the Shulchan Aruch.

In view of the above, we shall briefly dwell on several aspects that are particularly relevant this year in connection with the propitious occurrence of the first day of the Festival of Matzos,⁷ the Season of Our

Liberation in point of time, to wit, in **every** detail:

The place of this day among the days of the *week*; its place among the days of the *month*, and its place in the current *year*.

* * *

The first day of Pesach occurs this year on the seventh day of the week, the ~~holy~~ Shabbos⁸. The central point⁹ of Shabbos is *tishbos*¹⁰—cessation, release and rest from all activities of the weekdays, so that it be a *Shabbos unto HaShem, your G-d*,¹¹ through total dedication to G-dly matters—*kedusha* (holiness).

This ~~closely~~ corresponds to Yetzias Mitzraim, as indicated above, in terms of liberation from Avoda Zara; for Avoda Zara is anything **and everything** that is alien to G-dliness, Torah and Mitzvos; the antithesis of *kedusha*—as alluded to ~~in minute detail~~ in the korban Pesach **in its minute detail**: “head, to legs, to entrails.”¹²

Moreover, Shabbos itself is a “Remembrance of Yetzias Mitzraim”¹³—indeed, more than just a reminder, but-again in minute detail: When a Jew frees himself from all mundane, materialistic influences and limitations, and devotes himself completely to matters of *kedusha*, involving himself in spiri tual matters—this is “Yetzias Mitzraim”—breaking out of restraints and limitations.¹⁴

* * *

The place of the first day of Pesach in the *month*—on the 15th day of the Month of *Oviv*¹⁵ (Spring)—underscores the significance of the Full Moon¹⁶ (the moon reaching *completeness*), as it is manifested in a variety of **to the minute** detail: relevant to persons: men, women, and children, and objects flooded by its light, revealing color, shape, and form, etc., ~~in all to their minute detail~~.

Jews received the Mitzva of *Kiddish haChodesh*¹⁷ Sanctification of the New Moon) while still in Egypt,¹⁸ on Rosh Chodesh Nissan, in the year 2448 (~~exactly~~ 3300 years ago¹⁹). At the same time HaShem ordained that the Jewish people should institute a lunar calendar,²⁰ whereby the month is reckoned by the moon’s rotation:²¹

The institution of the lunar calendar reflects the history of the Jewish people,²² a history of changes, of Golus and Geulo (exile and deliverance) downs and ups.

The pattern is that of the moon: immediately after the disappearance of the moon's light, comes the *molad* ("birth") of the moon, a rebirth and resurgence of new strength and increasing light; and there is the assurance that "Jews are destined to be renewed like her,"²³ to the point of the "full moon," the complete Geulo.²⁴

The Geulo from Golus Mitzraim took place in the Spring Month²⁵—a time when even Nature itself awakens and re vives after the winter "sleep," with renewed strength. Since that Geulo, throughout the 3300 years, there were exiles and liberations, downs and ups. But this is the way to achieve an everfuller completeness; after each descent—a higher ascent,²⁶ until the truly complete and everlasting Geulo²⁷ will come, in fulfillment of the promise, "in Nissan they were delivered, and in Nissan they are destined to be delivered"²⁸—through the ultimate and final Geulo, the highest perfection, ~~when~~ **after which** there could not ever again be a Golus and decline—a "full moon" in fullest completeness.

* * *

The occurrence of Pesach in relation to the year—this year being a Year of *Hakhel*, a year of *tismach* (5748, ~~but~~ lit. "rejoice") and *t'samach* ("bring joy" to others), accentuates still further the message that all teachings and aspects of Pesach be translated into actuality in a manner of *Hakhel* (ingathering of individuals and particulars: "...the people, men, women, and children"²⁹ into one great *kaha*³⁰ (people)—all permeated with the feeling of oneness, togetherness: each individual a distinct reality, of men, or women, or children, but at the same time all are bound up and united into one kahal:³¹ one nation,³² a people whom G-d designated—by means of His one Torah, with all its minute precepts³³—as a "Kingdom of Kohanim and Holy Nation."³⁴

To realize this status, there must be a separation³⁵ between that which is sanctified and that which is unsanctified³⁶ in one's own life and in the world at large through "teaching the Jewish people all the laws that G-d ~~that G-d~~ had spoken to them through Moshe."

* * *

May it be G-d's Will that all matters relating to Pesach, in all their minute details, should be realized in actual deeds, in a manner of double rejoicing, *tismach* and *tsamach*, gladdening one's own heart and the hearts of men, women and children all around.

All thizs—as Torah assures us—hastens³⁷ all the more the true and complete Geulo through our righteous Moshiach, and the rebuilding of the Beis Hamikdosh on its former site;³⁸ and our eyes shall behold the "Kohanim³⁹ performing their service, and the Leviim with their song and (musical) instruments."

In the words of Tehillim,⁴⁰ which instruct, also in greatest **minute** detail, regarding the service of every Jew: *By the sons of Korach*⁴¹ (whose special teaching and instruction is the service of Teshuvah, and that "nothing stands⁴² in the way of Teshuvah,"⁴³ as our Sages relate) *mizmor* (singing and praising HaShem with "instrument",⁴⁴ all one's possessions) *shir* (likewise with "mouth"—personal involvement, seeing and feeling that it is) *founded (and consequently—permeated with and established) on the heights of holiness.*⁴⁵

With esteem and blessing
For a Kosher and inspiring Pesach,

/Signed: Menachem Schneerson/

- (1) י"א ניסן: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' שכג - שכה.
- (2) נשיא לבני אשר: שו"ע אדה"ז או"ח הל' פסח סתכ"ט סט"ו. וראה שם ס"ט. וראה לקוטי לוי"צ שם. ושם ע' תיט. וראה מכתב י"א ניסן ה'תשד"מ הערה ד"ה י"א ניסן; מכתב י"א ניסן ה'תשמ"ה הערה ד"ה אשר.
- (3) יום ג' שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו). ובאוה"ת (בראשית לג, א ואילך. משפטים ע' א'קנז. ועוד) ובמכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (נדפס בסה"מ ה'תש"ט ע' 19 (השני) ואילך. אגרותקודש שלו ע' קלה ואילך) מקשר זה עם טוב לשמים וטוב לבריות (קידושין מ, א).
- (4) פ' ויהי ביום השמיני: ראה הערות למכתב י"א ניסן ה'תשמ"ה בתחלתו.
- (5) שנת הקהל: ראה מכתב וא"ו תשרי שנה זו הערה ד"ה זה.
- (6) המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז. תקו"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג,

ב. קלד, א).

(7) חג המצות: כן נקרא בתושב"כ (משפטים כג, טו. תשא לד, יח. אמור כג, ו. ראה טז, טז). וראה הערה במכתב ר"ח ניסן ה'תשל"ו בתחלתו. וראה לקו"ש ח"י"ז ע' 71 ואילך.

(8) הפסח . . השבת: עוד נקודות משותפות בין פסח לשבת נוסף על שבקרא נקרא פסח – שבת (אמור כג, טו. וראה מנחות סה, ב. תו"כ עה"פ) – ראה מכתב י"א ניסן ה'תש"מ; עש"ק ר"ח ניסן ה'תשמ"ה.

(9) שנקודתה המרכזית (של שבת) היא – "תשבות": ראה רמב"ם הל' שבת בתחלתן (ורפכ"א). צפע"נ (להרגזובי) שם. וראה לקו"ש חכ"א ע' 71 ואילך. וראה גם מכתב עש"ק ר"ח ניסן ה'תשמ"ה. וש"נ.

(10) תשבות: משפטים כג, יב.

(11) שבת להוי' אלוקיך: יתרו כ, י. ואתחנן ה, יד.

(12) ראשו . . קרבו: בא יב, ט. פסחים עד, רע"א במשנה. רמב"ם הל' ק"פ פ"ח ה"י. – ראה מכתב דער"ח ניסן.

(13) זכר ליציאת מצרים: ואתחנן שם, טו. – וראה מו"נ ח"ב פל"א (הובא ברמב"ן ואתחנן שם, יב). חינוך מצוה לב. וראה שער הכולל (להרא"ד לאוואוט) פי"ז סכ"ט.

(14) יציאת מצרים . . מ"מיצרים" ומהגבלות: ראה תניא פמ"ז. וראה מכתב עש"ק ר"ח ניסן ה'תשמ"ה. וש"נ.

(15) הפסח . . לחודש האביב: משפטים כג, טו. תשא לד, יח. ראה טז, א. וראה סנהדרין יג, אב. ר"ה כא, א. רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ד ה"א. וראה אוה"ת משפטים ע' א'קפ ואילך. ד"ה כי תבואו גו' ושבתה וד"ה קדש ישראל לה' תר"ל (סה"מ תר"ל ע' קלג ואילך. שם ע' רח ואילך). – ראה לקמן הערה ד"ה הגאולה מגלות.

(16) קיימא סיהרא באשלמותא: ראה זהר ח"ב פה, א. רטו, א. שמו"ר פט"ו, כו.

(17) קידוש החודש: ראה ל"ת להאריז"ל פ' בא בטעהמ"צ (ד"ה מצות קידוש חודש).

(18) את מצוות "קידוש החודש" . . במצרים: בא יב, א ואילך. וראה הערות למכתב ר"ח ניסן ה'תשד"מ בתחילתו.

(19) (לפני 3300 שנה): ל"ג פעמים מאה שנה – ראה שיחת יום ה' פ' תצוה, ז' אדר שנה זו ס"ב ואילך. וש"נ. – מעלת מספר ל"ג ראה גם לקוטי לוי"צ אגרות ע' שכגד.

(20) ישראל מונין ללבנה: סוכה כט, א. וראה גם ב"ר פ"ו, ג. וראה ד"ה ויאמר לו יהונתן מחר חודש תקס"ז (סה"מ תקס"ז ע' מח ואילך. ועם הגהות – באוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך). ד"ה זה במאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' קכ ואילך; בסה"מ תרס"ג ע' ע ואילך. ובכ"מ.

(21) נמנים החדשים לפי הירח: רמב"ם ריש הל' קידוש החודש. וראה לקו"ש חכ"ו שיחה א לפ' בא (ע' 63 ואילך).

(22) משקף את תולדות עם ישראל: ראה גם לקו"ש ח"י"ט ע' 448.

- (23) עתידים להתחדש כמותה: ברכת קידוש לבנה, מסנהדרין מב, א.
- (24) ל"סיהרא באשלמותא", הגאולה: ובזה גופא יהיו כמה דרגות ע"ד החילוק עתה בר"ח, יום ב' בחודש וכו'. ודוגמתו גם עתה: ט"ו ברוב החדשים, בניסן ותשרי, במנ"א.
- (25) הגאולה מגלות מצרים.. בחודש האביב: ראה מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ בא יג, ד. וראה מכתב י"א ניסן ה'תשכ"ה וי"א ניסן ה'תשל"א.
- (26) ירידות צורך עלי': ראה גם כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) סרפ"א (לו, ד). ועוד. לקו"א להח"מ (הוצאת קה"ת) ס"י (ו, ג). ועוד.
- (27) הגאולה.. והנצחית: גאולה שאין אחרי' גלות (תוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב, ממכילתא עה"פ בשלח טו, א).
- (28) בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל: ר"ה יא, א. וראה גם שמו"ר פט"ו, יא.
- (29) הקהל.. והטף: וילך לא, יב.
- (30) ל"קהל גדול".. אחד: ראה לקו"ש ח"ט ע' 300. שם ע' 305. שם ע' 615 ואילך.
- (31) כל פרט שבפרט.. ומתאחדים לקהל אחד: להעיר שעד"ז הוא בקרבן פסח שהוא "קרבן יחיד (דוקא אבל) דומה לקרבן ציבור" – פיה"מ להרמב"ם בהקדמתו לסדר קדשים. וראה בארוכה מכתב עש"ק שבת הגדול ה'תשל"ט; מוצש"ק מברכים חודש ניסן ה'תשמ"ב. וש"נ.
- (32) גוי אחד: שמואל-ב ז, כג. דברי הימים-א יז, כא. וראה אגה"ק ס"ט (קיד, א).
- (33) והוראותי בפרטי פרטיות: שבכל המצות, וגם בכל דרכיך (שצ"ל דעהו) וכל מעשיך (שצ"ל לשם שמים).
- (34) ממלכת כהנים וגוי קדוש: יתרו יט, ו. ובאגדת בראשית פע"ט [פ]: שכולם נקראו כהנים בסיני שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים.. כל אחד ואחד מהן כאילו כהן גדול כו'. ובבעה"ט עה"פ: אלו זכו ישראל היו כולם כהנים גדולים, ולע"ל תחזור להם שנא' (ישעי' סא, ו) ואתם כהני ה' תקראו.
- (35) להבדיל.. החול: שהוראת התורה היא גם נתינת כח והבטחה. וי"ל הרמז בהלכה (רמב"ם הל' אישות פרק טו"ב בתחלתו – שיעור היום לפי החלוקה דג"פ ליום): אין דין קדימה במטלטלין – כשיהודי עושה מכל עניניו וגם מעצמו מטלטלין מעוה"ז החומרי לעוה"ז ש"נשמת" העולם גוברת בו ומנהיגתו, בטלה טענת אקדמי' טענית' (זח"ב קע, א).
- (36) להבדיל.. להורות.. ביד משה: פרשתנו (שמיני) יו"ד, יא. – סיום וחזרת דשיעור יום זה.
- (37) מחיש עוד יותר את הגאולה: זריזות בהציאה מן הגלות, והגאולה עצמה באופן ד"בשובה ונחת תושעון" (ישעי' ל, טו) – "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו" (שם נב, יב) – מכילתא עה"פ בא יב, יא. שמו"ר פי"ט, ו. יל"ש עה"פ בא שם (רמז קצט). יל"ש ישעי' עה"פ כי לא בחפזון תצאו (רמז תעו). וראה ד"ה וככה באוה"ת בא כרך א ע' שה. כרך ח ס"ע ב'תקמא ואילך. המשך וככה תרל"ז בסופו.
- (38) בנין בית המקדש במקומו: ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(39) כהנים .. ובזמרים: ע"פ תפלת מוסף דיו"ט.

(40) ובלשון התהלים: התחלת מזמור פז דתהלים – להעיר מהמנהג לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חיינו – מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר בקובץ מכתבים שבסו"ס תהלים אהל יוסף יצחק ע' 214. אגרות קודש שלו ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. וראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שמא.

(41) לבני קורח .. עבודת התשובה .. כמסופר על ידי חז"ל: ראה סנהדרין קי, סע"א. תנחומא קרח יא. זח"ג נו, ב.

(42) אין לך דבר: כי מקום נתבצר להם בגיהנם (סנהדרין ותנחומא שבהערה הקודמת) למטה גם מפתחו של גיהנם (ראה עירובין יט, א).

(43) אין לך דבר העומד בפני התשובה: ירושלמי פאה פ"א ה"א (ד, ב). רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. זח"ב קו, א. מדרש הנעלם בז"ח ס"פ בראשית (יט, ד). ועוד.

(44) מזמור .. בכלי .. שיר .. בפה: לקו"ת ברכה ד"ה מזמור שיר חנוכת הבית (הא' – צח, ג): ד"ה זה בסידור (עם דא"ח) שער החנוכה רעז, גד (וראה אוה"ת וישב כרך ה תתקו, א). וראה לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' רפב ואילך.

(45) קודש: מלה בגרמ' (זהר ח"ג צד, ב. נתבאר בסידור (עם דא"ח) סדר סעודת שבת ר, ג ואילך).

הוספה

פרסום ראשון

הגהות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על מכתב כללי באנגלית מר"ח ניסן ה'תשמ"ט

8- 6-88 THU 21:16 RABBI MINDEL P. 01

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

FREE TRANSLATION

By the Grace of G-d
Fifth Day of the Week of ¹
Tazria, ~~Rosh~~ Chodesh
Nissan, 5749. Brooklyn, N.Y.

To the Sons and Daughters of
Our People Israel, Everywhere

G-d bless you all !

Greeting and Blessing:

Rosh Chodesh Nissan - as it occurs on its pertaining
day of the week - always ^{coincides} with the first day of Pesach on
the same day of the week. This year it occurs on Thurs-
day, the day of the week when the Exodus ⁴ from Egypt took
place.

Pesach is the first ⁵ one of all our festivals, especial-
ly of the Sholosh Regolim, the Three Pilgrimage Festivals:
Pesach, Shovuos, and Succos. ⁶ It is the first ~~not only~~ in
time, but also, and predominantly, first and foremost in
preeminence. This is underscored also by the fact that
Shabbos and the Festivals are "a memorial to the deliverance
from Egypt." ⁷ Indeed, Pesach is the foundation ⁸ of them all.

The Three Festivals are bound together by a shared
content and by features and laws which apply equally to
all three. At the same time, however, each of them possess-
es specific features, laws and customs which give each
each of them a distinct character and designation: Pesach -
the Festival of Our Liberation; ⁹ Shovuos - the Festival of
the Gift of Our Torah; and Succos - the Festival of Our

.. Fifth Day of the Week of **Tazria**, ~~Tazria~~ Rosh Chodesh Nissan ..

.. always **coincides** with the first day of Pesach on the same day of the week ..

.. It is the first ~~not only~~ in time, ~~but also~~ and **also** predominantly, first and foremost in preeminence ..

8- 6-88 THU 21:16 RABBI MINDEL

P.02

-2-

Rejoicing - over and above the joy shared by all three festivals (mo'adim l'simcho). ¹⁰

The essence of Shabbos and Yom-Tov is that - in addition to the holiness of Shabbos and the joy of Yom-Tov permeating these days - their holiness and inspiration ¹¹ can be extended into the ordinary weekdays, to permeate the day-to-day life of every Jew, man, woman, and child, throughout the year.

The current year (5749) has a special distinction: It is a Leap Year ¹² (~~in our Jewish Calendar~~) - a year that has an extra (intercalated) month, whereby the Pesach festival attains perfect stature as Chag Ho'oviv, the Spring Festival.

All the above-mentioned (and many more unmentioned here) features contain numerous general and specific instructive lessons - from sublime ideas to practical actions ¹⁴ - for the festival days themselves as well as for all days ahead throughout the year. On several aspects we will dwell briefly in our following remarks.

* * * * *

The subject matter of the Leap Year is generally familiar to many. We have had many occasions ¹⁵ to discuss it, inasmuch as the Leap Year is not a rare phenomenon. It ¹⁶ occurs? appears seven times in the course of every 19-years' cycle, which ensures that Pesach should occur every year in the Spring season, ¹⁷ as specified by the Torah. The intercalation (ibbur) is necessary, since "our people Israel count the annual months by the moon," ¹⁸ and inasmuch as the lunar year

.. their holiness and ~~inspiration~~ joy can be extended into the ordinary weekdays ..

.. It is a Leap Year (~~in our Jewish Calendar~~) - a year that has an extra (intercalated) month ..

.. the Leap Year is not a rare phenomenon. It ~~occurs~~ appears seven times in the course of every 19-years' cycle ..

8- 6-88 THU 21:17 RABBI MINDEL P. 93

-3-

is by a number of days¹⁹ shorter than the solar year, the added month in every second or third year²⁰ "balances" the account.

Not so well known, however, is ~~a hidden aspect~~ ^{the "instruction"} of the Leap Year, namely, the linkage of "sun" and "moon"²¹ which are two dissimilar ~~bodies~~ ^{creations} - the sun is day, the moon is night; ²² the sun radiates its own light, the moon reflects the sun's light; ²³ sun and moon have their own specific functions, ²⁴ and they act in their own time.

In the realm of the spiritual and the symbolic, the sun is characterized as mashpia (benefactor), while the moon is the mekabel (beneficiary); ²⁵ "giver" and "taker."

So it is also in human life: there are "givers" and "takers." The giver and the taker are two distinct worlds, and, aside from the fact that one gives and the other takes, they seemingly have no other connection with one another. Thus, by way of example, it is possible for a Jew, while giving Tzedoko to a poor man, to think that essentially he has nothing in common with that poor man; hence, at a time when he is busy with himself, especially in matters of Torah, or Mitzvos, or prayer, when he is striving to shine forth like the sun with the light of Torah and Mitzvos (Ner Mitzva v'Torah Or)²⁶ - he may think that this is no time to be distracted by a poor man, ²⁷ be he poor in the literal sense, or poor in Yiddishkeit, etc. --

Comes the Leap Year and teaches, reprimands, and demands that this is not so: ²⁸ "sun" and "moon" are not

.. Not so well known, however, is ~~a hidden aspect~~ the "instruction" of the Leap Year, namely, the linkage of "sun" and "moon" which are two dissimilar ~~bodies~~: **creations**: the sun is day . .

.. In the realm of the spiritual and the symbolic, the sun is characterized as mashpia (benefactor) "giver", while the moon is the mekabel (beneficiary), ~~"giver"~~ and "taker."

Extended Page 3.1

-4-

two separate worlds, but rather - by virtue of their having been created by one and the same ^{Creator} CReator of the world and both being part of the one and the same ^{Universe} universe - the two have indeed a close connection and linkage with one another; moreover, the connection is a constant one, a deep, underlying connection, as evidenced also in nature: the sun never ceases to radiate ²⁹ its light, and even when it is night in one place, it is at the same time day in another place.

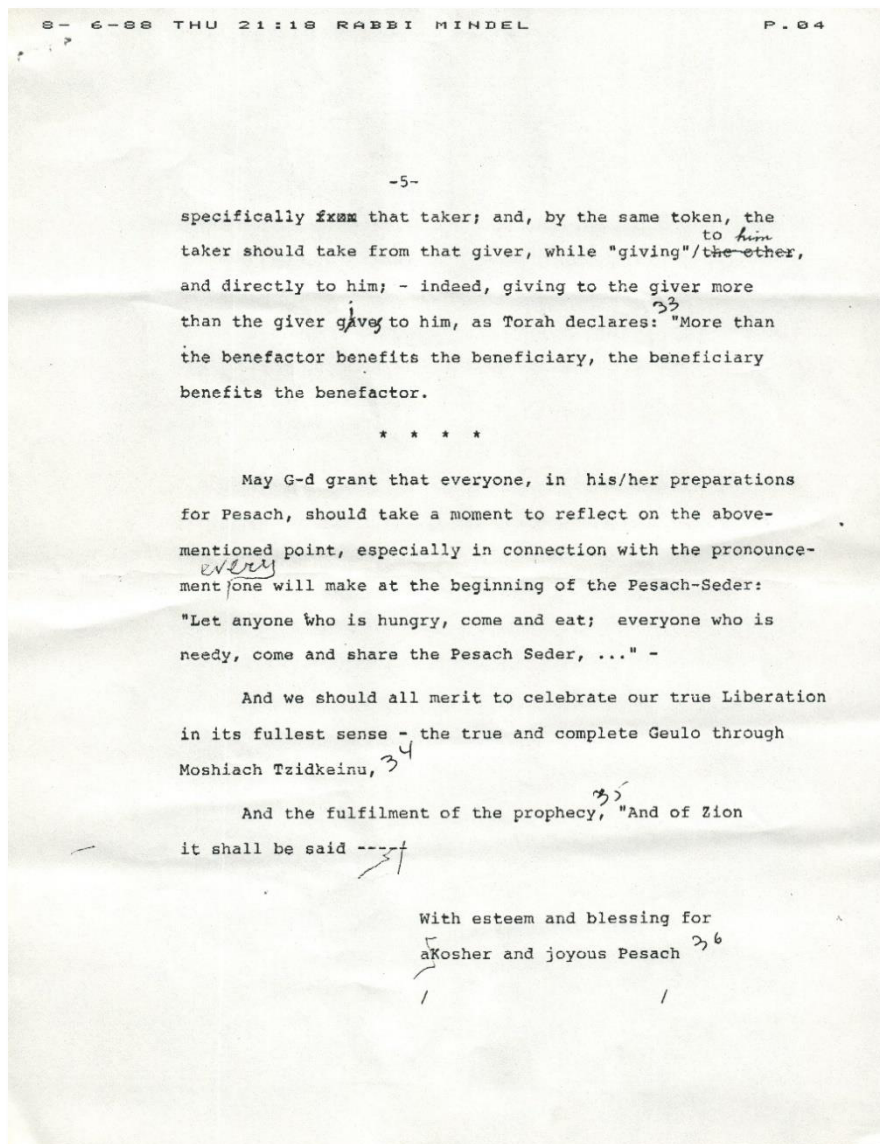
Furthermore, it is only through the linkage of "^usoon" and "moon," of mashpia and mekabel, that the Divine design is fulfilled.

Especially when it concerns two Jews, both of whom being members of the same "one people on earth," ³⁰ separated only in their bodies, while by virtue of their Neshomo, "truly a part of G-dliness above," ³¹ they are indeed all one. ³²

The Leap Year also emphasizes that a benefactor and beneficiary (whether the benefit is material, such as helping a fellow-Jew in Parnosso, and the like, and certainly when the benefit is in terms of spiritual values) are a very closely related pair, who ³³ Divine Providence has brought together - just these two - in a certain place, at a certain moment, in order that the giver should give to precisely that taker, and ipso facto "take" from

.. by virtue of their having been created by one and the same [CReator] **Creator** of the world and both being part of the one and the same [universe] Universe—the two have indeed a close connection and linkage with one another ..

.. are a very closely related pair, whom Divine Providence has brought together ..

.. with the pronouncement **everyone** will make at the beginning of the Pesach-Seder

.. With esteem and blessing for a[Kasher and joyous Pesach

שער

הוספה

בס"ד.

נהגבר בהשיחה דמה שרש"י אינו מפרש במ"ש (פקודי מ, יד) "והלבשת אותם כתנות" כדוע לא הזכיר שאר ג' הבגדים (אף שלכאורה זהו קושיא בפשוטו של מקרא. והרמב"ן (שם מ, ב) עמד על זה) - כי הבן חמש למקרא מבין זה מעצמו: דודאי שבני אהרן לבשו אז את כל הד' בגדים (שהרי אסור לשמש מחוסר בגדים - תצוה כח, כג. מ"ג ופרש"י שם), ומה שמזכיר בכתוב רק כתנות - הוא כי הציווי "והלבשת אותם" (שמשח ילביש אותם) הי' רק על הכתונת. דמכיון שר"ח ניסן הי' יום השמיני למילואים, הנה כמו שבז' ימי המילואים היו כו"כ ענינים שהוצרך משה לעשות בשביל "ומלאה את ידם" (כח, מא) - עד"ז גם ביום השמיני למילואים הוצרך משה למלאות את ידי אהרן ובניו. והוצרך למשוך אותם (את אהרן ואת בניו) ולהלביש את אהרן (כל) בגדי הקודש, ואת בניו (רק) את הכתונת. וזה שבכדי לבלואות את ידי אהרן הוצרך משה

להלביש אותו את כל בגדי הקודש, ובכדי למלאות ידי בניו הוצרך להלבישם רק כתונת - אין זה קושיא בדרך הפשט, כמובן.

אחרים שאלו: בפרשת תצוה (כח, מא. כט, ח-ט) וכן בפרשת צו (ח, יג) שמשח

להלביש אותם גם שאר הבגדים. אבל בפשטות אין זה קושיא, כי המדובר שם הוא בשבועת ימי המילואים, ולא ביום השמיני. ומה שהמילוי ביום השמיני הי' באופן אחר מהמילוי בז' הימים (דבז' ימי המילואים הוצרך משה להלבישם גם שאר הבגדים, וביום השמיני רק הכתונת) - אין זה קושיא בדרך הפשט.

א"כ נכון (ב) ~~הנה מ"ש הרמב"ן כאן (פקודי מ, ב) "שבהן יתחיל הלבשיה" אזיל לשיטתי~~ דובר בהשיחה, דאין לומר (לפי ששוטו של מקרא) שמשח הלביש לבני אהרן גם

שאר הבגדים, ומה שנאמר "והלבשת אותם כתנות" נקט כהנות רק לדוגמא (וכד'רמב"ן).

שם: "והזכיר כתנות שבהן יתחיל הלבשיה" - כי: א) הוה לי' לרש"י לפרש זה. ב) הכתונת הלבישו אחר המכנסים.

- הנה מ"ש הרמב"ן כאן (פקודי מ, ב) "שבהן יתחיל הלבשיה" אזיל לשיטתי (תצוה כט, ט) "כל הבגדים הי' משה מלביש אותם. אבל המכנסים כו" היו לובשים אותם בהצנע". אבל בנוגע לשיטת רש"י - הנה בפ' תצוה כח, מא בד"ה והלבשת אותם ^{סברה} את אהרן מונה רש"י גם המכנסים (ולפי הרמב"ן צ"ל שגם אהרן לבש בהצנע) ובד"ה

(אמר) אלך ואני ונחמתי את אהרן ואת בניו

א

[לאחר ש"פ פקודי, פ' שקלים, בדר"ח אד"ש תשמ"א]

מענה ל"ועד הנחות התמימים" על שאלתם בשיחת ש"פ פקודי (צילום כתי"ק מתפרסם בזה לראשונה):

[1] במכתבם כתבו: "נתבאר בהשיחה דמה שרש"י אינו מפרש במ"ש (פקודי מ, יד) "והלבשת אותם כתנות" מדוע לא הזכיר שאר ג' הבגדים (אף שלכאורה זהו קושיא בפשוטו של מקרא. והרמב"ן (שם מ, ב) עמד על זה) - כי הבן חמש למקרא מבין זה מעצמו: דודאי שבני אהרן לבשו אז את כל הד' בגדים (שהרי אסור לשמש מחוסר בגדים - תצוה כח, מג ופרש"י שם), ומה שמזכיר בכתוב רק כתנות - הוא כי הציווי "והלבשת אותם" (שמשה ילביש אותם) הי' רק על הכתונת. דמכיון שר"ח ניסן הי' יום השמיני למילואים הוצרך משה למלאות את ידי אהרן ובניו. והוצרך למשוח אותם (את אהרן ואת בניו) ולהלביש את אהרן את (כל) בגדי הקודש, ואת בניו (רק) את הכתונת. וזה שבכדי למלאות את ידי אהרן הוצרך משה להלביש אותו את כל בגדי הקודש, ובכדי למלאות ידי בניו הוצרך להלבישם רק כתונת - אין זה קושיא בדרך הפשט, כמוכן.

אחדים שאלו: בפרשת תצוה (כח, מא. כט, ח-ט) וכן בפרשת צו (ח, יג) שמשה הלביש אותם גם שאר הבגדים. אבל בפשטות אין זה קושיא, כי המדובר שם הוא בשבעת ימי המילואים, ולא ביום השמיני. ומה שהמילוי ביום השמיני הי' באופן אחר מהמילוי בז' הימים (דבז' ימי המילואים הוצרך משה להלבישם גם שאר הבגדים, וביום השמיני רק הכתונת) - אין זה קושיא בדרך הפשט.

אם נכון".

כ"ק אדמו"ר מחק תיבת "אם" וסימן בעיגול תיבת "נכון", וכתב:

וכמפורש בקרא שהציווי במיוחד לאחד בחדש ובשני הכיוונים (1) הוספות (2) גרעון (לגבי ז' הימים - וע"פ פשט - שחינוך ז' ימים מספיק). וכהדגשתי

בהתועדות שקודם גמר סיפור יום ר"ח ידע הת' שעבודתו דאהרן הביאה ותרד
אש גו' ולכן גם הכנתו ביום זה - מיוחדת (. .)

[2] במכתבם כתבו: "ב. דובר בהשיחה, דאין לומר (לפי פשוטו של מקרא)
שמשה הלביש לבני אהרן גם שאר הבגדים, ומה שנאמר "והלבישת אותם כתנות"
נקט כתנות רק לדוגמא (וכברמב"ן שם: "והזכיר כתנות שבהן יתחיל הלבשה) -
כי: א) הוה לי' לרש"י לפרש זה. ב) הכתנות הלבישו אחרי המכנסים.

- הנה מ"ש הרמב"ן כאן (פקודי מ, ב) "שבהן יתחיל הלבשה" אזיל לשיטתי'
(תצוה כט, ט) "כל הבגדים הי' משה מלביש אותם. . אבל המכנסים כו' היו לובשים
אותם בהצנע". אבל בנוגע לשיטת רש"י - הנה בפ' תצוה (כח, מא) בד"ה והלבשת
אותם את אהרן מונה רש"י גם המכנסים (ולפי סברת הרמב"ן צ"ל שגם אהרן לבש
בהצנע) ובד"ה ואת בניו אתו מפרש "אותם הכתובים בהם" שהכוונה בפשטות היא
להמכנסים (כמ"ש הרא"ם)".

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו סימן כוכבית בתיבות "והלבישת אותם כתנות", וכתב
בצד העמוד:

להעיר במקום המתאים שמכבר ידוע להת' שבבגדים הרגילים (משא"כ בחושן
כו' יש חשיבות מיוחדת דוקא לכתנות ולכן ועשה לו כתונת (דוקא) פסים.

במכתבם כתבו: "אבל צריך ביאור: (א) מדוע בפ' תצוה (כט, ח-ט) וכן בפ' צו (ח,
יג) נזכר רק כתנות אבנט ומגבעות ולא נזכר מכנסים? (ב) למה בפ' תצוה (כט, ה-ו)
ובפ' צו (ח, ז-ט) גבי אהרן לא נמנה מכנסים, ובפ' תצוה - גם לא הציץ?".

כ"ק אדמו"ר סימן קטע זה וכתב:

מה זה שייך לפקודי - יום הח', כנ"ל בעצמם

להעיר במקום המתאים - אף ששייך בעיקר לתצוה כו':

שרש"י א"צ לפרש טעם כמה השינויים במכנסים - לאחר שכתב פירש (ס"פ
יתרו) פעולת המכנסים, שמזה מובן בנוגע לכאור"א מ"ממלכת כהנים וגוי קדוש",

עאכו"כ לאנשים והזמן דכהנים ממש ובימי מילואים בכהונתם (וכבההמשך - דלא תצאו (כל הזמן) מפתח אוה"מ) ופשיטא שיש להם מכנסים ולובשים אותם. אלא שצריך להחליפם]. [והחידוש - בד, (ולאידך גיסא -) רק ממתנים ועד ירכים (כיון שנצטוו לפני זה בכתונת - והת' רואה כתונת בכל יום, שהוא בגד ארוך כו').

- ש"ס פקודי, פ' שקלים -

כב

מה-דאך אז דער רמב"ן, וואס ער לערנט די מסוקים נישט אזוי פיל ע"פ פשט"ם ווי רש"י לערנט זיי, דארף זאגן בפירוש דעם ענטפער - איז עאכו"כ אז רש"י, וואס ער איז אינגאנצן פשט"ם באר א בן חמש למקרא, האט עס געדארפט זאגן (אויב דאס איז זיין הירוף אויף דער שאלה).

און ס'קען נישט זאגן אז רש"י פארלאזט זיך אויף דעם וואס דער רמב"ן זאגט - ווארום נוסף לזה וואס דער רמב"ן איז געווען באר רש"י - איז בכלל נישט דרכו פון רש"י צו פארלאזן זיך אויף אנדערע מפרשים. דער רמב"ן פארלאזט זיך אויף דעם וואס רש"י און דער ראב"ע זאגן, אבער רש"י פאר-לאזט זיך אויף קיינעם נישט; בשעת ס'לערנט הורה מיט פשט"י האט מען אלץ וואס ס'דארף האבן בכדי צו פארשטיין פשט"ם, מער דארף מען דערצו גאר נישט לערנען.

וכמדובר כס"פ דער דין בנוגע צו "שנים מקרא ואחד תרגום", אז "אם למד הפרשה בפירוש רש"י חשוב כמו התרגום",

וואס דער תרגום מיינט דאך אפ יעדער וואס אין תורה ע"פ פשט"ם, איז דערפון פארשטאנדיק אז רש"י, וואס קען פארבייטן תרגום, איז אויך אזוי, אז ער איז כשר יעדער ענין אין תורה ע"פ פשט"ם.

לט, נאכטער: דער הירוף הרמב"ן קען מען בכלל נישט אנגעסען לויטן דרך הליכוד פון רש"י

בשעת די תורה דערמאנט גאר איין זאך פון כמה זאכן וואס זי האט פריער דערמאנט, בכדי צו מקצר זיין און נישט איבער-חזר'ן דעם באנצן ענין צוויי מאל - איז לויט דרך הלימוד פון רש"י דארף די תורה דערמאנען אדער די ענטפער זאך אדער די לעצטע זאך, אבער נישט א זאך וואס קומט אין מיטן,

ועד"ז בנדו"ד: פון די פיר בגדים וואס די כהנים האבן געטראגן, די "כנסי בד", "כזהנה", "אבנסיים" און "מגבעות" - איז פארשטאנדיק אז צום אלעם ערשטן האבן זיי אנגעטאן די מגבעות, כמובן בפשטות, ווי דאס איז נהוג אויך בזמן הזה בכל יום ויום, אז פריער מוט מען אן די כנסיים און דערנאך די כזהנה, ונוסף לזה - דער כזהנה מוט מען אן אויף די כנסיים;

- און -

ענין דער
פ' שקלים
ענין

(*) להעיר שר"י א"צ לפרש טעם כמה התינוקות בכנסיים (פ' שקלים ב"ה הורה) - לאחר שכבר מירש (ס"פ יתרו) פ' שקלים המכנסיים, שמה מובן בנוגע לכא"א כ"סמלכה כהנים וגוי קורש"י, עאכו"כ לאנשים והזמן דכהנים בכס ובכ"ס מילואים

(128) פשוט"ע (ואדה"ז) אוח"ה סרפ"ה ס"ב. (129) יתרו ים,

.1

- ש"פ פקודי, פ' שקלים - כד

און דער לעצטער בגד וואס מ'האט אנגעטאן איז (ניט די כחונה, נאר) דער אבנט, ווארום דער אבנט איז א "הגורה על הכתונה" (אזוי ווי דער אפוד איז הגורה על המעיל)³², און מ'קען ניט אנטאן דעם אבנט אויב מ'האט פריער געטאן די כחונה.

בנוגע צו די מגעווע קען מען נישט וויסן צי מ'האט זיי אנגעטאן פאר די כוונות אדער נאך די כוונות, אדער אפשר אויך נאך דעם אבנט (ד.ה. נאך די לעצטע זאך) - אבער עכ"פ זיכער האט מען נישט אנגעטאן די כוונות די לעצטע זאך, ווייל נאך די כוונות האט מען אנגעטאן דעם אבנט,

קומט דאך אויס אז די כחונה איז ניט דער ערשטער און
ניט דער לעצטער בגד וואס מ'האט אנגעטאן - היינט פארוואס
קלייבט אויס די תורה דוקא "כחותנות" (אויב זי וויל דער-
מאנען אויף אלע (ד') בגדים וואס שטייען פריער)?

ונוסף לזה: אויב די תורה וויל זאגן אז משה האט זי אנגעטאן אלץ (ד') בגדים - האט די תורה געקענט שרייבן "והלבשת אותם בגדי הקודש", אזוי ווי די תורה שרייבט אין דעם פרט שולפ"ז בנוגע צו בגדי אהרן, וואס דאס ("בגדי הקודש") איז נאר מיט איין ווארט מער ווי זאגן "כובושת", במלש פארשטאנען מיט כעס גארניט מיט זאגן "כובושת".

און נאכמער: אין פסוק שלא"ז שטייט "ומשחה אותם כאשר משחה את אביהם" - איז אויב די הורה וויל (זאגן אז מ'האט זיי אנגעטאן אלע בגדים און די הורה וויל) פארשפארן ווערטער - האט געקענט משה והלבלש את אביהם".

וואס דערפאר קען רש"י ניט לערנען ווי דער רבב"ן, אז די תורה מיינט דא אז משה האט זיי אנגעטען אלע ד' בגדים נאר די תורה כאפט אן "כותנות" אלס דוגמא (דערפאר וואס "בהן תחילת הלבישה"), און מ'דארף האבן אן אנדער ביאור אינ דעם בפשט מ'לויט פרש"י.

וכאמור, דער בן חמש למקרא דארף דאס פון זיך אליין

- פארשטיין -

בבהונתם (ובבהונתם¹⁵⁰ - דלא תצאו (כל הזמן) מפתח אוה"מ) → ופשיטא שיש להם מכנסים ולבושים אותם, אלא שצריך להחליפם, והחידוש - בד, (ולאריך גיטא -) רב ממתנים ועד ירימין¹⁵¹ (כיון שצטוו לפני זה בבתונה - והח' רואה כתונה בכל יום, שהוא בגד ארוך כו').

(130) צו ח, לג. (131) תצוה כח, מב. (132) פרש"י עה"פ תצוה שם, ד.

[illegible]

7

ב

הגהות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על הקטע האחרון במענה, כפי שהעתיקוהו בשיחה (צילום כתי"ק התפרסם בעבר, ובא כאן לשלימות הענין):

להעיר שרש"י א"צ לפרש טעם כמה השינויים שבכתובים בנוגע לבמכנסים (בעיקר בפ' תצוה וכו') - לאחר שכתב פירש (ס"פ יתרו) פעולת ענין המכנסים, שמזה מובן בנוגע לכאו"א מ"ממלכת כהנים וגוי קדוש", עאכו"כ לאנשים והזמן דכהנים ממש ובימי מילואים בכהונתם (וכבההמשך - דלא תצאו (כל הזמן) מפתח אוה"מ) שלפרש"י זה משמע משמע דהנכנס לקודש (לעזרה אפילו למזבח שבעזר שבחצר) עובר בלאו דלא תגלה, אפילו באם לבוש כתונת וכו'. ופשיטא שיש להם מכנסים ולובשים אותם, אלא שצריך להחליפם. והחידוש - בד, (ולאידך גיסא -) רק ממתנים ועד ירכים (כיון שנצטוו לפני זה בכתונת - והת' רואה כתונת בכל יום, שהוא בגד ארוך כו').

יציג

~~A~~

115 P. 127

המערכת

5.7, 5

(כחצו) ומה קראת דהעלות
היה זה אומר.

(ולא יאמר יצחק)
 שבת, וזוהי שם
 רבן קהן סדרה
 סעודת, וזוהי שם
 זה שם אברהם אבינו
 שבת, וזוהי שם
 רש"י (ע"ה)

[illegible]

ה'פתח דבר' כפי שנדפס בשעתו

פתח דבר

בזה הננו מוציאים לאור קובץ "פלפול התלמידים", חוברת שלישית, וכוללת: ענינים בנגלה והחסידות שנאמרו ע"י תלמידי הקבוצות שנבחרו מבין תלמידי ישיבת "תומכי-תמימים" ליובאוויטש ברוקלין נ.י. (הלומדים בביהמ"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א 770 איסטערן פארקוויי) שימסרו את עצמם ביותר ללימוד התורה באופן של "ופרצת".

(אודות סידור הקבוצות ראה בפתח-דבר לפלפול התלמידים חוברת א').

אמירת השיעורים של התלמידים בנגלה ובחסידות, וההוצאה לאור של שתי החוברות בראשונות, עשתה רושם אדיר בחוגי הלומדים בכלל ובין תלמידי הישיבות בפרט.

בקשר להדפסת חוברת זו, מעתיקים אנו בזה קטע משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א שדיבר לפני תלמידי הישיבה, בליל נר ה' דחנוכה (בשעת נתנו דמי חנוכה להתלמידים) ובש"פ מקץ, זאת חנוכה, בביאור אופן לימוד התורה, גליא דתורה ופנימיות התורה, הנדרש מתלמידי הישיבה.

* * *

א. ידוע¹ פתגם רבותינו הנשיאים בענין נרות חנוכה: מען דארף זיך צוהערן וואס די ליכטלאך - נרות חנוכה - דערצלייען (צריך לשמוע, להתבונן מה נרות אלה - נרות חנוכה - מספרים).

לכאורה כמה נרות של מצוה הם: נרות חנוכה, נרות שבת ומוצש"ק (הבדלה), נרות יוהכ"פ, נרות ביהכ"נ ועוד². ובזמן שביהמ"ק הי' קיים - נרות המקדש. ובכל זה, הוראת רבותינו להקשיב לסיפור הנרות אינה אלא בנרות חנוכה.

(1) שיחה שבת חנוכה תש"ז (נדפסה בקונטרס "מאמר - להצמח צדק - ברך שעשה נסים").

(2) חופה, מילה, של מתים, יאצ"ט.

מוכח מזה, שישנו ענין מיוחד בנרות חנוכה שאינו בשאר נרות. וע"פ המבואר לקמן גם לא בנרות המקדש³, אע"פ שכל ענין נרות חנוכה בא הוא ע"י הנס שהי' בנרות המקדש.

ב. החילוק בין נרות חנוכה לשאר הנרות, עפ"י נגלה, הוא:

שאר הנרות אין תכלית בהנרות עצמם, כי אם ענין אחר הבא על ידם. והנאות הן אמצעי ו"טפל" לה"תכלית". וכמו בנרות שבת, תכליתם הוא - שעל ידם יהי' שלום בית⁴, כמו"כ נרות המקדש אין התכלית בהם עצמם, אלא כמרז"ל⁵ וכי לאורה הוא צריך אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. הרי שהתכלית אינה בהנרות עצמם כ"א ידיעת באי עולם. משא"כ בנרות חנוכה - מצינו סיבתם, הוא הנס דפך השמן, אבל לא מצינו שישמשו לאיזה תכלית מחוץ להם. התכלית היא בהנרות עצמם.

והגם דארז"ל⁶ אשר נרות חנוכה הם לפרסומי ניסא - אין הכוונה בזה שכל עיקרם הוא בשביל פרסומי ניסא, כ"א שיש בהם ענין נוסף, שהם גם מפרסמים את הנס. וראי' לדבר, דגם כשמדליק נרות חנוכה באופן שאין בהם פרסומי ניסא, מקיים את המצוה ומברך עליה, כדלקמן.

ג. בנרות שבת אשר עיקרם הוא בשביל שלום בית, הנה באם הדלקתן באופן שאין גורמים שלום בית, אין מקיימים את המצוה. ולכן כאשר ב' או ג' בעלי בתים אוכלין על שולחן אחד ומברכין כל אחד, יש מפקפקים⁷ לומר שיש כאן ברכה לבטלה, לפי שכבר יש שם אוה מרובה מנרות שהדליק הראשון. וגם אלו שמיישבין המנהג, טעמם הוא, שכל מה שניתוספה אורה בבית יש בה שלום בית ושמחה יצירה. אבל גם לדעתם לא יברכו שנים במנורה אחת, לפי שכל ענין נרות שבת הוא בשביל שלום בית.

אמנם בנ"ח הדין בפשטות⁸, נר שיש לה שני פיות עולה לב' בני אדם.

וכן מוכח ג"כ ממה דאיתא בגמרא⁹ שבשעת הסכנה מניחה על שולחנו ודיו, הרי שגם במקום שאין פרסומי ניסא מברך ומקיים את המצוה.

(3) שלכן אין מקום להוראה הנ"ל בנרות ביהכנ"ס, מקדש מעט.

(4) ראה שו"ע רבנו הזקן ר"ס רס"ג.

(5) שבת כב, ב. עיין ספרא הובא בתוס' שם.

(6) שם כג, ב.

(7) ראה שו"ע אדמו"ר או"ח סי' רס"ג ס"י ובמקומות המסומנים שם.

(8) שבת כג, ב.

(9) שם כא, ב. ואף דצריך נר אחד להיכר - הרי גם באין נר שני מברך ומדליק (ס"ס תרע"ח באחרונים)

ואין לזה סתירה מהדין¹⁰ דנר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה ופרש"י דלא שלטא בה עינא כו' וליכא פרסומי ניסא, ולפי הנ"ל לכאורה למה תהא פסולה? הנה הפירוש בזה הוא, שהגדר דהדלקת נר חנוכה הוא באופן כזה שיהא אור המאיר לבנ"א¹¹ (ולכתחילה צ"ל גם באופן של פרסום דוקא), ולכן אם הדליקם במקום (או בזמן¹²) שאינם בגדר הארה לבנ"א (ולפרסם הנס), אז אין מקיים המצוה.

ד. והנה נרות חנוכה, וכמו"כ נרות שבת ונרות המקדש, ענינם אורה. נרות ביהכ"נ וכיו"ב עשויים לכבוד (שלכן אסור להבדיל עליהם¹³), משא"כ נרות שבת ענינם הוא אור, שהרי אור הנר הוא הגורם שלום בית. וכן נרות המקדש ענינם להאיר, כמ"ש¹⁴ יאירו שבעת הנרות, וכן נרות חנוכה ענינם אור, וראי' לזה מהדין¹⁵: אין מבדילין בנר חנוכה שאין נהנים לאורו. דמשמע מזה שאם הי' מותר ליהנות מאורו הי' מותר להבדיל עליו, דמזה מוכח שענינו הוא אור, כנ"ל.

אלא שחלוקים הם. האור שבנרות שבת ונרות המקדש הוא בשביל ענין אחר, והאור דנרות חנוכה אינו בשביל ענין אחד; התכלית היא בו בעצמו.

ה. ענין האור הוא תורה, כי אין אור אלא תורה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור¹⁶. זאת אומרת אשר כל שלשה סוגי נרות אלו: נרות שבת, נרות המקדש ונרות חנוכה, ענינם - תורה. אלא שבתורה יש כמה ענינים. יש ענינם בתורה שתכליתה היא - ענין אחר. וכמו לימוד התורה בכדי לידע את המעשה אשר יעשון - אשר בכללות ובפנימיות הוא ענין התורה שעושה שלום בעולם¹⁷ - דוגמת נרות שבת. יש ענין בתורה שעל ידה מתקשרים ישראל בקוב"ה¹⁸ - דוגמת נרות המקדש. אמנם עצם ענין התורה הוא - תורה "לשמה", לשם התורה עצמה, ללא כל תכלית אחר. כי התורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה

10) שבת כב, א. ראה גם רמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"ג ופ"ד הי"ב.

11) כדוגמת המנורה שנאמר בה יאירו.

12) עיין סו"ס תרע"ג בב"י רש"ל מג"א חמד משה ועוד.

13) ברכות נג, א. או"ח סי' רצ"ה.

14) במדבר ח, ב.

15) או"ח סי' תרפ"א. האריך בזה בספר מועדים כהלכה להרש"י שי' זוין.

16) תענית ז, ב.

17) ספרי - הובא ברמב"ם סוף הל' חנוכה. וראה לקו"ת ד"ה החלצו וביאורו בביאור מרז"ל (סנהדרין צט, ב) כל העוסק בתורה לשמה משים שלום כו'.

18) זוהר ח"ג עג, א. וראה תניא ספ"ה ופנ"ב נ"ג.

ומיוחדת במהותו ועצמותו¹⁹. לזאת הנה כשם שבהעצמות אין שייך לומר שהוא לאיזה תכלית אחרת ח"ו, כך גם בהתורה.

וזוהי ההוראה המיוחדת שישנה בנרות חנוכה ההתמסרות לתורה לגמרי בלי שום תכלית צדדית, גם לא תכלית דקדושה, כי התכלית היא התורה עצמה.

ו. וע"י ההתבוננות בענין הלזה שנרות חנוכה מספרים - בגודל מעלת התורה, אשר בה נמצא העצמות ית', תכלית כל התכליתים, הרי מובנת התוצאה - גודל ההתמדה והשקידה, המסירה ונתינה בלימוד התורה, מסירה ונתינה בלי כל הגבלות, וגודל היגיעה שבתורה. וכיון שע"י היגיעה מובטחים אנו, כפסק רז"ל²⁰, "יגעת ומצאת", עד לאופן דמציאה, הרי מוסיף עוד יותר ביגיעה.

וגם זה - ענין היגיעה בתורה - מרומז בנרות חנוכה. כי נ"ח מצותה מן המובחר בשמן זית²¹. וארז²² זית שכותשין אותו מוציא שמנו. וכך בהתורה, ההצלחה בתורה אור - היא ע"י יגיעת וביטוש הגוף דוקא.

ז. הוראה נוספת בענין שמן זית היא:

שמן זית מורה על פנימיות התורה, וידועה הרמז שמן זית זך - כתית למאור, מאור שבתורה²³. וכמו שהשמן הוא בהעלם ובפנימיות בהזית וביציאתו לגילוי הוא ע"י כתישה דוקא, כך גם פנימיות התורה, מצד עצמה היא בתכלית ההעלם, רזין דרזין, והתגלותה הוא ע"י כתישה דוקא, וכידוע משל כ"ק אדמו"ר הזקן בענין כתישת האבנים הטובות²⁴.

ח. המורם מכל האמור:

"סיפור" והוראת נרות חנוכה הוא - התמסרות גמורה להתורה, בלי שום תכלית צדדית, כי אם להתורה עצמה, ולהתייגע בתורה, בגליא דתורה ובפנימיות התורה.

והוראה זו צריך להמשיכה על כל השנה כולה ועל כל השנים כולן, כדאי' במדרש ההובא ברמב"ן²⁵ שנרות חנוכה אינן בטילות לעולם.

19) ראה תניא פכ"ג. בהגהות הצ"צ שם.

20) מגילה ו, ב.

21) שבת כג, א. (וקאי גם על נרות שבת. וראה שו"ע רבנו הזקן סרס"ד סעי"ב. אבל פוק חזי מה עמא דבר, מנהג ישראל. וראה עטרת זקנים ר"ס תרע"ג).

22) שמות רבה ר"פ תצוה (בשנינו לשון). וראה תו"א ותו"ח שם. לקו"ת בהעלותך (לה, א ואילך).

23) מאור עינים על התורה פ' תצוה. ראה ירושלמי חגיגה (א, ז) בקה"ע שם.

24) התמים חוברת ב' ע' מט.

25) ר"פ בהעלותך.

* * *

הלימוד בהקבוצות כעת הוא: מס' תמורה, בנגלה והמשך ר"ה תרנ"ט, בחסידות. הענינים הנדפסים בחוברת זו הם: בנגלה במס' ב"ק (שאותה לומדים כעת בהשיבה), ובחסידות - בהמשך ר"ה תרנ"ט (שלומדים כעת בזמן ההוספה) ובספר המאמרים תרכ"ט (שלמדו אשתקד בזמן ההוספה).

כמו בחוברת הקודמת נסדרו הענינים עפ"י סדר הא"ב.

החוברת מו"ל ע"י חבר המערכת, ומהם, הרב מרדכי מענטליק - בנגלה, הרב דוד ראסקין והרב יואל כהן - בחסידות.

אנו כופלים את בקשתנו לחובשי ביהמ"ד בלל ולתלמידי הישיבות בפרט, לשלוח את הערותיהם בכתב למערכת פלפול התלמידים, להגדיל תורה ולהאדירה.

המערכת

כד טבת, תש"כ

הוספה

מענות לשאלות המניחים בפרסום ראשון

לפנינו מענות לשאלות המניחים על שיחות אחרון של פסח ה'תשמ"ה.
תודתנו נתונה למערכת KovtzimDrive על שהמציאו את הצילומים לידינו.

א

[1] במכתבם כתבו: "נאמר" אשר שנת 850 בלח"ק הוא תתקן – לכאורה, 850 הוא תתן".

מענה כ"ק אדמו"ר:

וכצ"ל (ול' ציווי וגם הבטחה . .

[וראה לקמן מענה ג]

[2] במכתבם כתבו: "נאמר בשיעור דאחש"פ בהרמב"ם הל' ת"ת פ"ג דכותב אשר כתר תורה מונח לכל באי עולם. ומזה אשר עם לעכו"ם שייך לימוד התורה בפ"ע וכו".²

ברמב"ם הלשון: כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל שנא' תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב. – ולא נזכר לכל באי עולם וכיו"ב".

על מה שכתבו "נאמר בשיעור דאחש"פ . .", כתב כ"ק אדמו"ר:

דבספרי הל' ג' בתרים וכן ההמשך שברמב"ם דמי גדול והכתוב בי מלכים כו' דבזה משמע שזהו מקור הרמבם ולא דיומא וכו' אבל בשינוי מל' הרמב"ם על מה שכתבו "דכותב אשר כתר תורה מונח לכל באי עולם", כתב כ"ק אדמו"ר:

להעתיקו תמצא מהערה בלקוש קרח

[3] כ"ק אדמו"ר מחק את לשון הרמב"ם שהעתיקו, וכתב:

וי"ל דלא פליגי בצפדט וע"פ מחז"ל ב(תורה) מצוה זידהו

אלא שברמב"ם לא העתיק פשט זה – כי אינו נוגע להלכות דישראל שהרי טענת באי העולם היא לנותן הכתרים להקב"ה ולא לבני"

(תוכן המענה נדפס בשיחות קודש אחש"פ תשמ"ה ע' צ בשוה"ג)

(1) בקשר להמדובר בהתועדות אחש"פ ע"ד ביאור ענין 850 שנה להולדת הרמב"ם ע"פ הענין ד"תתקן" – התועדות תשמ"ה ח"ג ע' 1824 ואילך.
(2) שם ע' 1826 ואילך.

לואי זיט טעם סעס פאך האט עתה -
אכאונט - סעס האט עתה אפצו (א' צוויי) און האט אהנה...

ג' סדרה דא ג' כמרים וכן הנהל יצחק וז"ל
לואי כטוויי צאטע / פארט דער האט פארט דער אים
כח' ע"ה חתום דא. ע"ה וז"ל אהנה וז"ל
סיק-אונט פארט דער וז"ל

כרעטע אהנה: רעכ' ע"ה דיי מונט וואטג וואים
א' יסאט פארט ע"ה צוה זע מטע מוטה רעכ' ע"ה
- וואט ע"ה דא. ע"ה וז"ל.

א' אהנה וז"ל חתום דא. ע"ה וז"ל
צאטע אהנה וז"ל חתום דא. ע"ה וז"ל
א' אהנה וז"ל חתום דא. ע"ה וז"ל

א' אהנה וז"ל חתום דא. ע"ה וז"ל
א' אהנה וז"ל חתום דא. ע"ה וז"ל
א' אהנה וז"ל חתום דא. ע"ה וז"ל

ב

במכתבם כתבו: "בהתוועדות דאחש"פ³ נתבאר דלשון הרמב"ם "והוא ממציא כל נמצא" (ממציא לשון הוה) – [פירוש] שהוא ממציא תמיד (וכפירוש הבעש"ט בפסוק דברך נצב). ומכיון שממציא **כל** נמצא – הרי מובן שמשגיח בהשגח"פ על כל נמצא (ומ"ש במו"נ – הכוונה שזה בהעלם).

לכאורה: מה שהרמב"ם סובר שההתהוות היא תמיד בכל רגע – כתב כן גם בה"פירוש" פ"א ה"ג. ואעפ"כ – כפי שלומדים בפשטות כוונתו במו"נ היא כפשוטו שאין השגח"פ בדצ"ח.

גם בלקו"ש ח"ח ע' 283 – מבואר בארוכה דהאומרים שאין השגח"פ בדצ"ח אפשר שיחזיקו בשיטת הבעש"ט שההתהוות היא בכל רגע (כי התהוות והשגחה הם שני ענינים שונים)."

[1] כ"ק אדמו"ר סימן קו תחת התיבות "כתב כן גם בה"פירוש" פ"א ה"ג", וכתב:

וכהנזכר באחת ההתוועד[ו]ת (נדפס בהערה?)

[2] על מה שכתבו "כי התהוות והשגחה הם שני ענינים שונים", כ"ק אדמו"ר מחק תיבת "שונים", וכתב:

שאפשר להפרידם – ועד"ז אנכי ולא יהי'. דביבור אַ נאמרו ולהמ"ד דב"נ מותרים בשתוף בכ"ז מצווים באנכי

וזהו החידוש שנעשה ע"י פיר[ו]ש הבעש"ט

(תוכן המענה נדפס בהתוועדויות תשמ"ה ח"ג ע' 1836 ובשוה"ג)

(3) בהמשך לביאור ברמב"ם הנ"ל מענה א – שם ע' 1834 ואילך.

היהנא דאמנא למבא דאסאן דהמב"ק להוואמציא כ' (לצא)
 (לצא) אסאן היה) - אהאמציא מאצ (ונפיהא הנקט) קמס' דמנא
 כ' (לצא) (וט"ט) חמאן - דהכאנא שנה דהקמא (אמנא)
 אכארה: לה סהרימא סוכה אהיהנא דהאמנא דהאמנא

מב"ק אה דהמנא כ' (וט"ט) דהאמנא דהאמנא דהאמנא
 דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא

אמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא
 דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא
 דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא
 דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא דהאמנא

ג

בהמשך למענה א, בא כאן לשלימות הענין צילום "צעטל" בכת"ק שכתב כ"ק אדמו"ר להמניחים בענין זה (ליקוט מענות קודש תשמ"ה אות קלט. צילום הכת"ק נתפרסם בתשורה וואלף יו"ד תמוז תשנ"ו):

השייכות ד"ת תקן"] ל"תתן"

בקשר (1) הובאה הדוגמא דגימט' מה –

ומזה השייכות דע"י מאה ברכות נמשך למטה הנהיגה דכתר (א' דא"ת אלא מאה)

(2) דתתן, דהרמב"ם (אף שהלכות דיראה לי – הם מתי מספר –

אלא שע"ד שלמה "תקן" ואספם מכו"כ ועשה ציונים וכו' (עירובין ומדרש וכו') (תוכן המענה נדפס בהתוועדויות תשמ"ה ח"ג ע' 1826 בשוה"ג. כ"ק אדמו"ר המשיך לבאר ענין זה בשיחת ש"פ שמיני ש.ז. 4).

ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

כ"א (א"ה) וד"ה ה'תשפ"ב

א"ה ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

א"ה ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

א"ה ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

א"ה ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

א"ה ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

א"ה ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

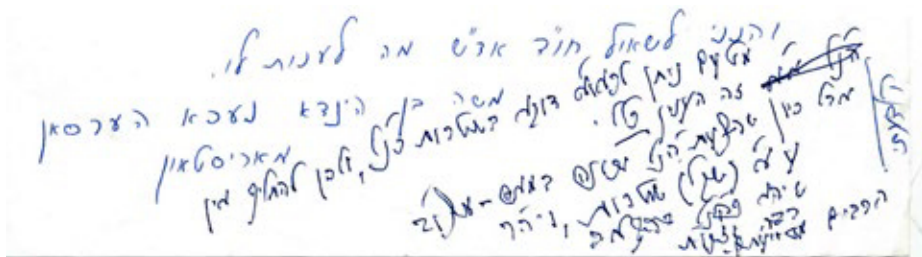
א"ה ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

א"ה ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

א"ה ה"א י"א ניסן ה'תשפ"ב

א. מענה להרה"ח ר' משה הערסאן שליט"א

לאחר י"א ניסן תשל"ב, אלו שלקחו על עצמם להקים מוסד מהע"א מוסדות, קיבלו סכום של ע"א דולר, בג' שטרות: שטר של 50 דולר, שטר של 20 דולר ושטר של דולר אחד.

מנהל מוסדותינו הרה"ח הרב משה הערסאן שליט"א סיפר ל— יבחל"ח— מר דוד טשייס ע"ה שקיבל סכום הנ"ל מכ"ק אדמו"ר והוא ביקש לשאול את כ"ק אדמו"ר האם אפשר לפרוט השטרות לשטרות בודדים, כדי שיוכלו להשקיעם בענינים שונים. וגם רוצה להשקיע במסחר מסויים לטובת הישיבה בא' הדולרים.

וענה כ"ק אדמו"ר:

הנ"ל א"א

מטעם ניתן לכאז"א דוקא בשטרות כנ"ל, ולכן להחליף אין זה הענין כלל.

אבל כיון שהצעת הנ"ל נכונה במאד - מצו"ב

ע"א (שקל) שטרות, ויה"ר

שיהא כהנ"ל בהצלחה

רבה וזכות

הרבים מסייעתם.

[לצד הכתי"ק ניתן לראות בכת"י המזכיר — "הודעת", היינו שהודיע להנמען שליט"א ע"ד המענה].

ב. קובצי הערות עם סימן אישור בכת"ק

הערות התמימים ואנ"ש – מאריסטאון – גליון לט (תשל"ו – ג)

הערות התמימים ואנ"ש - מאַריסטאון - גליון מא (תשל"ו - ה)

קונטרס
הערות התמימים ואנ"ש
 מאריסטאון

הערות וביאורים בלקוטי שיחות של כ"ק אדמו"ר שליט"א

תצוה
 גליון ו (מב)

יוצא לאור ע"י מערכת
 הערות התמימים ואנ"ש
 דשיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
 מאריסטאון
 שנת חמשת אלפים שבע מאות שלשים ושש לבריאה

הערות התמימים ואנ"ש – מאריסטאון – גליון מב (תשל"ו – ו)
 בריש הקובץ ניתן להבחין בקריעה קטנה – סימן שכ"ק אדמו"ר
 הביא זה עמו לאוהל הק'.

הערות התמימים ואנ"ש

בימה לפלפול ועיון בשיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א

- נוסדה בשנת השבעים שנה לביק אדמו"ר שליט"א -

גליון ד (סה) ערש"ק ויצא תשל"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

הערות התמימים ואנ"ש

ברוקלין, ניו.

מד איסטערן מארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שלשים ושבע לבריאה

פרסום ראשון

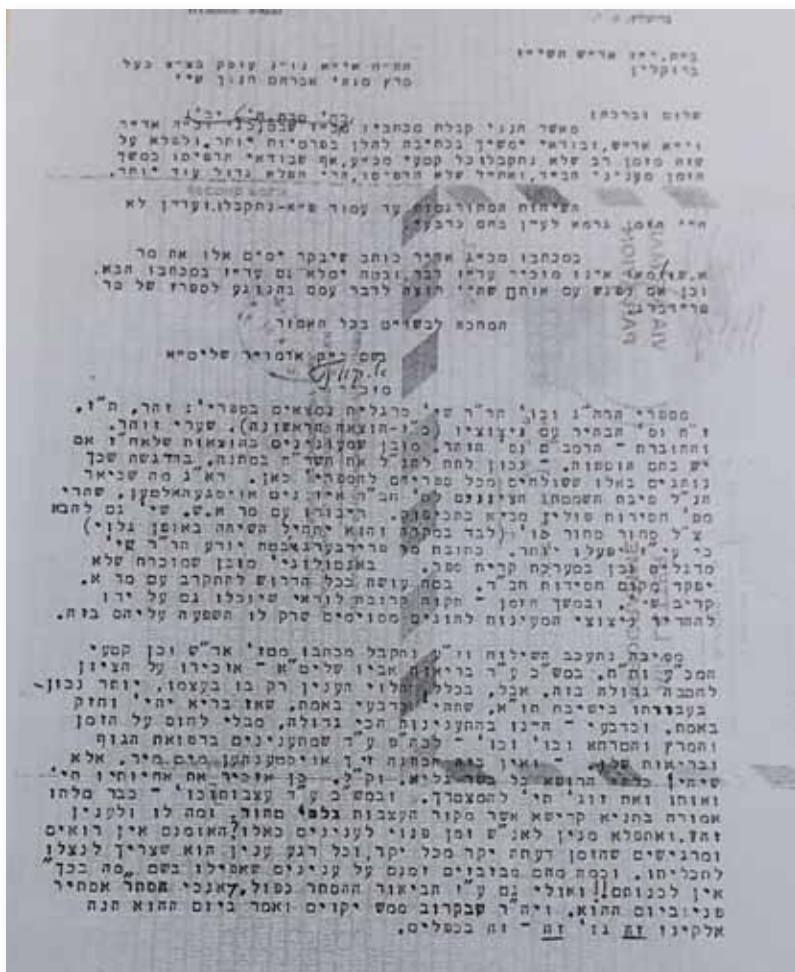
פרסום ראשון

כמנהג אנ"ש בשנים האחרונות, אנו שמחים לפרסם בתור הוספה לספר 'לפול התמימים - כ"ו' אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר זי"ע בפרסום ראשון. המכתבים נשלחו להרה"ח אברהם חנוך גליצנשטיין ע"ה - סופר, עסקן רב פעלים וממנהלי מוסדות חב"ד בירושלים, שהיה מסור ונתון לכל הוראות כ"ק אדמו"ר.

מכתב א

חלקו הראשון של המכתב (עד הקטע המתחיל 'דא"ג מה שביאר הנ"ל') נדפס באג"ק ח"ד אגרת ה'רפח. כפי הנראה, חלק זה נדפס שם ע"פ עותק המזכירות, וישנם אי אלו שינויים בין הנוסח הנדפס באג"ק למכתב כפי שנשלח לנמען. אי לכך, בחרנו להדפיס מחדש אף חלק זה.

ב"ה, י"ז אד"ש, תשי"ז

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ בעל

מרץ מוה' אברהם חנוך שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מכ"ח טבת. ה' כ"ז שבט. י"ב כ"ג וכ"ה אד"ר וי"א אד"ש, ובודאי ימשיך בכתיבה להלן בפרטיות יותר. ולפלא על שזה מזמן רב שלא נתקבלו כל קטעי מכ"ע, אף שבודאי הדפיסו במשך הזמן מענייני חב"ד, ואת"ל שלא הדפיסו, הרי הפלא גדול עוד יותר.

השיחות המתורגמות עד עמוד פ"א – נתקבלו. ועדיין לא הי' הזמן גרמא לעיין בהם כדבעי.

במכתבו מכ"ג אד"ר כותב שיבקר ימים אלו את מר א. ש. ומאז אינו מזכיר עד"ז דבר, ובטח ימלא גם עד"ז במכתבו הבא. וכן אם נפגש עם אותם שהי' רוצה לדבר עמם בהנוגע לספריו של מר פרידברג.

המחכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

מספרי הרה"ג וכו' הר"ר שי' מרגלית נמצאים בספרי': זהר, ת"ז, ז"ח וס' הבהיר עם נצוציו (כ"ז) – הוצאה הראשונה). שערי זהר. והחוברת – הרמב"ם וס' הזהר. מובן שמעוניינים בהוצאות שלאח"ז אם יש בהם הוספות. – נכון לתת להנ"ל את השד"ח במתנה, בהדגשה שכך נוהגים באלו ששולחים מכל ספריהם להספרי' כאן.

דא"ג מה שביאר הנ"ל סיבת השמטתו הציונים לס' חב"ד איז ניט אויסגעהאלטען, שהרי מס' חסידות פולין מביא בתכיפות.

דיבורו עם מר א.ש. שי' גם להבא צ"ל סחור סחור כו' (לבד במקרה והוא יתחיל השיחה באופן גלוי) כי עי"ז יפעלו יותר.

כתובת מר פרידברג שי' בטח יודע הר"ר שי' מרגלית וכן במערכת קרית ספר.

באנטולוגי' מובן שמוכרח שלא יפקד מקום חסידות חב"ד.

בטח עושה ככל הדרוש להתקרב עם מר א. קריב שי'. ובמשך הזמן – תקוה גדולה לודאי שיוכלו גם על ידו להחדיר ניצוצי המעינות לחוגים מסוימים שרק לו השפעה עליהם בזה.

מסיבה נתעכב השילוח וז"ע נתקבל מכתבו מטז' אד"ש וכן קטעי המכת"ע ות"ח.

במש"כ ע"ד בריאות אביו שליט"א - אזכירו על הציון להטבה גדולה בזה. אבל, בכלל, תלוי הענין רק בו בעצמו, יותר נכון - בעבודתו בשיבת ת"א, שתהי' כדבעי באמת, שאז בריא יהי' וחזק באמת. וכדבעי - היינו בהתענינות הכי גדולה, מבלי לחוס על הזמן והמרץ והטרחה וכו' וכו' - לכה"פ ע"ד שמתענינים ברפואת הגוף ובריאות שלו. - ואין בזה הכוונה זיך אויסטענהען מיט מיר, אלא שיהי' כלפי הרופא כל בשר גליא. וק"ל.

כן אזכיר את אחיותיו תי' ואותו ואת זוג' תי' להמצטרך.

ובמש"כ ע"ד עצבות וכו' - כבר מלתו אמורה בתניא קדישא אשר מקור העצבות בלתי טהור. ומה לו ולענין זה? ואתפלא מנין לאנ"ש זמן פנוי לענינים כאלו? האומנם אין רואים ומרגישים שהזמן דעתה יקר מכל יקר, וכל רגע ענין הוא שצריך לנצלו לתכליתו. וכמה מהם מבזבזים זמנם על ענינים שאפילו בשם "מה בכך" אין לכנותם!! ואולי גם ע"ז הביאור ההסתר כפול, דאנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא. ויה"ר שבקרוב ממש יקוים ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גו' זה - בכפלים.

פענוח

מו"ה אברהם חנוך שי': גליצנשטיין. לוד.

ולפלא על שזה מזמן רב שלא נתקבלו כל מכ"ע: מראשית שנות הנשיאות זכה הרב גליצנשטיין לכתוב ריבוי מאמרים בעיתונים (דתיים ושאינם) בענייני חב"ד. באגרת מכ"ג טבת תשי"ב (אג"ק ח"ה אגרת א'סה) כותב לו כ"ק אדמו"ר: "וכיון שאיני בטוח אם מגיעים לכאן כל גליוני המודיע שיש בהם מאמרו, הנה מהנכון שישלח בכל פעם קטע מאמרו". ומיני אז שלח לרבי את כל מאמריו. עם הזמן החל לשלוח לרבי את כל הידיעות המתפרסמות בעיתונות הנוגעות לחב"ד.

השיחות המתורגמות: הרב גליצנשטיין זכה לתרגם את שיחות כ"ק אדמו"ר פעמים רבות במהלך השנים. בין השאר, בשנים אלו עסק בתרגום שיחותיו כ"ק אדמו"ר לבטאון חב"ד שיצא לאור באה"ק. שיחות אלו זכו להגהתו של רבינו. ואולי לכך מכוונת כוונתו הק' של רבינו.

א.ש.: כנראה הכוונה לאליעזר שטיינמן. וראה לקמן.

מר פרידברג: ראה לקמן.

הר"ר שי' מרגלית: הרב ראובן מרגליות - רב, חוקר וספרן בספריית הרמב"ם בת"א, שהיה מחבר ומהדיר ספרים רבים, שהנודע בהם הוא 'מרגליות הים' על מסכת סנהדרין. באג"ק ניתן לראות פעמים רבות עד כמה חיבב כ"ק אדמו"ר את ספריו (ראה למשל אג"ק ח"ד אגרת א'מט: "הרב הגאון הו"ח אי"א נו"מ צנמ"ס בקי וסדרן וכו' וכו' מהור"ר שיחי' . . . זה עתה נתקבל ג"כ ספרו - ס' הבהיר עם הערות והארות מכת"ר ות"ח ת"ח ע"ז. ובמש"כ מהי חוות דעתי ע"ז - דבר גודל עשה ועושה בניצוצי והערותיו על הזהר ת"ז הבהיר וז"ח - חכמה יש כאן ומלאכה יש כאן . . . וראה ראיתי בפו"מ גדול התועלת אשר בניצוצי במשך לימודי ועיוני בספרים אלו, וברכת רבים, אשר ישתמשו בזהר נצוצי עליו תבוא". וראה לקמן).

נכון לתת להנ"ל את השד"ח במתנה: כסופר היה לרב גליצנשטיין קשר עם סופרים רבים. קשר זה היה מנצל כ"ק אדמו"ר לצורך הרחבת ספרייתו. וכך כותב לו רבינו באגרת מיום כ"ח תשרי תשט"ו (אג"ק ח"י

אגרת ב'תתקפט): "מהראוי הי' שהמחברים ובעלי המאמרים שבא עמם בקישור יסביר להם שהספרי' שעל ידי הרי היא ג"כ תועלת הרבים ובמילא כמה מטובי המחברים ובעלי מאמרים שולחים אלי' המו"ל (מובן שבתור גומלין יש - כשידרשו - להחליפם על הוצאת קה"ת) בכדי שימצא בספרי' זו גם חוות דעתם ועניניהם הם, ובהסברה המתאימה".

סיבת השמטתו הציונים לספרי חב"ד: כפי הנראה מכתב זה הוא המשך למכתב לרב מרגליות המצויין לעיל. בהמשך המכתב כותב רבינו לרב מרגליות על ההדרת 'ספר הבהיר' על ידו: "אבל פליאה, ותימה ג"כ, שמלבד מקומות ספורים, ונער יספרם, אינו מביא בבי' מהנמצא בספרי תורת חב"ד חסידות ושייך לתכנית ספריו, ובפרט אשר בחסידות חב"ד ניתנה הסברה מיוחדת לעניני חכמת הקבלה ומרו"ל שבזוהר, וגדלה הפליאה בימינו אלה, אשר ספרים אלו הולכים ומתפשטים, ההתנגדות שמכבר - בטלה וכו' וכו'". כפי הנראה, הרב מרגליות ביאר ביאור מסויים באוזני הרב גליצנשטיין, אותו דוחה רבינו, ככפנים.

איז ניט אויסגעהאלטען: אינו מבוסס.

סחור סחור כו': הרב גליצנשטיין היה בקשר רב שנים עם הסופר הנודע אליעזר שטיינמן וקירבו ליהדות על פי הוראותיו של כ"ק אדמו"ר. בין ההוראות ציווה כ"ק אדמו"ר שלא לדבר עמו ישירות בעניני יהדות אלא "סחור סחור". סיפור התקרבותו כפי שסופר ע"י הרב גליצנשטיין, הובא בארוכה בספר 'אוצרות' ע' 198 ואילך.

כתובת מר פרידבערג שי' בטח יודע הר"ר שי' מרגלית: חיים דוב פרידבערג - ביבליוגרף נודע שהתפרסם בזכות ספרו 'בית עקד ספרים' המתעד את תולדות הספרים היהודיים, שמותיהם ומקום מוצאם. זמן מה לפני מכתב זה מסר כ"ק אדמו"ר לרב גליצנשטיין שיעזור את מר פרידבערג או את קרוביו לשלוח לספרית רבינו את כל ספריו וביניהם הספר הנ"ל. בהקשר לכך נראה ביקש הרב גליצנשטיין לברר את כתובתו של הנ"ל, ועל כך השיב לו רבינו.

וכן במערכת קרית ספר: שם המפעל הביבליוגרפי של הספריה הלאומית בירושלים.

באנטולוגיה: (אנתולוגיה) - מקבץ מאמרים.

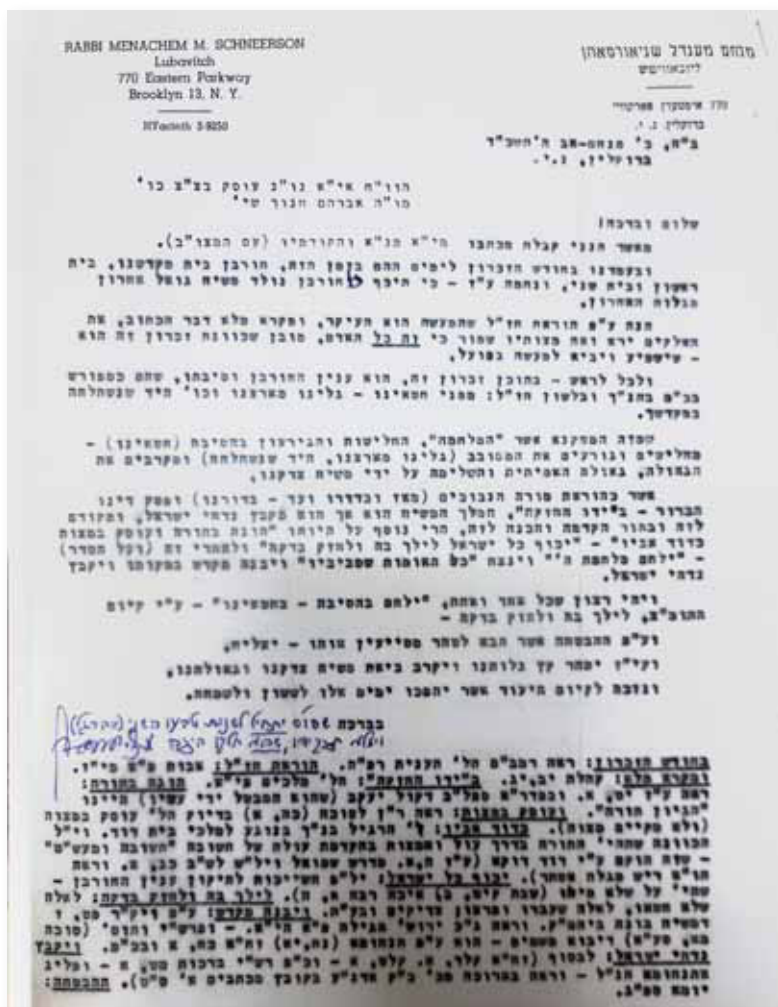
באנטולוגי' מובן שמוכרח שלא יפקד מקום חסידות חב"ד: ראה במכתב שקיבל הרב גליצנשטיין כעבור חודש בכ"ד ניסן תשי"ז (אג"ק חט"ו ע' עד): "אף שאינו מזכיר עד"ז תקותי שראה החומר ע"ד חב"ד שנכנס בהאנטולוגיא בכדי שיצאו הדברים מתוקנים כפי האפשרי".

א. קריב: אברהם קריב - סופר ומבקר ספרות נודע. בחייו האישיים לא שמר תורה ומצוות, אך היה מפורסם בהתפלמסות עם סופרים בנושאי אמונה. הרב גליצנשטיין ניהל עמו קשר מכתבים.

אביו שליט"א: הרב שמעון גליצנשטיין, מנהל ישיבת 'תורת אמת'. ראה עד"ז מ"ש רבינו אודותיו במכתב לחתנו - הרב מלכיאל (נדפס בהיכל מנחם ח"א ע' קטז).

המכתב דלקמן הינו מכתב כללי - פרטי מתאריך כ' מנחם אב תשכ"ד. באג"ק חכ"ג ע' רמז מובאת אגרת מתאריך "שש"ק ט' באב (נדחה) התשכ"ד" רמ"פ הכהן כ"ץ לרגל סיום לימוד מסכת ביצה בביהכנ"ס עדת יעקב. לאחר הקדמת השייכות בין חודש מנ"א לבתי כנסת, מופיע לשון המכתב כללי שלפנינו - "כי בעמדנו בימי זכרון..." המכתב כללי שכלשונו נדפס כאן לראשונה - כפי שנשלח לר"ח גליצנשטיין - נשלח לאחר תשעה באב, ומתווסף בו עניין הנחמה: ("חורבן בית מקדשנו, בית ראשון ובית שני - ונחמה ע"ז - כי תיפק לחורבן נולד משיח גואל אחרון מגלות האחרון").

במענה לשאלותיו - (שכולן "שאלות" אחת) - אין רצוני בכך :
 יחרול לבובי זמנו ולהתחשם מכל שמעושים שונים ומשונים (שכולן,
 כנראה, מפיצים אותן רק בכרי (תהריון)) ויהייל בשולח לבוסס
 ישיבה חו' ולהתרחבת בסרץ תבי גדול, ומחוך במחון ושסחה, ואז
 יודאי יצליח.

פּענוח הכתי"ק בשולי המכתב:

בברכה שסו"ס יתחיל לשנות טבעו השני (= הרגל) וימלא תפקידו, שהוא חלקו היפה ובעמוד נפרד מהמכתב כללי, הוסיף כ"ק אדמו"ר:

במענה לשאלותיו – (שכולן "שאלה" אחת – והלא אין רצוני בכך): יחדול לבזבז זמנו ולהתרשם מכל שמועות שונות ומשונות (שבחלקן, כנראה, מפיצים אותן רק בכדי להרגיזו), ויתחיל בפעולות לביסוס ישיבת תו"א ולהרחבתה במרץ הכי גדול, ומתוך בטחון ושמחה, ואז בודאי יצליח.

פּענוח

שמועות שונות ומשונות: ראה בספר 'אוצרות' ע' 83 ואילך.

מכתב ג

נכתב בכתי"ק בשולי מכתב כללי – פרטי מתאריך ב' סיוון תשכ"ה.

מפני המצב שם – מובן שלע"ע לא הגיע הזמן להו"ל ס' "איש המסנ"פ"

ת"ח בעד קטעי המכ"ע.

בברכה לבשו"ט בכלל ובפרט

פּענוח

מפני המצב שם: במדינה ההיא.

איש המסנ"פ: ספר שנערך ע"י הר"ח גליצנשטיין המלקט שיחות ויומנים מאדמו"ר מוהריי"ץ המתעדים את פעולותיו בחיזוק היהדות, ואת מאסרו מפאת פעולות אלו. ספר זה היה מוכן כבר בשנת תשכ"א. במענה לשאלתו קיבל הרב גליצנשטיין מכתב מתאריך ה' אייר תשכ"א, בו שולל הרבי הוצאת ספר זה מפאת 'ספק חשש' שיוקשה ליהודים לצאת מהמדינה ההיא (המכתב נדפס בספר 'אוצרות' ע' 174). בשנת תשכ"ה חשב הרב גליצנשטיין שאולי הגיע הזמן, וע"כ ענה הרבי את תשובתו שלפנינו. לפועל, בשנת תשל"ב, התקבל על כך האישור מהרבי, וכל החומר הנלקט לספר הנ"ל נדפס בספר התולדות של אדמו"ר מוהריי"ץ.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ח, ב' סיון ת'שכ"ח
ברוקלין, נ.י.

הח"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
סו"ה אברהם חנוך שי'
זכ"ל

שלום וברכה

מאשר חנני קבלה סכת/סיום כ"ד איר והקדמיו *לפני ימים*
ומענין יום זה בו החזיל משא להתקטק קטתם (עם בני"י) בענין
קבלת החורה, אשר לחו ואחם חתיו לי סמלכת כתנים

וי"ל אשר פירש בזה כל שלש פעלות הטובות (כתרים) שנחנו לאומה
זו בהחלת נמינה החורה: חתיו לי - שהחיו פנוין לי ועוסקים בחורה
ולא חתיו עוסקין ברברים אחרים, סמלכת - סלכין קסירי כלילא, כתנים -
כתנים משפסין.

ובפרט בקת נהינת החורה - ח"י' כאו"א מבנ"י פנוי לה' ועוסק אך
בחורה, כתרים בראשו וראוי לאכול בקדשים.

והתחלת חיתת - חקק משא ועלה אל חלקים, ובתקדמות רלתתא
אתקדומת דלעלא, אשר חיבך ויקרא אליו ח' גו' ואחם חתיו לי סמלכת
כתנים.

ויהי רצון אשר בימי סגולה אלה בחי' משרע"א שישנה בכל נפש
ונפש מביה ישראל התקטק קטתם, עם כל כחוח נפשו, קניין קבלת החורה,
והם לא יסמינו לעצה ויאמרו לסקסון ועד גדול כל אשר דבר ח' נקשת,

וכזה - לקיום סצות הגבלה וסצות פרישה ויהיו נכונים לנתינת
החורה.

הדפסה זמנית בלוי וזכ"ל
בברכה - בלשון חרב, הוא כ"ק
סו"ה ארסו"ר - לקבלת החורה
בשמתה ובפנימיות

לפני ימים
לפני ימים
לפני ימים
לפני ימים

בו החזיל... החורה: שו"ע רכנו חזקן חאו"ח סו"ט חצר. אשר לחו... כתנים:
שבת פ"ג ב' כל שלש ובוה מחורין מה שלא חובא בש"ס אלא, ואחם גו'
כתנים - אסצ חרברים שאמר לבנ"י. שלש... החורה: פית"ס אבות פ"ד
סי"ג (כן הוא בחלוקת חסניות בסידור אר"ו). - ראת חסשן חקר"ב
בתחלתו שלש אלה חס בג' קשין ובר"ה קדוש אחם (המשן חרס"ו) שחם
כתרים דכל סדר חשחל"י. - במשנה סס"ס: וכתר שם סוב. וי"ל שחם
וגוי קדוש, וכפי' הסכילתא: שנאמר וסי' כעסן ישראל גו' - שחם
שבחן של ישראל (ברכות ו, א). ולא חובא בש"ס שבת, כמו שלא נכנס
בסנין במשנה אבות. ורמזו אר"ו בחוספת חיתת, וגו'. אף שאינה בש"ס.
ואכס"ל שחתיו... אחרים: פ"י הסכילתא על "והייתם לי" שבפסוק שלפני
זה. סלכין... כתנים: חרגום יונתן כאן. כתרים בראשו: שבת פ"א.
ובסדר אלי' זוסא פ"ד סס"ס: שנאמר ואחם חתיו לי סמלכת כתנים וגו'
קדוש. וראוי לאכול בקדשים: סכילתא. והתחלת חיתת: זה"ב עם, ב.
אוח"ח כאן (ומדרשו חלוקה על סכילתא דרשב"י). בחי' ישראל: ראת
חיתת פ"ג. והם לא... נקשת: רשב"ן יחרו ים, זה סצות... החורה: שו"ע
אר"ו שם.

פתח דבר אעת"ר

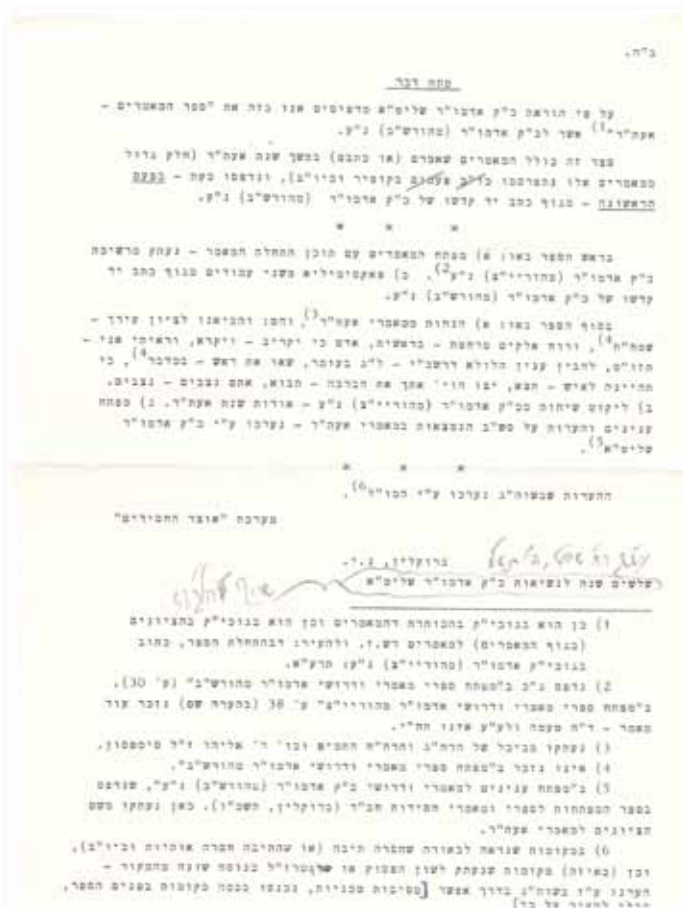
כבר מאז התמנותו של כ"ק אדמו"ר על הוצאת ספרים קה"ת, התייחד יחסו לפתח דבר של כל ספר בחשיבות רבה, שבאה לידי ביטוי בכך שגם כאשר הפסיק לערוך בפועל את ספרי קה"ת לאחר קבלת הנשיאות בתשי"א, עדיין הקפיד הרבי לכתוב בעצמו את הפתח דבר לרובם ככולם של ספרי קה"ת.

אמנם, עם השנים חלו בהנהגה זו שינויים: בעוד שבשנים הראשונות היה הרבי כותב בעצמו את כל הפתח דבר, עם הזמן החל הרבי רק להגיהו, כאשר את התאריך היה קובע בעצמו בתחתית הדף. כאשר

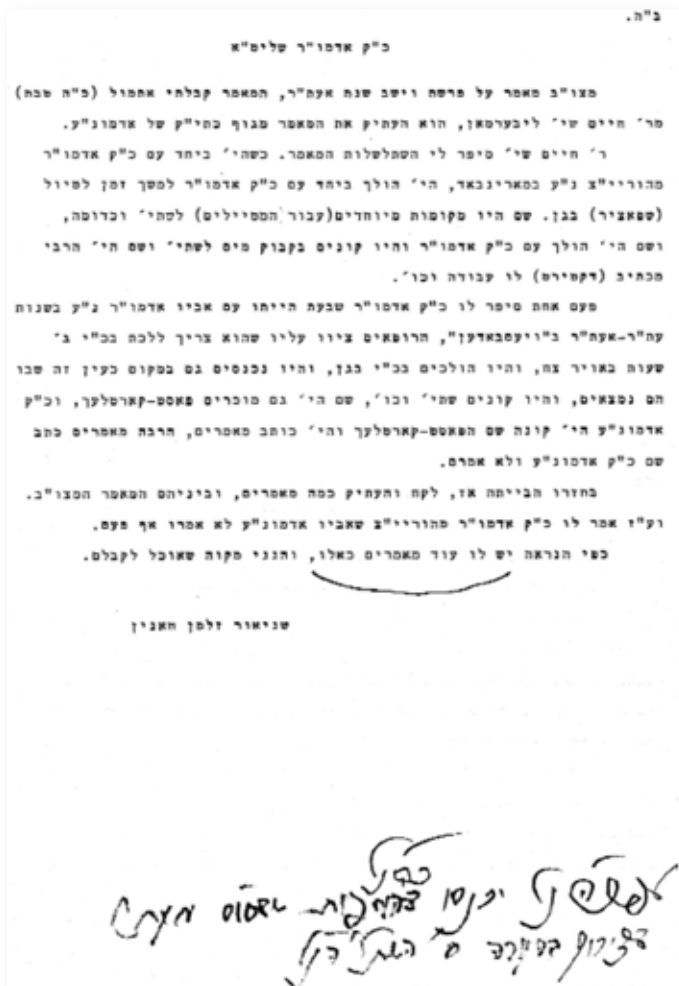
בשנים המאוחרות התקבע מעין נוסח קבוע לכל מחלקה בקה"ת¹, ומיני אז נותר לרבי רק לקבוע את התאריך. עם השנים נוכחו חברי מערכת קה"ת בדיוקים רבים של הרבי בתאריכי הפתח דבר.

לפנינו הגהת הרבי על הפתח דבר לסה"מ אעת"ר של כ"ק אדמו"ר נ"ע. מיוחדת הגהה זו משאר הגהות מסוג זה בכך שהרבי הגיה את הפתח דבר לספר זה פעמיים מפאת הסיבות שיובאו לקמן. צילום ההגהה הראשונה מתפרסם במילואו לראשונה, שאר הצילומים התפרסמו בחלקים בבמות שונות וכונסו לכאן לפונדק אחד.

לאחר הדפסת המשך תער"ב לראשונה בשנת תשל"ז הורה הרבי למערכת 'אוצר החסידים' להו"ל את שאר ספרי המאמרים של כ"ק אדמו"ר נ"ע, ובמהלך השנים

1. למעט ספרי לקו"ש בהם נוסח הפתח דבר היה משתנה מכרך לכרך. הרבי היה מגיה כל פתח דבר לכל ספר שיו"ל, וזוהי הסיבה שעורכי הלקו"ש היו מודפיסים בכל הוצאה את ה'פתח דבר' של ההוצאה הקודמת.

הבאות יצאו שאר ספרי
המאמרים בקצב מזורז.

בחורף שנת תש"מ נשלמה
עריכת ספר המאמרים
אעת"ר, והמערכת מסרה
אותו לרבי לפני הירידה
לדפוס. הרבי הגיה את נוסח
הפתח דבר (צילום א), ובהגהה
מחק את המילים "חלק גדול
ממאמרים אלו נתפרסמו
כו"כ פעמים בקופיר וכיו"ב".
ובהערה כשכתבו "מקומות
שנעתק לשון הפסוק או של
מרו"ל", מחק את המילה
"של" והוסיף במקומה את
האות ד' – "דמרו"ל".

כתאריך הוצאה לאור בחר
הרבי ב"עש"ק ר"ח שבט
ה'תש"מ".

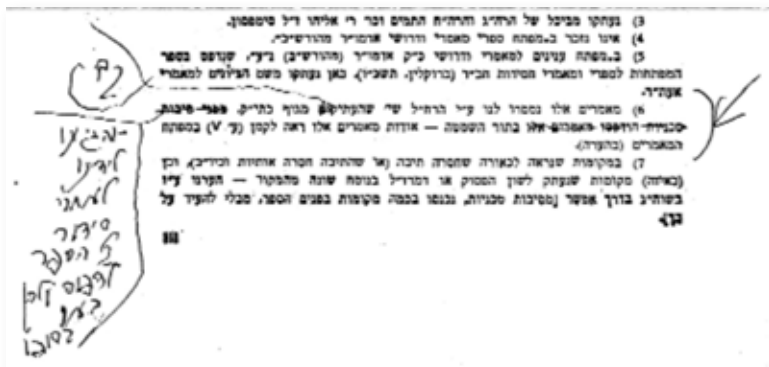
מתחת לתאריך ציינו חברי
מערכת 'אוצר החסידים'
שתקופה זו היא "שליש
שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר
שליט"א". הרבי סימן
להשמיט שורה זו, וכסיבה
להשמטה כתב שמניין השנים
לנשיאותו "שייך ללקו"ש".

עם ירידת הספר לדפוס (בתאריך כ"ה טבת) נפגשו חברי מערכת 'אוצר החסידים' עם הרח"ל, ספרן ספריית
אדמו"ר הריי"צ. הלה לתמו סיפר שכאשר שהה עם אדמו"ר הריי"צ במרחצאות מרפא במארינבאד, הוא
שמע ממנו שאביו – כ"ק אדמו"ר נ"ע – היה נוהג לעיתים בשהותו במרחצאות מרפא לכתוב מאמרי חסידות
על גבי גלויות דואר. הרח"ל אף הוסיף וסיפר שהוא ראה ממאמרים אלו והעתיקם בשעתו. מאמרים אלו
נעדרו מארכיון המאמרים שהיה בידי מערכת אוצר החסידים. ומשכך, כבר באותו יום הגיש רח"ל למערכת
העתק ממאמר ד"ה 'יאמר ישראל' אעת"ר על מנת שיכניסו אותו לספר המאמרים.

למחרת הכניס ר"ז חאנין לרבי את המאמר בצירוף השתלשלות העניינים (צילום ב), ובסיום המכתב כתב
ש"כפי הנראה יש לו עוד מאמרים כאלו, והנני מקווה שאוכל לקבלם". הרבי מתח קו מתחת למילים "יש לו

עוד מאמרים כאלו",
 וכתב "עפכהנ"ל
 יכנסו כהנ"ל
 בהוספות שבסוף
 ספר אעת"ר בצירוף
 בהערה ס' השתל'
 הנ"ל".

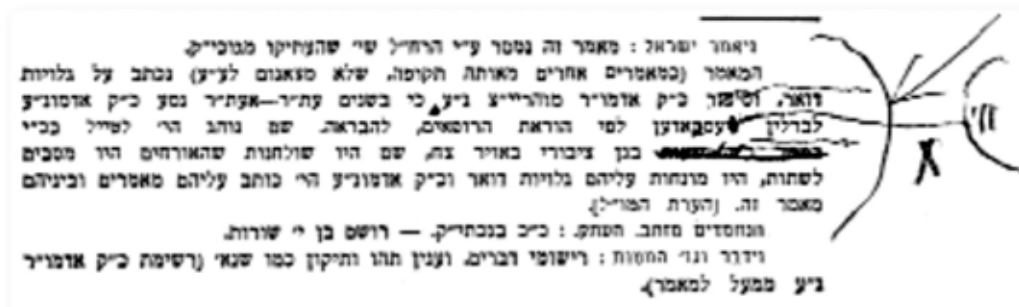
ואכן, את המאמר
 הנ"ל הצליחו להכניס
 במקומו בגוף הספר,
 ואת שאר המאמרים

שמסר רח"ל (ארבעה מאמרים) הכניסו בסוף הספר כהשמטות.²

מפאת הוספות אלו חל שינוי בתוכן ה'פתח דבר', וחברי המערכת הכניסו אותו להגהה נוספת.

בהגהה זו שינה הרבי (צילום ג) בהערה 6, ממה שכתבו העורכים "מאמרים אלו נמסרו לנו ע"י הרח"ל שי' שהעתיק מגוף כתי"ק. מפני סיבות טכניות הודפסו מאמרים אלו בתוך השמטה", את המילה 'שהעתיק'

ל'שהעתיק'. ומחק את המילים "מפני סיבות. . מאמרים אלו" וכתב: " - והגיעו לידינו לאחר סידור כל הספר לדפוס ולכן באו בסופו".

לשלימות העניין נוסף צילום מהגהת הרבי לתיאור כתיבת מאמרים אלו כפי שנדפס בשוה"ג של ה'מפתח' (צילום ד).

2. מעניין לציין שבעת עריכת סה"מ תרס"ט שנה לאחמ"כ, התגלה שהמאמרים שנדפסו בעדות רח"ל בסה"מ אעת"ר הם למעשה מאמרים שנאמרו בשנת תרס"ט. מאמרים אלו נדפסו בשנית במקומם.

שמחים אנו לפרסם כאן **לפעם הראשונה שני מכתבים באנגלית**
מכ"ק אדמו"ר. המכתב הראשון יש בו הגהה בכת"ק, ונמסר לנו ע"י
הרב אליהו שמואל שי' פילער. והמכתב השני הוא מכתב להרב חיים
אלחנן שי' כהן (בהיותו ילד). ותודותינו נתונה להם על שמסרו לנו
מכתבים אלו ע"מ לפרסמם.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליוכאווויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
12th of Elul, 5738
Brooklyn, N. Y.

Blessing and Greeting:

I duly received your correspondence.

At this time, with the approach of Rosh Hashono, I send you prayerful wishes for a Kesivo vaChasimo Tovo, for a good and sweet year.

With blessing *מ. שניאורסאהן*

P.S. In reply to your questions as to where you should make your residence, and in regard to a job, etc. - these are questions that depend on various factors and conditions which change from time to time, and it is difficult to advise from the distance. You should, therefore, discuss these questions with local knowledgeable friends, *from* especially as I see that you have been in contact with such persons, as you mention in your letter.

ABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
22nd of Sivan, 5741
Brooklyn, N. Y.

Mr. Chaim Elchonon Hakohen
24 Westgate Road
Teaneck, N. J. 07666

Greeting and Blessing:

I received your (undated) letter, in which you write that you want to know more about HaShem, etc.

The desire for such knowledge is, of course, commendable, and so King David instructed his son Shlomo, "Know the G-d of your father and serve Him wholeheartedly and eagerly" (I Chron. 28:9). However, there is a time for everything, and at this time the most important thing for you is to concentrate on the fulfillment of the Mitzvoh and your Torah studies, and in due course, you will speak to your Hebrew teacher or Rabbi in your community in connection with the questions you may have. There is surely no need to point out to you that in matters of Torah and Mitzvoh, Naaseh (we will do) comes before v'Nishma (we will understand), and it is through Naaseh that a Jew attains v'Nishma in the fullest possible measure.

With blessing,

M. Schneerson

פרסום ראשון

לפנינו צילום של מכתב כללי באנגלית מאת כ"ק אדמו"ר, שנשלח בי"א ניסן לקראת חג הפסח תשמ"ז, עם הגהות בכת"ק שמתפרסם כאן לראשונה.

המכתב הוא המשך ממכתב הנשלח "קמי שבתא פ' ויקהל פקודי ופ' החודש, כ"ה אדר" דשנת תשמ"ז, שבו מדובר על תוכן הענין של חפזון, הקשור בחג הפסח וביציאת מצרים, שהוא אחד מן הנקודות המיוחדות שבהן חג הפסח מכל שאר החגים. כפי שהדבר מתבטא בשמו של החג – "פסח" – (במשמעות של "דילוג"), ובמיוחד כפי שמושג זה בא ומתבטא ב"חפזון דקדושה" בחיי היום-יומיים היהודיים ע"פ התורה והמצוות.

במכתב זה מוסיף כ"ק אדמו"ר, איך שענין הנ"ל ד"חפזון" בא לידי ביטוי בחיי ישראל בהכנות לחג הפסח. יהודים במיוחד עקרות בית, ילדים וילדות, מתמסרים להכנות לחג הפסח ועושים זאת בזריזות ובחיפזון. ויש להכיר היטב את המדות של "ביישינים רחמנים גומלי חסדים" – המשתקפים בכל מקום ובכל זמן, המהווים סימנים לצד הטוב את תקופתנו מאפיינות תופעות והתפתחויות בלתי רגילות בתחומים שונים, הן בצד הטוב והן בצד השלילה, הבאים כולם באופן של חיפזון. ובימים אלה יש לברר מהו "חמץ" ומהו "מצה", לפעול בזריזות כדי לזרז את הגאולה.

צילום המכתב בפרסום ראשון מוגש ע"י מערכת RebbeDrive, שמסרו לנו ע"מ לפרסמו לטובת הרבים, וזכות הרבים תלוי בהם.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

493-9250

Free Translation

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d,
Erev Shabbos ^{Kodesh} HaGodol, ^{Shabbos} Tzav
11 Nissan, Nassi: Asher
5747. Brooklyn, N.Y.

To the Sons and Daughters of
Our People Israel, Everywhere
G-d bless you all!

Greeting and Blessing:

Pursuant to the letter of Erev Shabbos-kodesh Mevorchim
Chodesh Nissan, in which the discussion centered on the concept
of חפזון ("haste") that is connected with Yetzias Mitzrayim
and is one of the special features that distinguish the Pesach
festival from all other festivals, as this is also emphasized
in the name of the festival - Pesach (in the meaning of "passing
over"); and particularly as to how this concept is actualized
and expressed in terms of חפזון וקדושה ("haste in the realm
of holiness") in everyday Jewish living according to Torah and
Mitzvos -

It is well to consider several additional points in con-
nection with the above.

* * *

It has often been discussed that the Torah pervades the
world in all its aspects. This is what our Sages taught when
they said: "The Creator looked into the Torah and created the
world."⁵ In other words, the Torah is, so to say, the Divine
"blueprint"⁶ according to which the entire world was created
and exists. Most explicitly and clearly this is manifested in

.. Erev Shabbos **Kodesh Shabbos HaGodol**, ~~א~~ Tzav ..

- 2 -

the Jewish ~~world~~^{life}, down to the individual Jew⁷, in every detail.

In light of the above it is more readily understandable why all matters and aspects of Jewish daily life are connected with Torah and Mitzvos; and certainly more so during the holy days of Shabbos and Yom Tov, including the preparations they entail; and particularly so in all matters relating to Pesach - the first (and foremost) of all our Festivals.

The said connection expresses itself in all activities of the mind and heart^{and body} and most importantly - in actual deed⁸, namely, the performance of Mitzvos and customary practices, since Jewish customs also have the force of Torah⁹, whether they are customs followed by all Jews (Klal Yisroel), or customs that are followed by many Jews, or by a "holy Jewish congregation", and so forth.

In regard to Pesach - the emphasis is on "haste" and alacrity. Thus we see, for example, how Jews, particularly Yiddishe ~~Baleboetes~~^{housewives}, also children big and small, involve themselves enthusiastically in the preparations for Pesach many days in advance. Even in exceptional cases of Jews who relocate¹⁰ for Pesach to a ~~"Pesachdige abode,"~~^{ready} they, too, nevertheless find an ample array of preparations for Pesach and carry them out eagerly and enthusiastically.

* * *

A similar connection exists in relation to the two topics on which special attention has been focused recently, both orally and in writing.¹²

the Jewish ~~world~~, life . .

. . the mind and heart **and body** . .

. . particularly Yiddishe ~~Baleboetes~~ **housewives** . .

. . to a **ready** "Pesachdige abode" . .

-3-

The three "quality indicators" discussed, namely, humility, compassion, and benevolence¹³, are not limited to, or by, a particular place or time. In a truly humble person, humility is reflected in his conduct wherever he or she is and at all times. The same is true of the pertinent qualities of compassionate and benevolent individuals.

As for the second topic, namely, that of the month of Nissan, it ~~was~~ ^{has been} emphasized that ~~this~~ ^{the} "Month of Geula" is related to, and connected with, the Geula Shlema, the complete, final, and eternal Geula of ^{אחרית הימים} ~~אחרית הימים~~¹⁶, the "Latter Days," of which Torah declares: At the time of the End (Ketz), many shall clear themselves and cleanse themselves and purify themselves.¹⁸

^{process} This ~~state~~ ^{is} clearly discernable in our ~~day~~ ^{age} - an era which ~~the~~ ^{shows} signs (indicated in Torah) of the "Latter Days," with its extraordinary phenomena and developments in various areas and directions: in the direction of the positive - displaying uncommon "strength and speed"; as well as in the direction of undesirable things that have ~~yet~~ to be refined and purified to their completeness and perfection. It is an ongoing process that has been accelerated by leaps and bounds, in a manner of ^{החזיון} ~~החזיון~~, with suddenness and wonderment.

Now comes the Month of Geula, and from the beginning of Nissan to Erev-Pesach we are reminded daily that we are approaching the end of the ^{of the} "Mitzrayim" ~~Golus~~, in the last days of clarification, to determine what is "Chametz" and what is "Matza," and it is necessary to make haste to search and clear out the Chametz "by

clean

- .. in a truly humble person . .
- .. it ~~was~~ **has been** emphasized that ~~this~~ the "Month of Geula" . .
- This ~~state~~ **process** . .
- .. in our ~~day~~ **age** - an era which ~~the~~ **shows** signs . .
- .. that have ~~yet~~ to be refined . .
- .. the end of the "Mitzrayim" - **of the** Golus . .
- .. and ~~clear~~ **clean** out . .

-4-

the light of a candle," i.e. by the light of the soul which is "G-d's Candle":²² to search out even hidden "Chametz" and to throw out and nullify anything that is the opposite of goodness and holiness.

There is need for an increasing effort to strengthen within and around one's self, and in the world at large, the urgency of kedushah and soulsearching illumination. This will hasten still more the complete Geula through Moshiach Tzidkeinu - as we pray with David, the Sweetener of the Melodies of Our People Israel:²³

A prayer by David.. I am but a poor and wanting man - though he is David the King he is humble and deeply feels his spiritual inadequacies. And what does he pray for to HaShem: Guard Your servant²⁴ (in the realm of "turn away from evil") and Help Your servant²⁵ (in the realm of "do good"); all this in such complete measure that he can say: Bring joy to the soul of Your servant²⁶ - through serving HaShem with joy and gladness of heart;²⁸

And being concerned also in behalf of all humanity, ²⁹ ~~he~~ *David goes on to* confidently predict: All the nations³⁰ that You have created will come and worship before You, O G-d -

Because by our actions and service we will hasten the fulfilment of HaShem's commandment through Moshe (quoted by Rabbeinu Moshe Ben Maimon, the Rambam)³¹ that makes it obligatory for Jews to promote the Seven Noahite Laws (with all their ~~moral~~³² ramifications) among all the nations of the world.

* * *

.. he David goes on to predict confidently. .

.. (with all their ~~moral~~ ramifications) . .

-5-

May HaShem help and grant Hatzlocho that all preparations
 for Pesach, including those that have been touched upon in this
 letter and the foregoing one, should be carried out in a way
 that will effectively and manifestly permeate all the days of
 the year in all matters, "in all your ways" and "all your actions," and
 with a sense of urgency and eagerness. And the urgency and eagerness
 in the realm of holiness here on earth will bring forth a cor-
 responding urgent and speedy end of the Golus, followed im-
 mediately by the Geula, without delay as much as an eye wink,
as in the days of your going out of Mitzrayim (in a manner of)
manifest wonders,

With the true and complete Geula through Moshiach Tzidkeinu
 in our very own days, *immediately.*

With blessing for Hatzlocho in all above,
 and for a Kosher and Joyous Pesach,

/Signed: Menachem Schneerson/

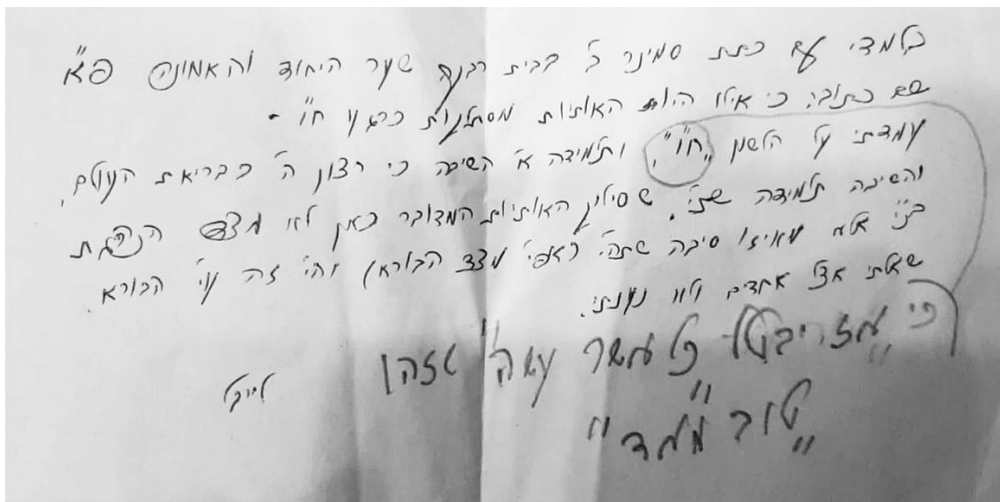
.. for ..

.. ~~and~~ "in all your actions," and "in all your ways" ..

.. as much as **even** an eye wink ..

.. in our very own days, **immediately.**

הוספה א' • פרסום ראשון

ביאור המענה¹:

בשער היחוד והאמונה פרק א' כותב אדמו"ר הזקן: "הנה כתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים ופירש הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו' תיבות ואותיות אלו הן נצבות בתוך ועומדות בתוך לעולם בתוך רקיע השמים ומלוכשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם... כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו וחוזרות למקורן היו כל השמים אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל וכמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש".

רבים נתלבטו מאז ומתמיד על הביטוי "חס ושלום" שכותב כאן אדה"ז (על אילו היו האותיות מסתלקות וחוזרות למקורן), דלכאורה הביטוי ח"ו מתאים על מאורע שלילי שקורה בעולם, משהו בלתי רצוי ולא טוב, ולזה נהוג להוסיף את הביטוי חס ושלום, אבל כאן בעניינו מהו ה"חס ושלום" בכך שהאותיות של דבר הוי' חוזרות למקורן? ולכאורה אדרבה, לגבי האותיות עצמן הרי זה עליה במדרגה בזה שחוזרים ונכללים במקורן ואין צריכים להתצמצם כדי להוות מציאות יש!

בצעטל יחודי זה ישנה התייחסות קצרה השופכת אור על כל הנושא ולעת עתה לא ידוע לי על מקור נוסף המתייחס לזה.

(1) נכתב ע"י הרה"ח הרב אשר פרקש שליט"א

ובפרטיות: המזכיר ע"ה מספר שלמד עם הבנות בבית רבקה פרק זה בשער היחוד והאמונה ונעמד על הלשון "ח"ו" מה עניינו כנ"ל, ואחת התלמידות ענתה שמאחר שהשם הרי רוצה בבריאת העולמות, אם כן, כשהאותיות מסתלקות והעולם חוזר לאין ואפס זהו דבר שלילי שנוגד לרצון העליון ולכן מתאים לכתוב על זה את הביטוי "ח"ו".

ועל זה שאלה תלמידה אחרת, הרי זה שהאותיות יסתלקו ויחזרו למקורן הוא לא דוקא בגלל התנהגות לא טובה של בני ישראל, אלא מאיזו סיבה שלא תהיה, דהיינו גם מצד רצון הבורא עצמו כביכול להחזיר את האותיות לשורשן ומקורן ואם כן איך מתאים להתבטאות על זה חס ושלום?

ועל זה עונה הרבי בלשונו הקדוש:

כי אז יבטל "כל אשר עשה" שזהו "טוב מאוד".

עכ"ל ק.

ביאור המענה לענ"ד:

נאמר בתורה ביום השישי לבריאת העולם: וירא ה' את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, שפירושו הפשוט הוא שאחרי שהקב"ה ברא את כל העולם וכל פרטי הבריאה הוא ראה איך שהכל הוא "טוב מאוד" כלומר שמתאים לתכלית בריאתו ומשלים את רצון העליון וחפצו במטרת הבריאה, ויתירה מזו שענין זה הוא טוב מאוד גם מצד מציאות העולם, היינו שבגדרי ותפיסת הנבראים גם כן נרגש שהעולם וכל פרטיו הם "טוב מאוד", ואם כן אילו יסתלקו האותיות ויחזרו למקורן ושורשן, הלא אז תבטל הבריאה כולה, והרי זה היפך הענין של טוב מאוד שבבריאה, ולכן מתאים להגיד על זה חס ושלום.

ואם כן נראה שהחידוש של הרבי בהענין דחס ושלום הוא, שלא רק מצד רצון העליון של הבורא בהבריאה יש כאן היפך הכוונה ע"י הסתלקות האותיות, אלא גם מצד גדרי העולם הוא כך.

ויש להעיר לכללות הענין מהמבואר בלקוטי תורה פרשת ראה דף כח ע"ד בענין טוב מאוד, שם שואל אדה"ז שיש סתירה לכאורה ממאמר חז"ל בעירובין "נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא" איך מתאים זה עם המפורש בפסוק וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד?

ונקודת הביאור הוא שנוח לו לאדם הוא מצד האדם עצמו, וכיוון שירידת הנשמה היא ירידה גדולה ועצומה והניסיונות גדולים מאוד לכן נוח לו לאדם שלא נברא, אבל מצד הבורא כביכול וכוונת הבריאה, הרי אדרבה הקב"ה יש לו נחת רוח עצום מעבודת הנשמה בעולם הזה הגשמי ומהשלמת כוונת הבריאה שנתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים, ולכן לפניו יתברך הרי זה טוב מאוד.

ועל פי ביאור זה יוצא להיפך מהנ"ל לכאורה, שהענין של טוב מאוד הוא דוקא מצד למעלה, אבל בלשון המענה משמע יותר כמבואר לעיל.

ובשולי הדברים יש להעיר גם מתורה אור פרשת נח ד"ה מים רבים שמבאר מאמר חז"ל טוב זה מלאך חיים טוב מאוד זה מלאך המוות, ומבאר הענין במעלת אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא שזהו תכלית הבריאה ותכלית ירידת הנשמה למטה, ועל פי זה ניתוסף עומק בלשון חס ושלום על הסתלקות האותיות, כיון שבריאת העולם

על כל פרטיו ממש הוא טוב מאוד, גם הפרטים שנראים לעיננו כמו היפך הטוב, כי גם הם בפנימיותן הם טוב מאוד.

הוספה ב'

הננו מפרסמים בזה מכתב מהמשפיע הרה"ח הרה"ת המקובל ר' מנחם זאב הלוי גרינגלאז ע"ה, תודתנו נתונה למקבל המכתב הרה"ח ר' אברהם בטאט שליט"א שמסר לנו לפרסום לתועלת הרבים.

הרקע למכתב הוא שהתלמיד הנ"ל שלמד אז בפטרופוליס בראזיל, היתה לו שאלה בספר המנהגים, מנהגי חב"ד, על כך שאנו נוהגים להסתובב בעת אמירת בואי בשלום לצד שמאל ומשם למערב, והלא כל פניות שאתה פונה יהא מימין, וכיוון שהרב גרינגלאז ע"ה היה מעורכי הספר הוא שלח לו את הערותיו, ועל זה ענה לו במכתב זה, בסגנון מאוד אותנטי ואופייני להמשפיע ע"ה :

[Handwritten signature]

היה הנ"ל וא'
מזוזות ופסוקים

אלה זכרונותי.

[illegible]

(ע) אהרן יינאטא שווארץ וברכה
 ויחיה שווארץ וברכה
 אהרן שווארץ

John Williams

ב"ה כ"ב מרחשוון שנת ושאתם (תשמ"ט) מים בששון, מאנטרעאל

הת' הנעלה וכו'
מר אברהם בטאט שי'

שלום וברכה!

הגיעני מכתבו אבל לדאבוני מחמת בלבולים שונים אין לי לע"ע הסבלנות לעיין בהעניינים ששאלת כו'.

ואולי כדאי שתכתוב כל זה למערכת יגדיל תורה 770 ויכול להיות שע"ז תשיג איזה מענה מהמערכת או מאחד הקוראים וכו'.

בכלל, מה ששאלת לא זהו עיקר החסידות, כי העיקר הוא ללמוד דא"ח בהבנה ובעומק חמשה עד עשרה פעמים איזה מאמר, ולהתלמד המאמר על פה ואח"כ לחשוב בו מעשרה עד עשרים פעמים לפני התפילה, ובפרט בשבת קודש בבוקר, וזהו מאיר המוח ומעורר את הלב בחיות פנימי, ובליובאוויטש גופא לא ידעו מכל המנהגים שיודעים בזמנינו, ומכל מקום התחנכו שם אברכים תמימים עם מוחין רחבים, און פלאם פייער ברענענדיקע הערצער (על לבבות חמים ולוהטים באש להבה), וזהו התוך והעיקר פנימי של חסידות וכו'.

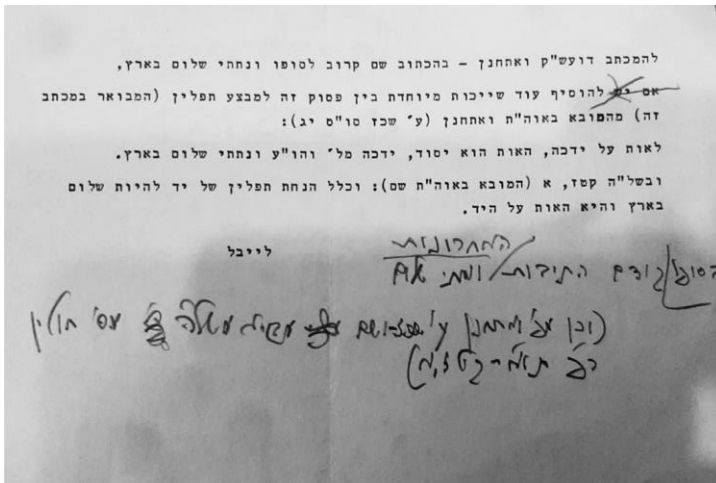
פ"ש להר"ר יוסף יצחק פייגלשטאק שי' ובברכת הצלחה בלימוד ובהנהגה מתאים לרצון כ"ק אדמו"ר שליט"א

מנחם זאב הלוי גרינגלאז

הוספה ג' • פרסום ראשון

צעטל זה הוא הוספה להערות על המכתב מיום ו' "עש"ק ואתחנן ה' תשכ"ט בו מעורר הרבי להמשיך במבצע תפילין ובכל התוקף ובפרט בין אנשי המלחמה, המכתב בשלימותו נדפס בליקוטי שיחות ח"ו עמ' 277 ובאגרות קודש במקומו.

הערה זו נדפסה בסוף המכתב בהערה ד"ה שלום השקט ובטח.

ב"ה. ועש"ק ואתחנן. ה'תשכ"ט

... ועל של עתה באתי. אשר שאלוני חוות דעתי בקשר עם מבצע תפילין.

תאם גם עתה צ"ל השתדלות מיוחדת בזה ובכל התוקף ובכל החוגים.

השתדלות — ובכל הדרכים המתאימות — לחזק קיום מצות תפילין והפצתה בכל מקום שיד אדם, אתם קרובים אדם, מגעת.

אף כי כמובן, בכל חוג וחוג ע"פ דרכו הוא, אבל כל הדרכים והגישות יסודותן בהררי קודש, הוא צד השווה שבכל החוגים, בלשון הכמינו ז"ל "אני ישנה (אבל) ולבי ער לעשותם (המצות) כי להקב"ה שיגאלני (מן הגלות)". ובפרט מצות תפילין שהוקשה כל התורה כולה לתפילין.

וכאשר ידבר המשתדל בדברים היוצאים מן הלב תנה ותבטח "כי כל דבר שיצא מן הלב יכנס בלב", וכיון שכל האברים תלויין בלב, הרי סוף סוף יפעול פעולתו —

הוספות

צילומי כתי"ק מכ"ק אדמו"ר

מענות קודש מכ"ק אדמו"ר על שאלות המזכיר
הרה"ח יהודה לייב ע"ה גרונר

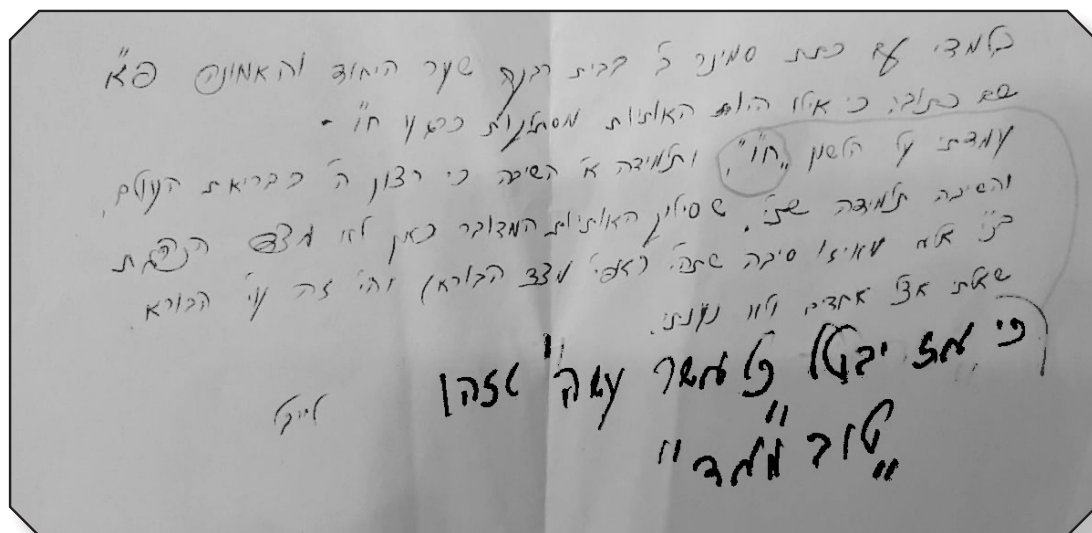
תודתנו נתונה לבנו הרה"ח ישראל מנחם מענדל שיחי'
שהמציא לידינו מענות אלו

א

בשער היחוד והאמונה ריש פרק א' מבואר שהדבר ה' צריך להיות תמיד בנבוא להוותו ולהחיותו, "כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו וחוזרות למקורן היו כל השמים אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל וכמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש".

הר' יהודה לייב גרונר שאל את הרבי ע"ז:

"בלמדי עם כתת סמינר ב' בבית רבקה שער היחוד והאמונה פ"א שם כתוב: "כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו - עמדתי על הלשון "ח"ו", ותלמידה א' השיבה כי רצון ה' בבריאת העולם, והשיבה תלמידה שני', שסילוק האותיות המדובר כאן לא מצד הנהגת בנ"י אלא מאיזו סיבה שתהי' (אפי' מצד הבורא) והי' זה ע"י הבורא. שאלתי אצל אחדים ולא נעניתיו".

פענוח הכת"י:

כ"ק אדמו"ר סימן את המילה ח"ו, וכתב:

כי אז יבטל "כל אשר עשה" שזהו "טוב מאד"

1. וראה 'שיעורים בחסידות' על שער היחוד והאמונה ע' 71 ואילך שמבאר הלשון "ח"ו". ע"ש.

ב

בלקו"ש חכ"א שיחה א' לפר' בשלח (ע' 77) מקשה הרבי על דברי המדרש עה"פ (בשלח טו, כב) "ויסע משה את ישראל מים סוף", דאיתא ע"ז במדרש (הובא בפרש"י עה"פ) "הסיען בעל כרחם". והטעם שהיה זה בעל כרחם הוא משום שהיו עסוקים בביזת הים (שהיתה גדולה יותר מביזת מצרים), ולכן לא רצו ללכת מים סוף.

ומקשה ע"ז הואיל ובשעת קרי"ס זכו בני ישראל לגילויים נעלים ביותר עד שהקב"ה בכבודו ובעצמו נגלה עליהם, א"כ איך יתכן שלאחרי כ"ז נשארו היהודים טרודים ומושקעים בביזת הים? איזה נתינת מקום יש לכסף וזהב לגבי התגלות השכינה שבשעת קרי"ס?

ומבאר שהיות ובגאולת מצרים היה ציווי, וישאלו איש מאת רעהו כלי כסף וכלי זהב, שהמכוון בזה הוא "ונצלתם את מצרים", היינו לרוקן את מצרים "כמצודה שאין בה דגן וכמצולה שאין בה דגים"), ולכן בשעה שהיהודים ראו שלמצריים נשאר עוד כסף וזהב שהיהודים עדיין לא לקחו, הרי הם מחוייבים להתעסק בביזת מצרים!

הר' יהודה לייב גרונר הכניס לרבי שאלה על הנאמר בשיחה, וכתב:

"בני מנחם מענדל שי' - תלמיד בתו"ת במוריסטון - העיר על הנתבאר בשיחת ביזת הים שזה הי' המשך להציווי דביזת מצרים, היינו שעשו מצות ה' וכו'.

במסכת סוטה יג, א - משה הי' עסוק במצות (עצמות יוסף) משא"כ בני" (ביזה)".

והיינו, דבסוטה דף יג ע"א איתא "ת"ר בא וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו שכל ישראל כולן נתעסקו בביזה והוא נתעסק במצות" - עצמות יוסף, א"כ משמע מהגמ' שבנ"י לא קיימו מצווה בביזת הים, והוא לכאורה היפך ממשנ"ת בשיחה??"

2. וראה הערה 11 בשיחה שציינו לזה "ולהעיר ממחז"ל שכל ישראל עוסקין בביזה ומשה עוסק במצוות". אך שם אין תירוץ.

פענוח הכתי"ק:

"אינו שייך להשיחה, כ"א לפשוטו ש"מ [של מקרא] שמפורש: דבר נא ובפרש"י: הזהירם ע"כ (יא, ב). ובתו"ש [ובתורה שלמה] (שמות ג ס"ק רמא) ממכדרשב"י [ממכילתא דרשב"י]: עשה ולת.

למצוא ספרו דהרב סאויצקי שי' (על שקלים?) שבהקדמתו מדבר (כעין) עדהנ"ל והי' אז בדעתי להעיר על זה, ואולי בא גם בכתב"

וביאור הענין:

בתשובה ישנם ב' חלקים:

(א) אין הקושיא על השיחה אלא על פשוטו של מקרא, דמפורש ברש"י עה"פ (בא יא, ב) "דבר נא באזני העם" - "הזהירם על כך", שמשמעו ציווי.

וכן מובא בתורה שלמה שמות ג' ס"ק רמא (ממכילתא דרשב"י) עה"פ (שמות ג, כא) "והיה כי תלכון לא תלכו ריקם" שזהו מצות לא תעשה. ובס"ק רמג עה"פ (שם כב) "ושאלה אשה" שזה מצוות עשה.

[במכילתא דרשב"י הוא בפרק יב פסוק לו "יכול משה ואהרן שהיו עסוקין במצוה לא נטלו מביזת מצרים? ת"ל "והיה כי תלכון לא תלכו ריקם", איפשר משה ואהרן שהיו עוברין על מצות עשה ועל מצות לא תעשה? ת"ל גם האיש משה וגו'"].

וא"כ קשה על הנ"ל מהגמ' בסוטה שמשמע שאין זה מצוה.

(ב) וליישב הסתירה מציין הרבי מ"מ להקדמה של "ספרו דהרב סאויצקי שי", ששם בהקדמתו לספרו "מים אדירים" (נדפס לראשונה בתשי"א) כתב וז"ל:

"בסוטה י"ג ע"א איתא בא וראה כמה חביבות מצות על משה רבנו שכל ישראל כולן נתעסקו בביזה והוא נתעסק במצות שנאמר חכם לב יקח מצות. וברש"י שם נתעסקו בביזה של מצרים. . . רואים אנו לימוד גדול דאף דגם העסק בביזה הי' מצוה. . . מ"מ לא אמרו על ישראל בא וראה כמה חביבות מצות על ישראל אף דגם מה שנתעסקו בביזה הי' על פי ציווי השם.

"וידוע מה שכתב באהל יעקב פ' תצוה, דיש במצות התורה אשר קצתם בלתי ערבים על עושיהם ואדרבא עוד כמשא כבד יכבדו ממנו כמו מצות הצום ביוהכ"פ וכדומה מהענינים המתנגדים אל טבע האנושי ויש שיהי' בהם בחינת שניהם ערב ומועיל. ערב מחמת מתיקותן, ומועיל מחמת קיום מצות השם. כמו מצות עונג שבת ויו"ט יש מקיימין אותה

מחמת חשקת התענוג, אבל באמת החסידים ואנשי מעשה אינם עושים כי אם מחמת מצות השם לא לכוונת שום תענוג. וכבר ידוע כי המצוה אשר עשייתה מתנגדת אל יצרי לבו כמו מצות הצום וכדומה הנה לבעבור אשר המעשה כבדה עליו לעשותה, א"כ ודאי שהוא עושה אותה למען קיים מצות ה' לא כן להתענג על ה' ביום השבת בעבור שהמעשה קלה מאוד כי בעסקו בה גם שני היצרים כאחד נפגשו א"כ איה איפה יבחן עונג זה לשם מי הוא אם לענג את השבת וכל ערבות המאכלים מורגש לו מפאת יצרו הטוב הממתיק אותם בפיו או שכוונתו לענג א"ע במטעמים אשר אהב וע"כ זהו הגדולה שבנסיונות שטוב התענוג לא יפסיד כוונת המצווה. בלתי האדם אשר חלק לו בבינה אף חכמתו עמדה לו למאוס בתענוגים כל הימים וכל מתוק מר לו. נמצא דלהאדם השלם יש נסיון יותר גדול בקיום מצות ביזה מקיום מצות קבורת יוסף. וא"כ מדוע באמת לא קיים משה רבנו מצות ביזה? ועוד למה לא אמרו על ישראל שעסקו במצות ביזה בא וראה כמה חביבין מצות על ישראל שהיא אדרבה הגדולה שבנסיונות?

"ונראה דהנה במצוה שיש בה גם חשקות התענוג נמצא דהלבוש אינו של מצוה רק הפנים דהיינו מחשבתו וכוונתו הפנימית מכריע את הכף לצד המצוה לא כן במצוה אשר עשייתה מתנגדת אל יצרי לבו א"כ גם הלבוש החיצון הוא של מצוה.

"והנה כשנפגשים השנים מצוה שיש בה הנאה גופנית ומצוה שעשייתה מתנגדת אל יצרו איזו מהשנים חשובה הגדולה, זה למדנו ממושה רבנו שנתעסק בקבורת יוסף ולא במצות ביזה, דמצוה שעשייתה אין בה תענוג גופני היא הגדולה, וכשהמצוה שיש בה תענוג הגוף אפשר שתיעשה ע"י אחרים צריך לפלס ולעשות הגדולה דהיינו המצוה שאין בעשייתה עונג לגוף. ואף שהמצוה שיש בה הנאת הגוף היא הגדולה שבנסיונות שטוב התענוג לא יפסיד כונת המצוה, מ"מ מצוה שאין בה הנאת הגוף חשובה הגדולה יותר, וכמו שנתבאר דמצוה שיש בה הנאת הגוף לכושה החיצון אינה של מצוה, ובוחר לבות הוא יודע אם לעקל או לעקלקלות (סנהדרין כ"ו) אבל המצוה שאין בה הנאת הגוף לכוש החיצון של המצוה ג"כ מצוה, ולכן אמרו על משה רבנו בא וראה כמה חביבין מצות על משה רבנו משום דעשה מצוה הגדולה ושקל ועיין לעשות הגדולה בשעה שכל ישראל קיימו הקטנה שבמצות. עכ"ל.

והוסיף ע"ז כ"ק אדמו"ר: "והי' אז³ בדעתי להעיר על זה, ואולי בא גם בכתב".

3. לכאן הכוונה ב"אז", לזמן אמירת השיחה. וצע"ק מהו "ואולי בא גם בכתב".

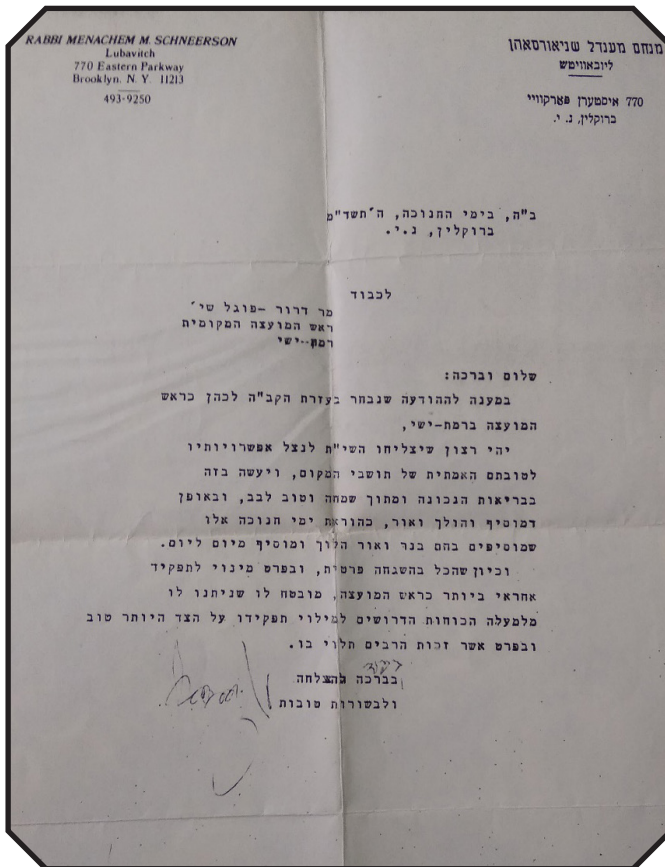
פרסום ראשון

המכתב שלפנינו מיועד למר דרור ז"ל פוגל בו מברכו כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לרגל בחירתו לכהן כראש המועצה המקומית של רמת ישי בימי החנוכה תשד"מ.

מר דרור ז"ל שמר על קשרים טובים וחזקים עם כ"ק אד"ש מה"מ וקהילת אנ"ש ברמת ישי, ואף זכה להפגש כו"כ פעמים ולקבל את ברכתו הק' של כ"ק אד"ש מה"מ.

בסיום המכתב הוסיף כ"ק אד"ש מה"מ בכתב יד קדשו "בכבוד ו[בברכה להצלחה]".

תודתנו נתונה למשפחת אוריין שיחי' רמת ישי על המצאת המכתב אל המערכת.

יחי אדונינו מוריני ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!